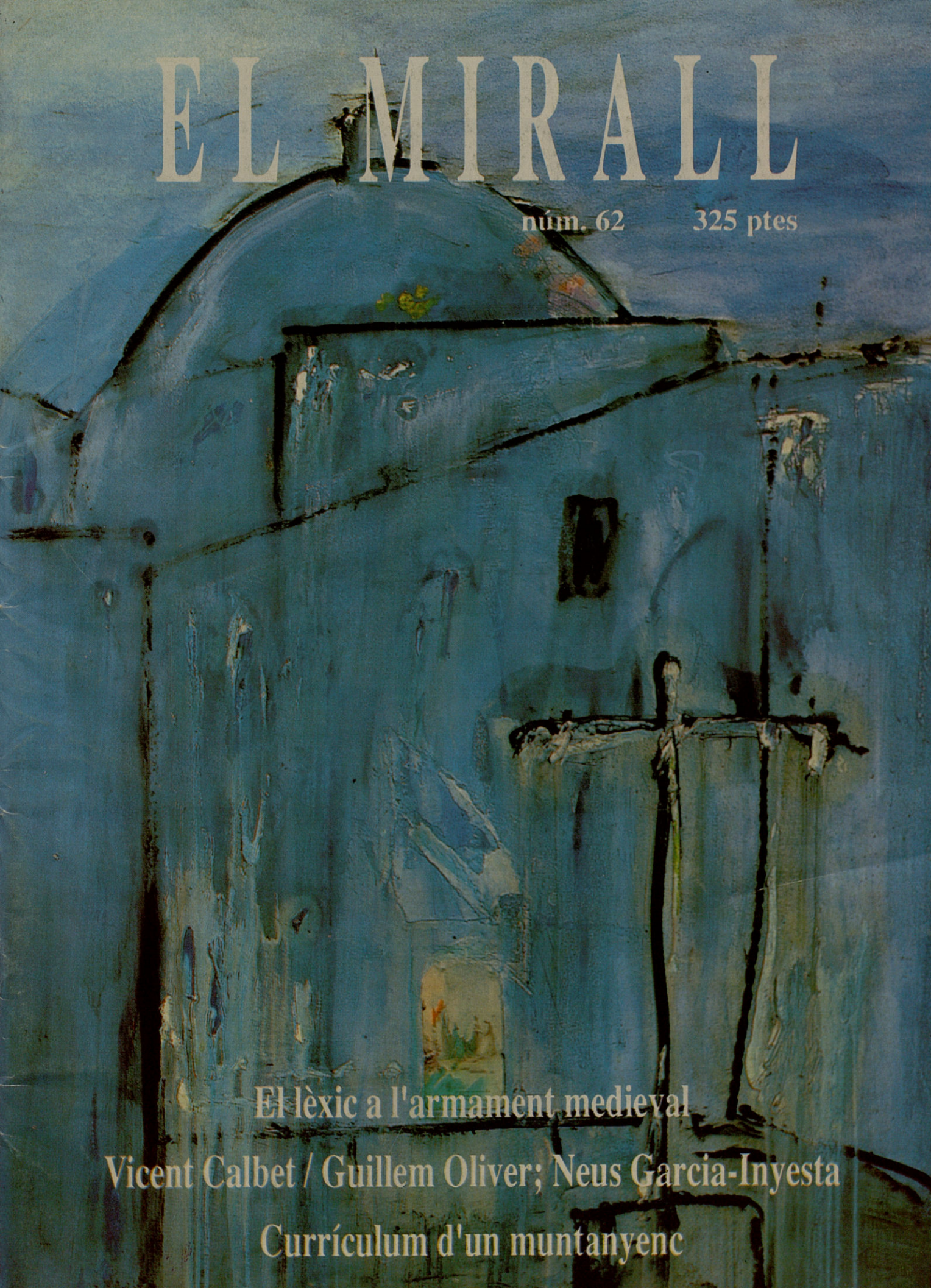

EL MIRALL

The background of the cover is an abstract painting in various shades of blue, teal, and green. It features thick, expressive brushstrokes and a central, somewhat rectangular shape that resembles a cross or a stylized architectural element. The texture is rough and layered, with some areas appearing more saturated than others.

núm. 62

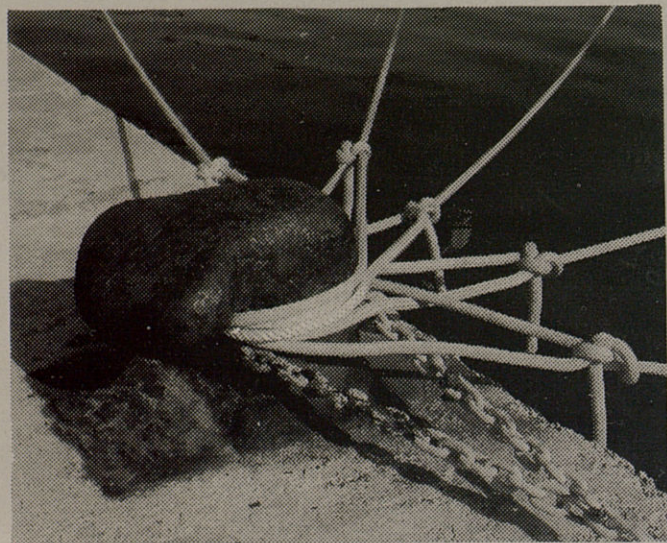
325 ptes

El lèxic a l'armament medieval

Vicent Calbet / Guillem Oliver; Neus Garcia-Inyesta

Curriculum d'un muntanyenc

UN COMPTE QUE NO DEIXA CAPS PER A LLIGAR

Per fer negocis, el COMPTE NEGOCI de SA NOSTRA, és únic.

Es un servei integral dirigit als comerços i petites i mitjanes empreses.

Amb el compte negoci de Sa Nostra, podreu obtenir rendibilitat dels vostres saldos i una línia de crèdit a la vostra mida. TOT EN UN MATEIX COMPTE, el que vos permetrà canalitzar gran part de la vostra activitat empresarial.

- Podreu connectar els terminals punt de venda de Sa Nostra i acceptar-ne les diferents targetes que hi ha en el mercat.
- Servei nòmines per a domiciliar-hi el pagament.
- Finançament als vostres clients a través del nostre crèdit compra.
- Assegurances generals per al vostre comerç i/o empresa.
- Plans de Pensions.

Tot a través del mateix COMPTE NEGOCI de SA NOSTRA. A més, posam a la vostra disposició la més important xarxa d'oficines, tot destacant-ne les nostres Oficines Empresariales, que han estat dissenyades i pensades per a poder-vos atendre adequadament. Solucions instantànies, serveis competitius i respostes pràctiques. COMPTE NEGOCI de SA NOSTRA: El compte que no deixa caps per a lligar.

Per fer negocis és únic

EL MIRALL

Revista mensual - 325 ptes.
Maig-Juny - 1993 - núm. 62
ANY VII

Edita:

OBRA CULTURAL BALEAR
 C/ Impremta, 1 - 07001 Palma
 Telèfons: (971) 72 32 99 - 71 48 57
 Telefax: (971) 71 93 85

Publica:

Associació EL MIRALL
 C/ Impremta, 1 - 07001 Palma

Producció, Administració i Publicitat:

Informació i Correspondència:

C/ Impremta, 1 Pral. 2ª Tel. 72 59 37
 07001 Palma (Mallorca)
 Apartat de Correus 179
 07080 Palma (Mallorca)

Delegació a Barcelona:

C/ Montcada, 20 (Palau Dalmaes)
 08003 Barcelona

Delegació a València:

C/ Moratín, 15
 46001 València

Director:

Clement Picornell

Subdirector:

Pere Estelrich i Massutí

Cap de Redacció:

Gaspar Valero i Martí

Secretari de Redacció:

Josep Mª Magrinyà i Brull

Consell de Redacció:

Macià Blázquez i Salom
 Francesca Bosch i Capó
 Rosa Mª Calafat i Vila
 Antoni Ginard i Bujosa
 David Ginard i Féron
 Antoni Marimon i Fulgencio
 Andreu Ramis i Puiggrós
 Pere Rosselló i Bover

Publicitat:

Santi Adrover i López

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels autors.

Coberta: Oli sobre paper, obra de Vicent Calbet. (Diapositiva cedida amablement per la Galeria Bisart, de Palma.)

Fotos:

EL MIRALL

Maquetació i Fotocomposició:

Documenta Balear s.a.

Impressió i Coberta:

Xisco Arts Gràfiques
 C/ Baix Riera, 1-A, Palma - Tel. 24 03 86
 Dipòsit Legal: P.M. 10-1987

FACEM MEMÒRIA

4

On érem al maig del 68?
 PERE ESTELRICH I MASSUTI

SENSE NOSTÀLGIA

8

El maig del 68 des de la distància
 JAUME MARCH

FOTOGRAFIES DE L'ALGUER

9

L'Alguer, avui
 FRANCESC X. DOMÈNECH

EL BUIDATGE HUMANISITIC

12

Postmodernitat
 CONCEPCIO DOMÈNECH

DE PAS PER FRANÇA

13

II. Tornar a París
 JOAN BARCELÓ I COLL

LLENGÜES EN CONTACTE

16

El Simposi d'Alacant
 MARTÍ JANER I TORRENS

UNA EINA NECESSÀRIA

19

El Projecte Lingüístic de Centre
 FELIP MUNAR I MUNAR

ENTREVISTA

21

Guillem Oliver Sunyer i Neus Garcia Inyesta
 MIQUEL LÓPEZ CRESPI

HIPOTECA DE CABÒRIES

25

Si un dia, ai las!, ...
 RAFAEL CRESPI

GUAL PERMANENT

27

Esquizofrènia
 PERE FONT

ENTREVISTA

29

Antoni-Ignasi Alomar:
 El lèxic a l'armament medieval
 J.M.B.

ACTIVITATS ESCOLARS

34

La Serra de Tramuntana
 MIQUEL ÀNGEL BAUZA

NOUS PARCS I RESERVES NATURALS A MALLORCA

37

En què s'assemblen Escòcia i Mallorca
 MACIÀ BLÀZQUEZ I SALOM

EMIGRACIÓ A AMÈRICA

42

Alexandre Fiol de Perera
 JOAN BUADES CRESPI

XIBBOLET

45

Jardiners i Janitors
 MATEU GRIMALT

UN HOME DE VASTA CULTURA

46

Vicent Calbet
 JEAN SERRA

VIATGES LITERARIS

47

Tunísia, clau i porta del desert.
 MIQUEL FERRÀ I MARTORELL

DISCOGRAFIA

50

"Després d'onze anys",
 una revàlida de Sa Revetla
 C.R.

52

Gira, gira Giravolt
 MÚSICA NOSTRA

ENTREVISTA

53

Romano Gandolfi
 MARIA DOLORS PÉREZ

EDUCACIÓ

56

Les escoles de música
 PERE CORTADA / MARIA ANTICH

LLIBRES

59

L'ull del bou
 E.M.

59

Miquel López Crespi,
 nou premi Serra i Moret
 E.M.

60

Novetats editorials a Eivissa
 i Formentera
 A.N.

61

Iniciació a la morfologia catalana
 JOAN-ANTONI MESQUIDA

63

Contes àrabs de Media Mayurka
 CATALINA M. SALA I BARCELÓ

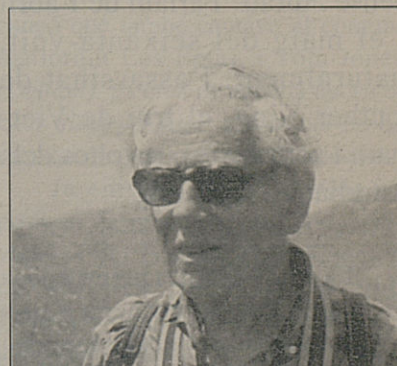
66

Llibres escollits
 BIEL MESQUIDA

EXCURSIONISME

69

Curriculum d'un muntanyenc emèrit
 BENIGNE PALOS I VADELL

Benigne Palos és un muntanyenc que ha fet escola. I com es pot veure a l'article que publicam en aquest número, és una escola que continua. Però, a més, la columna Sa Talaia que apareix sovint amb la seva firma és una columna ecològica que va més enllà del coneixement de la natura: societat, sociolingüística, ètica social, història, amistats, greuges, fets curiosos, ironia... És un col·laborador constant, sempre discret, entrant i sortint de puntetes per no molestar... les mateixes passes que li permeten disfrutar en silenci els paisatges que estima tant.

UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU

74

Prada: El fort batec del cor d'un poble
 C. CODINA / J. FERRAN LLORENÇ

TOPONÍMIA

76

Sobre el nom inexplorat d'una illa de Cabrera:
 l'Imperial
 COSME AGUILÓ

TEATRE DEL MAR

78

En temps de crisi, la utopia
 VICENÇ CALONGE I GUSTÀ

Universitat de les Illes Balears
 Servei de Biblioteca i Documentació
 Edifici Guillem Cifre de Colòria

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5102891040

On érem el maig del 68?

PERE ESTELRICH I MASSUTÍ

N'estic segur, algunes conjuncions de forces o d'energies es produïren en aquell temps. No podia ser d'altra manera. Com, si no, podem explicar el caramull d'esdeveniments que a diferents parts del món se succeïren amb rapidesa al llarg de dos mesos? Seixanta dies intensos, viscuts sense aturall! Parlam de l'abril i el maig del seixanta-vuit, naturalment, l'assassinat de Luther King, el truí de Vietnam i sobretot les revoltes dels estudiants francesos.

La Mallorca d'aquella època vivia una mica d'esquena a tota aquesta moguda internacional. No del tot, però sí una mica. Realment dues societats mallorquines conviuen. La Mallorca oficial, la que pensava que els fets de França no eren més que fruit dels contubernis judeo/maçònics... i l'altra, la interessada a conèixer i estudiar els esdeveniments aquells que es produïen de més enllà de la creu de pedra.

La primera Mallorca es passejava per la Rambla observant les recent inaugurades casetes de flors, pensava si Palma seria la seu del Festival Eurovisió '69, a la vegada preparava l'organització del V Festival Internacional de la Canción de Mallorca, previst pels dies 2 i 3 de maig al Teatre Principal de Palma.

La segona, més intel·lectual,

La coberta d'un dels primers discs de Serrat.

encara que amb timidesa, es deixava sentir: algunes col·laboracions als diaris i conferències o trobades. No sempre sense problemes. El conferenciant Antoni Serra, per exemple, fou detingut quan es disposava a parlar a la Casa Regional Catalana sobre el tema "Novel·listes frustrats", en un cicle titulat genèricament Aula de Novel·la.

El món cultural i universitari

El 8 de maig de 1968 apareix *Estudiantes 68*, un suplement de temes universitaris del Diario de Mallorca. Ni en aquesta primera

entrega ni en les altres del mateix mes, no trobam cap tipus de referència crítica als esdeveniments de París. Els interessos o els permisos anaven per altres camins: poesia, entrevistes, balanç del primer curs dels estudis de Filosofia i Lletres a Mallorca, única opció de postgrau aquí en aquell moment, i no gaire coses més.

Fou Llorenç Villalonga, en un article d'opinió, un dels primers a tractar el tema de la revolta francesa. Ho féu d'aquesta manera: "Hemos dicho otras veces que las tendencias de los actuales estudiantes, más que a

Mallorca abril-maig '68

- * Lúdia Falcón dóna una conferència en el Teatre de la Premsa
- * S'inaugura un vol directe Palma-Nova York
- * Antoni Parera Fons i Antoni Mus projecten una òpera sobre Cabrit i Bassa
- * *Cantinflas* a Palma
- * Triomfen *Los Beta*
- * Lex Baxter, el "Tarzán" del cinema a Cala D'Or
- * D. Guillem Colom nomenat *Mestre en Gai Saber* per l'Acadèmia de la Ginestra d'Or de Perpinyà.
- * La OJE celebra el *Día de la Madre* visitant les Hermanitas i l'esposa del Capità General.
- * Miquel Duran Ordinas nomenat Director del Laboratori Oceanogràfic
- * Mascaró Pasarius acaba el *Corpus de Toponímia de Mallorca*. Homenatge de l'Arqueològica Lul·liana
- * Mor Pere Oliver Domenge
- * Celebració a Palma de la *Fiesta de la Banderita*
- * Actes de l'Acadèmia Internacional de la Pau "*Dag Hammrskjoeld*" al Poble Espanyol de Palma. El Doctor Barnard arriba a Palma per rebre un premi de l'esmentada institució.
- * *Festival de la Joventut* en el Luis Sitjar
- * L'Obra Sindical Educación y Descanso organitza el I Festival de la Canción Popular de Baleares a Inca, fase primera del Festival Español posterior.
- * *El Cordobés* toreja a Palma.
- * Cano i Cifre renoven dues temporades més amb el Mallorca.
- * Màxim Alomar anuncia que deixarà la batlia de Palma per motius professionals.
- * Arriba a Mallorca el cardenal Tisserant per inaugurar la Fundació Dragan.
- * El Pare Martorell escriu la missa *Pau als Homes*
- * Madò Buades guanya el *Festival de la Canción Popular*, fase de Madrid.
- * Antoni Parera Fons participa a Barcelona en la "*V Noche del Turismo*" i en el *II Festival de la Cançó Catalana* (Salomé guanya amb el tema *Una Música*).

Carlos Marx nos recuerdan al *Emilio* de J.J. Rousseau". I més endavant: "He dicho otras veces que la descomposición de la Universidad, que viene de antiguo, no es un hecho fortuito sino uno de tantos síntomas de la decadencia de Occidente, hoy más patente que en tiempos de Spengler".

També Pedro Morey, de l'Escola de Turisme del Mediterrani, hi va dir la seva. I ho féu sense cap sintonia amb els fets aquells. Així llegim en un altre article a les planes del mateix diari: "Los pueblos germánicos (del siglo V) empezaron infiltrando a sus hombres ENTRE (sic) las legiones romanas. Los pueblos orientales de hoy han infiltrado algo mucho más efectivo: sus ideas EN (sic) los jóvenes del occidente en decadencia"... "Sólo deseo dos cosas ante esta tormenta que se avecina:

Fou Llorenç Villalonga, en un article d'opinió, un dels primers a tractar el tema de la revolta francesa. Ho féu d'aquesta manera:

"Hemos dicho otras veces que las tendencias de los actuales estudiantes, más que a Carlos Marx nos recuerdan al *Emilio* de J.J. Rousseau."

que la nueva Edad Media deje algo positivo para el Nuevo Renacimiento y que el actual paso atrás en el camino hacia el punto omega de Teilhard sea corto, sea un *tomar impulso para saltar más*".

El món hippie posat en entredit. Desqualificacions a aquestes noves maneres de viure, de vestir (triomfa pertot arreu l'estil Twiggy), d'entendre la vida en definitiva, en les quals la música juga un paper prou important. Són símbols d'aquesta filosofia els Beatles, The Mamas and The Papas, Janis Joplin, Jimi Hendrix... Però també el retorn del Rock and Roll més clàssic: triomfa de nou Bill Halley and his Comets... Fora de l'illa, naturalment.

Aquí, a la primavera del seixanta-vuit sonaven les cançons de Massiel (el *La, La, La* havia guanyat el festival d'Eurovisión i ella es presentà en directe a Tagomago), de Cliff Richard (*Congratulations*, cançó que també cantava el conjunt mallorquí Los Beta), i Tom Jones (*Delilah*). Es creà en aquella època el Club *Juan y Junior*, per acabar-ho de rematar amb una pinzellada hortera.

Ja entrat el mes de maig es posaren de moda les cançons guanyadores del Festival de la Canción de Mallorca. Bobby Hanna amb *Written on the wind* n'havia estat el guanyador, seguit per Antoni Parera i *M'és ben igual*, Toni Obrador amb *Ets tu* i Francisco José y los 5 del Este amb *Luz verde*.

Paral·lelament el moviment de la nova cançó inicià una època florida a Mallorca. Raimon i Serrat oferiren recitals (el darrer per tal de presentar l'edició del disc *Cançons tradicionals Catalanes* que tant d'èxit tingué per aquests indrets).

Quant a espectacles, les cartelleres de Palma presentaven els films *Doce del Patíbulo* i *¿Quien teme a Virginia Wolf?* (La mítica 2001, una odisea del espacio s'estrenà a l'illa més tard), el Teatre Principal oferia una *Antología de la Zarzuela* i *L'inspector* de Gògol en versió de Baltasar Porcel per a la companyia Artis,

Al llarg d'aquests anys, la segona llei de la termodinàmica (el desordre augmenta progressivament), s'ha acomplert a l'illa.

el Patronat Chopin presentava un piano Gran Coa Steinway i Antònia Vicens (*Banc de Fusta*) i Alexandre Ballester (*Siau Benvinguts* i *Foc Colgat*) triomfaven en la literatura i en el teatre, respectivament.

El món de l'esport

La Volta Ciclista a Mallorca, a la vista del tractament informatiu que els mitjans de comunicació escrits li dedicaren, degué crear unes expectatives mai vistes. De fet, algunes de les figures del moment arribaren a Mallorca per tal de participar-hi: Anquetil (la periodista Margalida Capellà li dedicà un extens reportatge a *Diario de Mallorca*, amb el títol de "Final de una etapa cualquiera. Anquetil, una barrera infranqueable"), Manzanegue, Sels i López Carril (guanyador de la competició), entre d'altres.

En el camp més minoritari també un triomf illenc, el del billarista Pedro Nadal, el qual aconseguí l'abril d'aquell any el campionat d'Espanya.

I el futbol? La temporada 67-68 fou una mica estranya, ja que es posava en pràctica una reestructuració de les diferents divisions. Així, la segona, que fins aleshores havia tenguut dos grups (Norte i Sur, com s'anomenaven) passaria a ser única a tot l'estat. El *Mallorca*, en el penúltim

partit es jugava, contra el *Constància*, la permanència a aquesta segona divisió reformada. Podem imaginar l'interès d'aquest enfrontament.

L'equip d'Inca, que de totes maneres passava a la tercera i per tant no posava en joc tant com l'equip de Ciutat, en lloc de jugar a casa decidí traslladar el partit al camp del *Baleares*. D'aquesta manera tendria més públic i per tant més persones per taquilla.

Guanyà el Mallorca per 0 a 2. Gols de Domínguez i Cifre.

El món econòmic

Agafem un anunci publicat a la premsa l'abril de 1968. Transcriu

textualment: *¡Urbanizar y construir, resulta casi siempre más fácil que vender!*. Al llarg d'aquests anys, la segona llei de la termodinàmica (el desordre augmenta progressivament) s'ha acomplert a l'illa. Urbanitzacions a balquena, construccions monstroses, desastres a tota pressió.

Símbols de la filosofia que va envoltar el maig francès són els Beatles, Mamas and the Papas, Janis Joplin...

I encara més sobre el mateix tema. A la Memòria del Banc de Crèdit Balear, publicada el maig del 68 i corresponent a l'any anterior, llegim coses com: *La nueva paridad de la peseta redunda en un mayor incremento del Turismo*, o també: *No podemos dejar de insistir una vez más en el persistente peligro de una economía monocéntrica*. I més endavant: *Los importantes cambios registrados en la coyuntura han dado origen en esta región al purgatorio de los animales de la especulación, muchos de los cuales han visto súbitamente cerradas sus perspectivas de desorbitada ganancia*.

Vint-i-cinc anys més tard, servirien aquests mots per introduir qualsevol balanç financer. El perill del monocultiu! Quantes vegades en parlaran els informes al llarg d'aquests anys!

Quin era el cost de la vida? En una paraula, què costaven les coses, al maig del seixanta-vuit?

Posem dos exemples: les entrades per al Festival de Mallorca al Teatre Principal anaven de 40 a 350 pts. Avui les entrades a l'òpera al mateix teatre costen de 1.000 a 8.000 pts. El preu d'un diari, 4 pts. Avui, 100. Podem dir, a la vista d'aquests resultats, que hem multiplicat, aproximadament, per 25.

Els pressupostos de la Diputació aquell any foren de poc més de vint-i-quatre milions de pessetes. Enguany, els del Consell Insular de Mallorca són de dotze mil milions. Naturalment que no parlem del mateix organisme; els centres assistencials no funcionaven de la manera d'avui, les biblioteques eren més llocs de lectura de la premsa que centres d'investigació, amb la qual cosa la política d'adquisicions era quasi nul·la; el Teatre Principal no costava ni un duro ja que funcionava a base d'explotacions privades. Així i tot queda clar que el factor de conversió, en els pressupostos de les institucions públiques, per bé o per mal és molt més que 25. □

L'equip de futbol del RCD Mallorca que en 1968 aconseguí mantenir la categoria a Segona Divisió. (foto cedida amablement pel Club)

Què en queda del maig del 68?

Oblidau-vos de tot el que heu après, començau a somiar.

El carrer guanyarà!

En els exàmens, respon amb preguntes.

Déu: sospita que ets un intel·lectual d'esquerres!

El somni és realitat!

La barricada tanca el carrer, però obri camins.

Prohibit prohibir: la llibertat comença amb una prohibició.

La novetat és revolucionària, la veritat també

Que no em lliberín, jo em basto per això!

Tot és dadà.

L'emancipació de l'home serà total o no serà

Tota reforma es caracteritza per l'utopisme de la tragèdia i l'oportunisme de la seva tàctica.

Exagerar, aquesta és l'arma.

Visca la democràcia directa.

La poesia al carrer.

Professors, ens feis envellir!

Un pensament que s'estanca és un pensament que es podreix.

La burgesia no té més plaer que degradar-nos a tots.

Ostres!, estic volant

La fantasia destruirà el poder i un espetec de rialles us sepultarà.

Que content estic, que guapo sóc, fem un altra porret!

Fes l'amor, no la guerra.

Feis l'amor amb les vostres germanes.

Ni Déu, ni pàtria, ni mestres, ni ni.

Imaginació al poder.

Mutació renta millor que revolució.

Siau realistes, demanau l'impossible.

Visqui qui pensa, mort als pensadors.

Deixau-nos crear la nostra pròpia vida quotidiana

Deixau-nos viure!

La burgesia ens umpl de merda.

Rebel·lar-se és just!

Companys, la revolució comença en vosaltres mateixos!

La lluita no es delega als herois.

Destruïm la gramàtica!

(Recopilació: Pere Cortada)

El maig del 68 des de la distància

JAUME MARCH

Durant la transició democràtica es va fer popular l'expressió "*la nostàlgia és un error*". Però no és el sentit nostàlgic el que em fa escriure aquest article, i ho dic perquè generalment quan es fa referència al *Maig del 68*, o a qualsevol temps passat, es pensa que hom reivindica aquell passat. El 1968 ja és història i ara només cal una mirada crítica (i a la vegada apassionada, en tot cas) per allò que significà: un revulsiu social que posà contra les cordes el sistema establert i que encara perdura.

Els joves estudiants i els joves obrers que sortiren als carrers de París i els ompliren de barricades, pintades i crits subversius protestaven sobretot contra l'imperi del consumisme que estava arrelant en la societat capitalista i que adormia les consciències dels seus pares i professors. La seva crítica, que cal qualificar de sana, estava amarada de marxisme pur -o quasi pur-, maoïsme, era una crítica cultural i vital que generà l'existencialisme -amb Jean Paul Sartre al front-, una crítica a la civilització occidental que vertebrà Herbert Marcuse. També, dels Estats Units arribaven els vents contestataris i de rebuig a la guerra del Vietnam que estimulaven desercions. I l'aire fresc dels moviments hipies amb la desesperada recerca de la felicitat que portaria la psicodèlia de la mà del rock i el LSD.

La revolta esclatà i com pertoca a tota revolució que mereix aquest nom pretenia canviar, de la nit al dia, la societat i el sistema establert. És clar, no ho aconseguí. La columna

vertebral del món capitalista tenia -i té- la base prou ferma en el mateix poder: estats, bancs, empreses multinacionals, els capitalistes *per se* (les classes dominants amb poder econòmic) i, com és lògic, va tenir molta més força que aquella joventut viva i entusiasta que no disposava d'altra base que la seva voluntat, la seva militància i el seu bagatge intel·lectual i crític.

Però, avui, vint-i-cinc anys després, no es pot dir del tot que aquell aldarull que sacsa la civilització occidental no servís per a res, sinó que al contrari, la seva llavor, malgrat tot, va fer fruitar moviments socials, canvis de conducta col·lectiva, tolerància i llibertat personal. Endebades no es pot negar que l'ecologisme, el pacifisme i l'antimilitarisme tenen molt a veure amb aquell esperit del Maig del 68, encara que potser aleshores no es dissenyà ni tan sols la teorització d'aquests propostes sociopolítiques. De la mateixa manera l'esperit relativista cultural, l'aconfessionalisme i la influència d'una concepció orientalista de la religió també tenen arrels en el moviment de la primavera de 1968. I, sobretot, l'alliberament sexual és fruit d'aquell "prohibit prohibir".

De tot aquest conjunt d'elements socioculturals que es generaren llavors el que n'ha sortit més malparat ha estat la crítica i el rebuig al consumisme, un consumisme que ha seguit avançant de forma que els béns materials i l'individualisme han guanyat la partida del braç de la cul-

Dels EE.UU. arribava l'aire fresc dels moviments hipies amb la desesperada recerca de la felicitat.

tura postmoderna que ha estimulat i potenciat el plaer.

Ara en patim les conseqüències amb la desmobilització social evident i el desinterès quasi general per tot allò que implica compromís i va més enllà del nostre propi món individual. Pocs som avui els que ens sentim atrets per cap tipus d'activitat que no generi el pertinent fruit econòmic directe i immediat.

Davant aquest gris panorama social és bo recordar l'esperit del Maig del 68, no des d'una òptica purament historicista sinó també des de la perspectiva de cercar referents que permetin, amb tots els matisos que es vulgui, refer un cos social que aspiri a quelcom més que el cotxe de luxe, el xalet, el veler i es vulgui comprometre a tenir cura d'un món que hem de fer habitable no tan sols per a nosaltres sinó també per a les generacions futures. Per aconseguir-ho és evident que manca l'esperit inconformista, crític, rebel, constructiu i el toc utòpic que emana d'aquell "sigueu realistes, demaneu l'impossible". □

Jaume March és llicenciat en Història.

L'Alguer, avui

FRANCESC X. DOMENECH

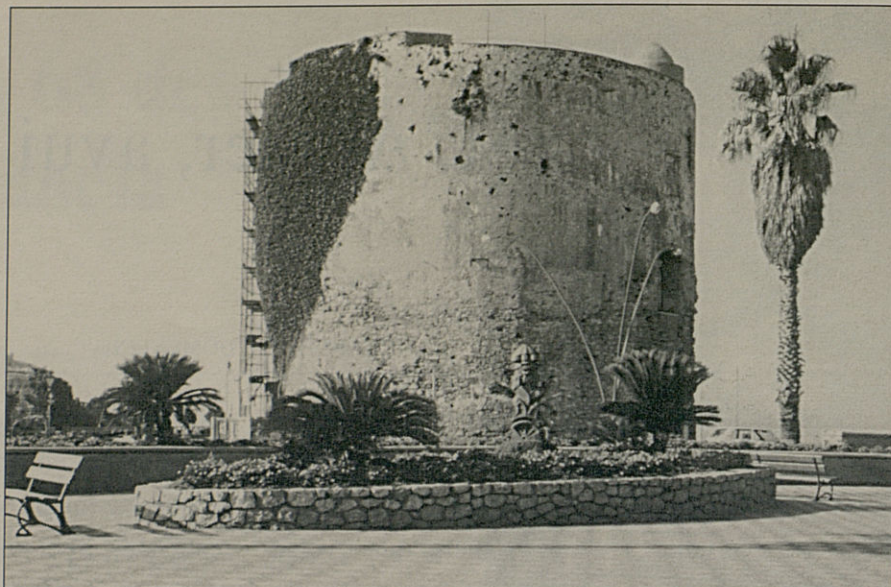
Les imatges de la ciutat, el contorn de les muntanyes, la configuració de la costa, les platges, la vista del port, les aigües belles i transparents del passeig de voramar, l'extens municipi quasi verge on la natura es mostra amb tot el seu esplendor recorden la Mallorca de quaranta anys enrere. He estat a L'Alguer i allò que ha impressionat la retina dels meus ulls també ho ha recollit l'objectiu de la meva càmera. Crec que les fotografies seran

una bona forma d'apropar la ciutat algueresa a aquells que encara no la coneixen, la ciutat que conserva encara vives la nostra llengua i cultura catalanes. Serà una bona manera de dir-los que no deixin de visitar-la perquè se n'enamoraran i s'hi sentiran com a casa, aquella casa que va ser centre del poder reial a Sardenya durant l'expansió de la Corona d'Aragó per la Mediterrània, que heretà després la monarquia espanyola.

Detall de finestres a la casa del bisbe alguerès Ambrogi Maquin, d'estil gòtic català. (Primera meitat del segle XVII.)

Passeig de voramar, Torre de l'Esperó Reial, exemple d'arquitectura militar catalana (Ségle XVI). En 1372 Pere el Cerimoniós sofocà una rebelió a l'Alguer, n'expulsà els sards i la repoblà de catalans. Governada per un consell municipal i dotada amb molts privilegis, la ciutat esdevingué la base del poder polític reial.

L'Alguer al segle XVI.

El carrer de Mallorca, que limita amb les parets de l'església del Rosari i arriba fins al Passeig Marítim. És un carrer antic les finques del qual eren compartides pels propietaris/terratinents que habitaven la part alta i els pagesos que ocupaven els baixos i hi venien productes silvestres: murtons, margalló tendre, gínjols, espàrrecs i caragols.

Vista de la ciutat de L'Alguer des del port. Fundada per la família Dòria al segle XI, va ser el darrer obstacle que la Corona d'Aragó va haver de vèncer a Sardenya. Pere el Cerimoniós la conquerí als genovesos en 1354.

Palau d'Arcaïs. Façana típica d'estil gòtic civil català, amb finestres de mig punt biforades i arcs inflexos. Va ser residència dels governadors i dels virreis quan hi romanien de pas cap a Càller. També l'habità l'emperador Carles V i la cort de nobles i militars que l'acompanyaven.

Al passeig de voramar les aigües són tranquil·les i netes. Contemplar des d'aquí la posta de sol en l'horitzó marítim és un espectacle de singular bellesa. Potser per això, a l'horabaixa, el passeig esdevé el lloc de reunió del jovent. A la fi de la riba, la torre gòtica de Sant Jaume, del segle XIV i, al fons, el campanar octogonal de la catedral.

Per a informació, podeu adreçar-vos a OBRA CULTURAL DE L'ALGUER, c/ Arduino, 44 - 07041 L'Alguer, Itàlia.

Postmodernitat

CONCEPCIÓ DOMÈNECH

Per resoldre els vostres problemes vitals, davant de qualsevol atzucac existencial apliqueu les Matemàtiques. Els romanços ètics tan peregrins, tan gastats (no sé de què, si gairebé no els fan funcionar, àdhuc senten vergonya de recitar-los) i tan sonats de premoderns, no contenen els valors de justesa resolutiva que reclama la pedagogia, ¿sinó aquesta de què serviria en un món de precisions?

La Matemàtica està fora de l'abast de qualsevol caçador premodern o postmodern. Ella és, simplement, moderna.

El professor de matemàtiques —n'hi ha més d'un— que necessita fer-se també un lloc en l'àmbit de la humanística —ei! científica— (la fagocitosi avança cada vegada més àvida) i, més útil encara, eixamplar el lloc en el creixent pugilisme opcional de l'ensenyament, recomana que escullin matemàtiques també els alumnes que havien pensat triar aquest receptacle d'aptituds limitades que se'n diu humanitats o lletres.

La matemàtica, segons aquest senyor, els ensenya a saber triar, davant un problema, diverses possibilitats resolutòries i això els exercita per a les seves conductes, per als seus mòduls interpretatius de la realitat. Aquesta pràctica descongestionant del comú múltiple de recursos farà que no es desanimin ni s'aclaparin front les seves perspectives referencials. Només han de pensar en els precedents que han assentat a les classes de matemàtiques.

Aquest senyor és un nou gurú

del buidatge humanístic. ¿Creurà també que les obres mestres de la música són, sobretot, productes del fenomen quantificador?

Matemàtiques! digues-me la formulació del què som. Del què hem de ser, o, més senzill encara, aclareix-me en quina situació ens trobem.

Que es revesteixin de categoria superior les branques anomenades "ciències" en detriment de les "humanitats" és alarmant: la pròpia divisió ja és una aberració, però que, a més, vulguin succionar-les en una compactibilitat sense fissures, ens fa posar la pell de gallina.

Aquests binomis són els que integren el pensament patriarcal i es resolen en la desqualificació d'un dels pols, en comptes de funcionar amb respecte, necessitat i valoració de la diferència susceptible d'equilibri, d'un equilibri tens i viu, i sobretot, recíproc. Desafortunada dicotomia que fa que les ciències prescindixin de la pesada càrrega del "per a què"? Que n'és de molest haver de donar compte a la incompetitiva ecologia que et qüestiona si s'ha de fer tot el que es pot fer.

Les Empreses estan demanant —i ho publiquen a la premsa— tècnics amb formació humanística perquè es troben que els caps dels seus especialistes, sovint, estan fets una olla de cols. No saben ordenar les idees i —deduïble, estimat Watson— la globalitat resultant està escapçada i/o sense peus. Però, no havíem quedat que els números són el sustentacle de l'ordenació i d'un

Que es revesteixin de categoria superior les branques anomenades "ciències" en detriment de les "humanitats" és alarmant.

abast que incloïa la direcció dels destins humans?

Voldria fer-me ressò de la preocupació al respecte que existeix en certs àmbits de l'educació i, fins i tot, en el treball tal com acabem d'apuntar, de la crisi de les humanitats.

¿Són els empresaris els qui ens han de dir com educar? ¿D'ells ha de provenir el toc d'atenció, l'alarma front a uns individus que estan perdent la capacitat d'explicar-se bé i, per tant, la potestat de pensar correctament? □

Concepció Domènech, és llicenciada en Història i "master" d'Història de la Dona.

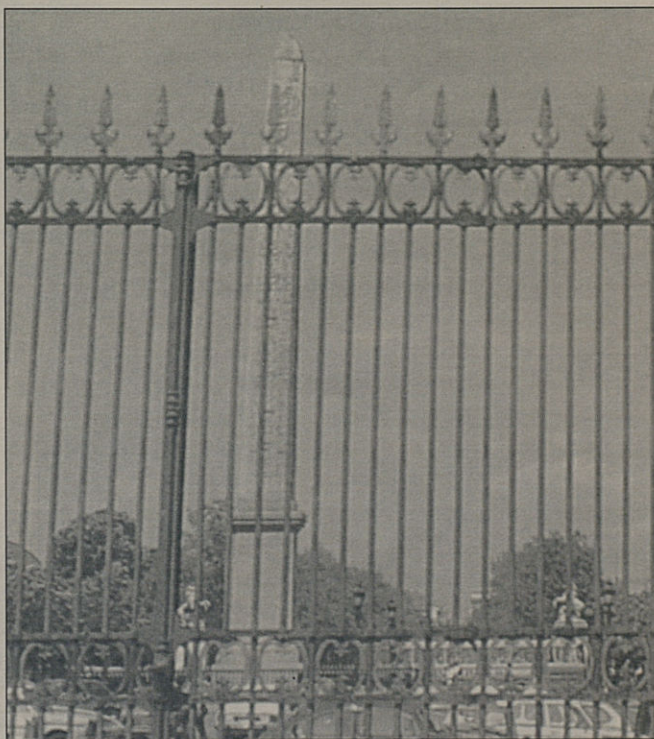
II. Tornar a París

JOAN BARCELÓ I COLL

"No podía menos de ocurrir. Ha ocurrido porque era fatal. En dos palabras: he descubierto la maravilla de París. Y esta maravilla no es, naturalmente, la torre Eiffel. Ni el Louvre. Ni el arco de Triunfo. Ni las Tejerías. Ni el admirable bosque de Bolonia. La ocupación mía en París es divagar por las calles." (Azorín, en Españoles en París, 1939)

De nou a París m'instal·lo a l'hotel, molt cèntric, prop de la Madeleine. Al nord, a dalt, tinc a una passa (de metro) Montmartre. Costerut, popular i populós, Montmartre és un bigarrament de races i de ritmes. Hi ha les més diverses ofertes artístiques i de *vie mondane*. Va tenir el seu temps d'esplendor. Ara és més decrepít. En el meu redol hi belluga el moviment frenètic i distingit que gira entorn dels Champ Élysées i tot el complex de la *grandeur* històrica i monumental de França (l'arc de l'Etoile, la Torre Eiffel, el Trocadero, el jardí de les Tulleries, el Louvre, els Invalides, etc.).

Al sud —que jo prefereixo— s'hi troba l'ambient més viu i estudiantil del barri llatí, el parc tranquil, reconfortant i ben cuidat de Louxemburg, i la vivacitat artística, intel·lectual, popular de Montparnasse amb

"En el meu redol, hi belluga el moviment frenètic i distingit de tot el complex de la grandeur històrica i monumental de França."

els carrers antics, ventruts, entortolligats i els cafès dins la tradició més afirmada de l'*esprit* francès.

Hi rodolaré tres dies per aquesta ciutat, perdut dins el bellugueig general. Sense altra intenció que tornar a reconèixer el *dejà vue* i comprovar els canvis que porta el pas ineluctable del temps.

D'entrada diguem que París ja no és el que era, una de les primeres ciutats de l'avantguarda cultural i científica d'Europa, com també ho varen ésser Londres, Berlín i Viena. És un fenomen general europeu. Però potser és aquí, a París, on tro-

beu el contrast més fort entre la vivacitat, l'espontaneïtat creadora i la inquietud imaginativa d'abans (la *souplesse d'esprit*) i la mansuetud, l'encarcament i l'ambient intel·lectual somort d'ara. Penseu sinó en la vida i el pes dels seus *penseurs*, escriptors i artistes fins quasi suara (Jean Paul Sartre, Simone de Beauvoir, Albert Camus, Raymon Aron, Pablo Picasso, els impressionistes, Ernest Hemingway, Henry Miller, André Malraux, etc.) per no entrar en la forta tradició de sempre (Balzac, Baudelaire, Rimbaud, Proust, Flaubert, Zola Gide, els Goncourt, etc.). Bernard-Herni Lévy i Jorge Semprun són un bon retrat de la davallada intel·lectual i d'imaginació en aquests darrers anys.

El mateix cinema francès va també de baixa, ja molt allunyat d'aquella avantguarda nascuda sota l'empar crític dels "Cahiers du Cinema". A *bout du souffle*, A *souple au coeur*, *Les quatre-vingt coups*, *Adieu mes enfants*, *Le salaire de la peur* i un llarg etcètera són films emblemàtics que porten tota la càrrega d'una tradició culta, a vegades una mica pedantesca, d'introspecció interior i observació de la realitat. Però la continuació (vegeu com a mostra recent el film *J'embrasse pas* d'André Téchiné) és més minsca, molt lluny, per exemple, de l'intimisme actual,

més caòtic i heterodox de Woody Allen, de la nuesa caracterològica d'Ingar Bergman o el descarnament de David Lynch.

Més variada, en canvi, he trobat l'oferta teatral, tant de clàssics com d'autors actuals (Valle Inclán, Jean Genet, Vaclav Havel, Benoît Marbot, Jean-Claude Brisville, etc.).

Com que dispo de pocs dies faig voltes per la ciutat seguint una mica l'impuls interior. No coneixia el Centre Pompidou. El trobo una carcassa inflada, envoltada de tubuladures de vidre que mostren successives visions de la ciutat. Comprèn unes àmplies sales d'espais nets i desangelats que el vidram ajuda més a no interioritzar. En elles l'art modern hi té les exposicions i les sales monogràfiques. Veig cues gregàries i docents. Mala fi per a la cremor artística.

He tornat a visitar la catedral de Notre Dame, al matí, previ un passeig plujós al llarg dels Champs Élysées. L'he trobada més plantosa que altres vegades, amb la pedra neta i daurada, lluint el peculiar gòtic, clar i gràcil. A l'interior m'impresiona l'esbeltesa de la nau central i el conjunt de vitralls de colors vius i intensos que recullen la llum del cel gras de París. Les columnates massisses, rotundes i cisellades creen la unitat d'espais i de nivells que tan bé defineix els dos pisos d'arcades interiors. Ja defora, a la part de darrere, l'estàtua blanca de Carlo Goldoni ens observa amb mirada escèptica i abstreta.

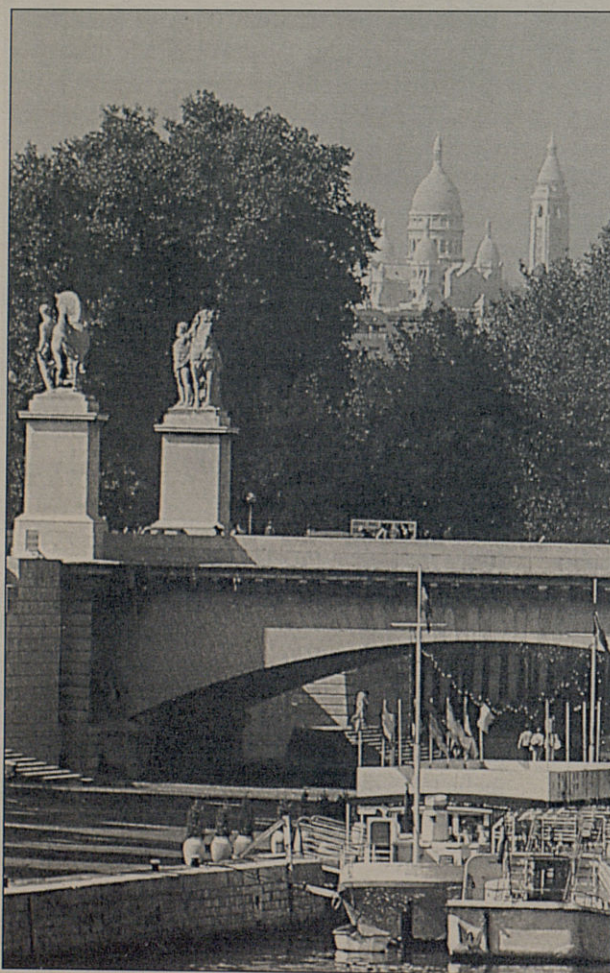
Vaig al barri llatí. La deformació professional em duu a la Sorbona i al College de France. Em moc entre cases ventrudes, carrerons humits, tortuosos i esprimatxats, establiments de restauració, moltes cafeteries d'ambient juvenil, i llibreries, noves i de vell, a balquena.

Els *boulevards* són
plens de vida i moviment.
Un eixam d'estudiants
surten de les aules
velles i prestigioses
de la Sorbona. És l'hora
de dinar.

Fullejo llibres de llom suat i pàgines esgrogueïdes encara amb les inicials de l'antic posseïdor. Els llibres queden, les persones i les circumstàncies passen. París és un bon mirall d'aquest fet.

Els *boulevards* són plens de vida i moviment. Un eixam d'estudiants surten de les aules velles i prestigioses de la Sorbona. És l'hora de dinar. El professorat camina pensós i abstret amb aquell aire tan característic. Porten carteres grosses i esfondrades, carregades de llibres i de sapiència. Els més madurs tenen un posat tronat i encarcerat. Vesteixen trajos grisos, soferts i viatjats. Els més joves, dins la trentena normalment, mostren la barbeta retallada d'una certa petulància impertinent i la bufanda de colors vistosos entortolligada al coll. Els acompanya un desmenjament general en tot el cos. La cartera és menys feixuga i més variada. Més enllà, els membres del College de France surten polits, freds i distants traginant el posat i la certitud que dóna el saber acrisolat i reconegut, sàviament arxivat. No els cal cartera amb llibres. Ells els fan.

Aquests *boulevards* francesos són tot un descobriment, un món propi molt ric i diversificat. Des de les cafeteries, ben arrecerats del fred o de l'excessiva calor, podeu mirar el carrer mentre sentiu la conversa o la baralla dels veïns. Fullegeu alguna revista incerta. Us aneu impregnant de l'aroma fina i penetrant del cafè francès, tan amarg i tonificant, i de les begudes espirotuoses. Mentre descansen d'altres cabòries, el cap s'omple d'idees noves i sorprenents com en un descabdellament proustià. Moltes seran idees purament efímeres, un breu i intens resplendor intern que acaba

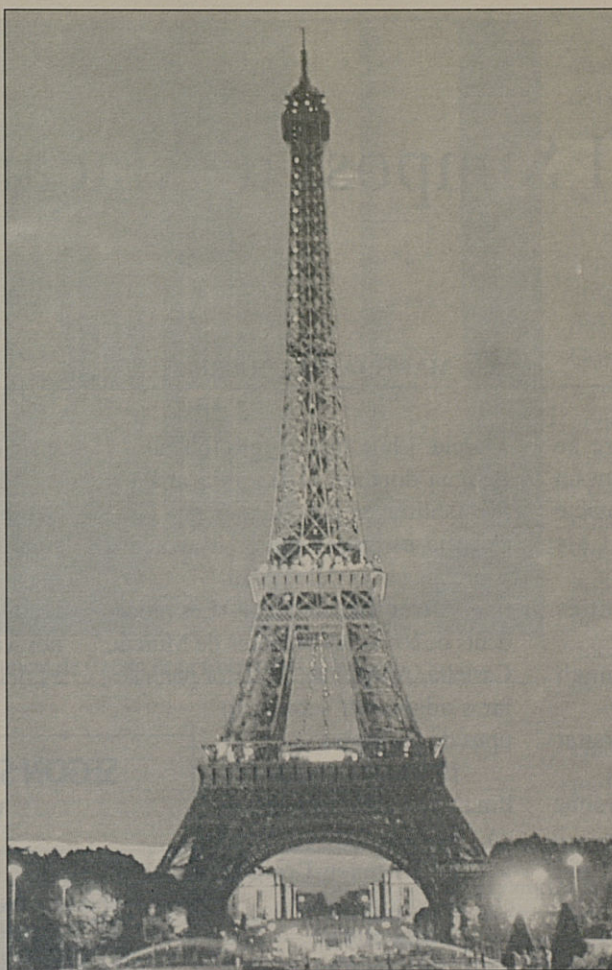
"M'assec vora el Sena. L'aigua passa tranquil·la, tèrbola. Les barcasses transporten mercaderia indeterminada."

en un foc d'encenalls. Alguna serà original o efectiva. La majoria caòtiques i fantasioses.

Aprofito el barri per dinar. Cuina francesa i cervesa fresca i escumejant d'Alsàcia. Després em dirigeixo a la torre del senyor Gustav Eiffel. M'agrada la seva linealitat i el ferram de color de xocolata desfeta. El lloc és ple d'autocars, grups de turistes, càmeres fotogràfiques en les posicions més inverossímils. Embadaliment general. Me'n vaig.

M'assec vora el Sena. L'aigua passa tranquil·la, tèrbola, amb un lleuger estremiment i un candiment general. Les barques metèl·liques transporten mercaderia feixuga i indeterminada. En un racó del port, recolzada a la paret, una parella descobreix l'amor. Passa un *clochard*. Camina benzim-benzam, una botella de vi a la mà i un enterboliment nuós a la mirada. Al costat del riu se sent el tràfec de les avingudes. La fredor dels edificis llindants contrasta amb l'espai més gras de l'atmosfera que envolta el Sena. A les voreres, la tremolor de les fulles dels arbres produeix el lent degoteig que, en caure, farà una catifa flonja, molla i marronca en terra. L'aire tardoral retalla de vius colors i contrastos el perfil de la ciutat. Els vidres de les cases reflecteixen el cel blau moblat de núvols cavalcants. Devora, el verd en decliu de les plantes i l'aiguabarreix dels taronges i grocs secs de la tardor parisenca.

He estat fullejant alguns clàssics francesos, escriptors que saben treure un gran partit en mostrar la bellesa, els mòbils, les contradiccions i l'esperit d'aquests ambients i aquesta gent en els quals i amb les quals hem conviscut aquests dies. El francès és un poble que té en gran

"Després em dirigeixo a la torre del senyor Gustave Eiffel. M'agrada la seva linealitat i el ferram de color de xocolata."

El francès és un poble
que té en gran estima el
fet de saber viure bé.

Per a ell és un art la
manera de viure.

La seva literatura el té
sempre en compte,
aquest art. És analítica
i divagadora.

estima el fet de saber viure bé. Per a ell és un art la manera de viure. La seva literatura el té sempre en compte, aquest art. És analítica i divagadora.

Sap modular amb la musicalitat de les paraules els mòbils més interns. Moltes vegades cau en l'excés pedant. Tot això forma la millor tradició dels assaigistes i memorialistes francesos (Montaigne, Voltaire, Montesquieu, Mme Stael, Rabelais, etc.). Després hi ha la captació fina i detallada de les diferents formes de vida, el pes de la ciutat, del poble o de la província. És el Balzac proteic, amb desig de copsar el seu temps i les intencions de la gent; Stendhal, més precís i tallant, agut i ambiciós; l'efervescència lírica de Baudelaire; el Rimbaud juvenil, poètic, anàrquic i estrabullat fins al pur desfici; l'afany de detall, la passió creadora i la minúcia expressiva que sotrega tota l'obra entossudada de Flaubert dins la solitud provin-

ciana; el tremp i el destremp de Sartre; el delit de viure independent de Bevoire, la passió fonda de Duras, les incandescències de George Sand o la Sagan, tot el puritanisme naturalista de Zola, el millor Camus de bressol mediterrani i africà...

En tots ells hi ha el desig compartit i l'aspiració impel·lent vers una forma individual i original de vida. Aquesta intensitat i autenticitat personals estan impregnades de l'art de viure que palesament podeu comprovar en els carrers i els llocs més impensables de la ciutat. París bé val més d'un viatge. □

Joan Barceló i Coll és Catedràtic de Fisologia Vegetal.

El Simposi d'Alacant

MARTÍ JANER I TORRENS

Dels dies 1 al 5 de març se celebrà a la Universitat d'Alacant un simposi sobre "Llengües en contacte al Regne de València durant els segles XIII-XV".

Hi participaren, entre d'altres prestigiosos professors:

* Germà Colon i Domènech (Universitat de Basilea).

* Emili Casanova (Universitat de València).

* Jordi Colomina (Universitat d'Alacant).

* Carme Barceló Torres (Universitat de València).

* Dolors Bramon (Universitat de Barcelona).

El tema de debat era fonamentalment esbrinar l'estat actual dels estudis diacrònics de lingüística valenciana. Totes les ponències giraren entorn dels quatre grups lingüístics que convivia en l'època primerenca del Regne de València.

Grup aragonès.— Té un pes demogràfic baix, ocupava les terres de l'interior des de l'època fundacional del regne. La frontera lingüística establerta al segle XIII separava igualment els dos grups bàsics de repoblament, catalans i aragonesos.

Cal afegir que les terres ocupades per aragonesos es veieren ampliades amb la creació de les províncies el 1833. Actualment ocupen un 10% del territori i el 25% de la població.

Grup català.— Grup majoritari en el moment del repoblament. En successives onades migratòries ocupà la major part del País Valencià i la seva empenta arribà fins a

Múrcia. Llurs institucions, costums i llengua donaren la fesomia al País. S'establiren en la zona més rica i que exercia el major poder d'atracció sobre les terres del voltant.

Altres migracions.— Les procedents de les terres properes de Múrcia, Castella, Aragó i de l'interior peninsular s'adaptaren sense cap tipus de problema.

El major nombre dels llinatges valencians (Gascó, Navarro, Royo, Mayor, etc...) tenen l'origen en tots aquests grups.

Grup morisc.— Fou molt nombrós fins la seva total expulsió el 1609, aproximadament 1/3 de la població. Parlaven 'algavària', llenguatge morisc amb poques influències llatines. Formaven un grup a part dedicat fonamentalment al conreu de la terra. La seva expulsió fou un cop molt dur per a l'economia valenciana. Joan Fuster ha comparat aquesta expulsió a la dels pidoirs d'Algèria el 1962. La ponència de Joan J. Ponsoda posà en evidència les característiques del grup mudèjar al Comtat de Cocentaina al segle XIII.

Grup jueu.— Minoritari, dedicat al comerç. Probablement molts d'ells coneixien el català i el parlaven. Grup sense gaire incidència des del punt de

vista lingüístic.

Els parlars de frontera.

Sembla que l'actual frontera lingüística al País Valencià quedà clarament fixada en el moment de la reconquesta. Només ha sofert algunes variacions a Oriola, on el català es deixà de parlar al segle XVIII, i a

SEGON SIMPOSI DE FILOLOGIA VALENCIANA

«LLENGÜES EN CONTACTE AL REGNE DE VALÈNCIA DURANT ELS SEGLES XIII-XV»

Facultat de Filosofia i Lletres
Universitat d'Alacant

1, 3, 4 i 5 de març de 1993

Jordi Colomina, professor del Departament de Català de la Universitat d'Alacant.

Asp i Monfort, illots lingüístics castellans a partir de l'expulsió dels moriscs i posterior repoblament castellano-aragonès.

Al llarg del simposi quedà ben clar que les dues comunitats lingüístiques constituïen grups separats. Els parlars castellano-aragonesos sofriren la influència del català apitxat, segons Rosa Gómez Casañ, encara que mai deixaven de parlar castellano-aragonès. El fet que el català fos llengua oficial en aquestes terres de l'interior fins al 1707 féu que els notaris, clergues etc... el coneguessin, més bé o més malament. El poble pla d'aquestes zones només parlava aragonès castellanitzat. Els documents notariais mostren una divertida mescla lingüística.

La llengua catalana a Múrcia.— La conquesta de Múrcia per part dels catalans es fa evident en

ENTREVISTA AMB NATHALIE TORRES

Nathalie Torres és estudiant de Filologia Catalana a la Universitat de València, a més viu a la comarca de la Safor. Hem volgut parlar sobre com veu el País Valencià i la seva comarca, la Safor.

— *Com es troba la Safor actualment, des de tots els punts de vista: vertebració cultural, social, lingüístic, etc...?*

— La Safor és un lloc privilegiat des del punt de vista lingüístic. Només els nuclis més grans com Gandia i Tavernes tenen un procés de castellanització prou alt. Des del polític, som també privilegiats: juntament amb La Marina Alta és on la Unitat del Poble Valencià (UPV) treu més vots. Econòmicament hem estat una regió rica, amb molta producció de cítrics, ara però és un sector en crisi.

— *Diries que el triangle València - Alacant - Dénia juntament amb Castelló, és la zona més valencianitzada de tot el País Valencià?*

— Sí, certament. Actualment s'està parlant de la creació d'una gran comarca central, una quarta regió que inclouria El Comtat, La Vall d'Albaida i La Safor. Tenen una situació lingüística, econòmica i cultural complementària i força envejable.

— *Les darreres enquestes sociolingüístiques publicades per la Generalitat valenciana el 1989 indiquen una davallada de l'ús del català entre els sectors joves, com ho interpretes?*

— Crec que la política lingüística que porta el PSOE és una fallàcia, i de fet el nombre de parlants baixa cada any en uns cinc mil. És una joguina per a distreure'ns i perquè no ens rebotem. Les línies en valencià són una altra mentida, no existeixen a tots els instituts del País Valencià. Els estudiants no poden

acabar tot l'ensenyament en valencià perquè no hi ha prou professorat. Això va lligat al procés de castellanització, no tan fort com abans, però evident. Estem en un punt un poc estàtic.

— *Creus que l'arribada de TV3, els Premis Octubre, El Temps i Canal 9 han donat prestigi a la llengua i han servit per aturar el procés de patoivització?*

— Sí, TV3 és acceptada a tot el País Valencià. Quan intentaren tallar l'emissió hi hagué protestes importants. C9 també ha pogut ajudar, no gaire però.

— *TV3 es veu a tot el País Valencià?*

— Ara només a certes zones, perquè C9 ha ocupat la freqüència que tenia TV3 quan la recepció era a tot el país. A València ciutat és quasi impossible veure TV3.

— *Què opines de la dreta valenciana? Pot ser possible un canvi?*

— El fenomen Lizondo té un caràcter molt popular, directe, connecta amb els llauradors, classes mitges...

— *Quines mancances té actualment el discurs nacionalista al País Valencià trenta anys després d'elaboracions teòriques a nivell històric, polític, social, cultural i lingüístic? Com és que triomfen amb tanta diferència opcions estatalsistes com el PSOE i el PP?*

— Crec que les tesis de Joan Fuster no han estat posades correctament en pràctica. La Unitat del Poble Valencià (UPV) té un discurs massa intel·lectual i polític, li manca el discurs econòmic correcte. Aquesta és la raó de la desconnexió amb el poble.

— *Creus que entre els valencians es va perdent la idea del Levante feliz jardín de flores?*

— No, mai! Els valencians som molt folklòrics, molt fulers i fallers. És una cosa molt arrelada. Les falles provoquen emocions fortes.

— *Un eix Mediterrani, Barcelona - València - Balears, afavoriria la defensa de la nostra cultura a l'Europa que s'acosta?*

— Sí, però hi ha poca consciència. La gent se sent valenciana, però si després els demanes, i què més? et responen que són espanyols. El sentiment autonomista és fluix.

ENTREVISTA AMB JORDI COLOMINA

Jordi Colomina és professor del Departament de Filologia Catalana d'Alacant.

— *Quan es fundà el Departament de Català a Alacant?*

— No vam néixer com a Departament, pertanyíem a Hispàniques. Després el compartírem amb els de francès i àrab. Ara fa un any que ja som un Departament a part.

— *Quines relacions teniu amb els departaments de català dels PPCC?*

— Tenim bones relacions, més amb València per proximitat geogràfica, però també amb Castelló, Barcelona i Girona.

— *Què en pensa de la murcianització d'Alacant?*

— És un procés bastant de llarga trajectòria, més que murcianització cal parlar de castellanització. A Alacant, a finals del segle passat hi havia revistes satíriques en català. A partir del 1939 el català quedà com a llengua de determinats barris. Avui només gent gran i de zones determinades el parla. És la

llengua dels amics. S'han donat casos en què dues persones parlen en valencià i una altra se'ls acosta parlant-los també en valencià: un dels interlocutors la rep tot preguntant *¿usted de que me conoce a mí?*. És la llengua bàsicament dels homes. Les dones són les primeres que l'han abandonat, una cosa que també s'ha observat a la Catalunya Nord.

— *Existeix cap problema per anomenar la llengua catalana enlloc de valenciana, com passa a València?*

— No, perquè no hi ha conflicte. Si hi ha conflicte és senyal que almenys la parlen, aquí com que quasi ningú la parla no hi ha conflicte. La gent en passa.

— *Hi ha un pretés centralisme de València?*

— Més que res hi ha petites friccions que vénen de temps enrere, la lluita per la supremacia del port i altres qüestions.

— *Quina actitud tenen les autoritats envers la llengua?*

— La mateixa que la societat, si fa no fa. S'ha fet poc fins ara. Cal dir que C9 té una audiència alta en aquestes comarques.

— *Hi ha una diferència clara entre les comarques castellanes i les catalanes?*

— Sí i no. El País Valencià ha tengut sempre moltes influències, malgrat el predomini de la llengua catalana.

la toponímia i l'onomàstica. Almanco una part de Múrcia parlà català fins el 1400. La parla castellana en la major part del territori és d'influència meridional.

El prestigi del català.— El País Valencià patí una gran quantitat d'influències durant aquesta època. El caràcter oficial que tenia el català i el prestigi literari que li proporcionaren Ausiàs March, Joanot Marto-

rell, Roís de Corella, Jaume Roig, etc... la feren llengua de cultura. Malgrat això, ja a partir del 1500 començam a trobar-hi castellanismes i una pèrdua de la fidelitat lingüística per part de l'aristocràcia.

Les llengües dels jueus i sarraïns tengueren una influència limitada.

El mossàrab valencià.— Fou el tema d'una ponència. Joan Domínguez i Benlloc posà en evidència

que no existeix una línia de continuïtat entre el valencià actual i el mossàrab. El llibre publicat a Gredos *En torno al mozárabe valenciano*, de Leopoldo Peñaraja, fou fortament criticat: té tots els defectes de l'escola Pidaliana, a més de l'ús de criteris poc científics. En tot cas el mossàrab influí, de manera molt limitada, en l'abstrat del català actual al País Valencià. □

Nathalie Torres i altres estudiants: Antoni Mateu, Miquel Llopart, Martí Janer i Rafel Ramos (assegut). (Foto de M. Janer)

El Projecte Lingüístic de Centre

FELIP MUNAR I MUNAR

El Projecte Lingüístic de Centre és una eina bàsica per a l'estructuració interna i externa del centre educatiu. Vàlid per a tots els centres d'ensenyament que encara no han experimentat el procés de transformació a la realitat i a l'entorn que emana de l'aplicació de la LOGSE. Aquesta Llei romandria ben coixa, ben esquivada, gairebé apartada si no s'haguessin tractat a fons el tema de la llengua pròpia i les altres llengües i posat en comú el vocabulari lingüístic que afecta directament tot el procés d'ensenyança.

Però, què és un Projecte Lingüístic? Qui l'ha de fer? Per què serveix? Quina validesa té?

En el marge d'espai que ens movem procurarem donar resposta a aquestes qüestions que han estat

motiu d'acalorades discussions a molts de Centres i que freqüentment no han duit enlloc, i sí podrien tenir validesa amb una mica d'informació i ganes d'arribar a un consens, sempre amb l'ullada posada a la millora de l'ensenyament. Amb això no volem dir que no s'hagi de discutir, ben al revés: per primera vegada els professionals de l'ensenyament ho han de fer, però quan parl d'aquestes discussions cal oblidar-se d'anar a cercar el sexe dels àngels i centrar-se amb el que realment afecta la nostra tasca.

El PLC és un document aprovat i consensuat pel Claustre de Professors i elaborat per un equip delegat en el qual hi ha de formar part alguna persona de l'equip directiu. Aquest document consta de dues parts:

1) Diagnòstic i actuació

A) Normalització lingüística del Centre: L'equip elaborarà un estudi de com està la llengua catalana al centre, des de la retolació interior i exterior, paperassa de la secretaria, comunicats, etc. fins a la procedència dels pares i alumnes així com llur llengua familiar.

B) Normalització de les matèries i les classes: Quants de professors castellanoparlants hi ha al centre, quants catalanoparlants, quants amb el Reciclatge començat o acabat. Amb quina llengua s'adreça cada professor als alumnes, si la matèria que s'imparteix es fa en català o no. Biblioteca i bibliografia en català.

C) Una vegada fet el diagnòstic l'equip s'haurà de plantejar realitzar una sèrie d'accions a curt i llarg termini d'acord amb els objectius establerts a l'hora d'iniciar tot el procés. Cada activitat tindrà un responsable i una data d'execució. Així els objectius a curt termini podrien ser la normalització de tota la retolació exterior, de la secretaria, de l'Associació de Pares, etc. A llarg termini l'equip s'ha de plantejar l'aplicació de la Llei de Normalització Lingüística aprovada pel Parlament de les Illes Balears i que la llengua catalana esdevengui la llengua vehicular en l'ensenyament. Això vol dir que totes les matèries, excepte la llengua espanyola, s'han d'impartir en català i que la llengua de relació professors-professors, professors-alumnes, professors / equip directiu-pares, ha de ser la catalana.

Un centre que no tenguim ben clar quin és el seu entorn, quina és la terra a la qual pertany, amb tota seguretat formarà part del grup de centres que hauran de tancar.

Tots els materials elaborats fins ara i que s'avenen amb l'aplicació de la LOGSE han estat preparats per als centres del territori MEC i no s'ha tengut present la realitat del nostre país (història, llengua, medi físic, etc.).

És evident que, tot i la bona voluntat que molts equips posen a l'hora de "normalitzar" la llengua, ens quedam a anys llum de la vertadera normalització de l'ensenyament en aquest país. És a dir, per molta llengua vehicular, per molts de rètols que hi hagi, i paperassa, i ganes de fer feina, tanmateix no és això únicament. I aquí sí que cal aixecar l'ullada perquè el mur és realment agressiu i molts pocs centres l'han traspassat.

Ens referim als programes, als continguts, al currículum. Tots els materials elaborats fins ara i que s'avenen amb l'aplicació de la LOGSE han estat elaborats —tot i que hi hagi un ventall diversificat— per als centres del territori MEC, sense que la història, el medi físic, l'entorn, l'home i la llengua, etc. del nostre país no hi siguin mencionats sinó quan, al final del paràgraf, diu "y las Comunidades con lengua propia". Supòs que si hagués existit un equip de professionals, reconeguts pel mateix Ministeri, encarregats d'elaborar materials didàctics adients a la nostra realitat ara no ens trobaríem tan desguarnits. Però això són altra classe de figures encara que siguin del mateix paner.

2) L'àrea de llengua

Vet aquí la segona part en què un Projecte Lingüístic hauria de parar força esment: comprendre les diferents matèries de llengua com un conjunt en el qual tots els professionals que hi treballen s'han de posar d'acord a l'hora d'elaborar els continguts per aconseguir els mateixos objectius. És a dir, els professors de llengua, tant catalana com castellana, com estrangeres o clàssiques, han de veure quins són els continguts comuns de la seva matèria i consensuar qui els ha de donar, quan i com per tal que la resta de companys de l'àrea puguin avançar coherentment en la seva respectiva matèria.

S'ha de tenir ben clar quina és la llengua vehicular, quins són els objectius que es pretenen assolir i quines actituds es volen potenciar; la LOGSE deixa ben clar que no hi ha *professors de*, sinó professionals que han d'aconseguir uns objectius i que el Claustre determina amb quines matèries és més convenient assolir-los, res més. Per això pensam que és molt important que la comunitat educativa es planteji seriosament la primera part de tot el procés ja que si es vol ser coherent, no es pot fer la segona sense haver aconseguit la primera.

S'ha de tenir present que el Projecte Lingüístic està directament relacionat amb el Projecte Educatiu quant al model d'escola que volem tenir i als objectius generals que haurem assenyalat. Però també forma part, amb tot el bagatge, del Projecte Curricular ja que incideix ben de ple en el currículum no només de l'àrea de llengua.

El PLC no és tasca —única— dels "professors de llengua", ni és un afegitó més, ni un treball que es carreguen uns quants. Si ho consideràvem així valdria més que ens plantejessim abans quin model d'escola pretenem, on som, i si val la pena seguir en aquesta professió. El PLC ha de ser un document de treball inserit dins la resta de documents que s'han d'elaborar i que per la seva importància li dedicam un seguiment especial amb unes accions planificades, executades i avaluades, amb un responsable directe que ha de donar compte dels resultats.

S'ha acabat ja allò de rebre, passius i somnolents, els dictàmens que ens venien de fora; la LOGSE ofereix per primera vegada als professionals de l'ensenyament les eines necessàries i legals per esborrar del currículum allò de "fracàs escolar" o "nins no adaptats". La vertadera avaluació del centre la portarà a terme la mateixa comunitat i el temps —no massa llarg— farà que un centre educatiu hagi de tancar les portes si els professionals que hi treballen no saben transformar-lo ni copsar les necessitats dels "clients". Un centre que no tenguí ben clar quin és el seu entorn, quina és la història de la terra a la qual pertany, quin és el futur que s'ha d'obrar, amb tota seguretat que, d'aquí a uns anys, formarà part del grup suara esmentat.

Estam segurs que molts d'equips encara no s'han adonat de la importància vital —en tots els sentits— que aquest canvi suposa; esperem que no se n'adonin massa tard. □

Guillem Oliver Sunyer i Neus Garcia Inyesta: Arquitectura i recerca de les nostres arrels populars

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

Treballam a Mallorca des de 1970, en el lliure exercici de la professió, és a dir, dibuixant i dirigint obres d'arquitectura. De 1970 a 1974 organitzam i dirigim l'Oficina d'Informació Urbanística del Col·legi D'Arquitectes i així ens enfrontam a la problemàtica de l'ordenació urbana i territorial a les Illes. A partir del nostre servei —i de l'Arxiu Històric que aleshores dirigia Antoni Alomar—, recolzats per tota una generació d'arquitectes, el Col·legi va decantar-se públicament cap el costat de la defensa d'un ús racional del territori i de la ciutat.

En els anys 1973-74 donàrem classes de sociologia urbana a l'Escola d'Assistents Socials, dirigida per Joana Gual. Fou una enriquidora experiència inoblidable de la qual servam molts bons records. La síntesi didàctica, unida a la nostra col·laboració amb els primers embrions d'associacions ciutadanes —era el començament del moviment veïnal a Ciutat—, ens demanà escriure un llibre de divulgació de les relacions entre "Ciutat i Societat". El llibre, editat l'any 1976 per l'Editorial ZYZ, porta l'afegit espuri de "capitalista" (Ciutat i Societat Capitalista), i diem espuri perquè, malgrat que la majoria de dades fan referència a ciutats del món de lliure mercat, conté, també, una crítica als tecnocratismes i burocratismes estesos arreu del món.

Quatre llibres essencials.

Des de l'any 1976 al 1988 visquérem a l'Alqueria Blanca, la qual

Guillem Oliver i Neus Garcia Inyesta.

cosa intensificà el nostre interès per l'arquitectura popular i l'ordenació territorial rural. Així sorgiren quatre llibres d'arquitectura popular: *Cases de Pagès*, *Cases Vilatanes*, *Cases de Possessió* i *Cases de Molí*, amb intervals de dos a quatre anys de recerca. Els tres primers estan basats en el dibuix com a sistema d'aproximació a l'objecte (més pausat, més íntim). El dibuix permet mostrar el que es considera important. A una entrevista dels anys 80 ens queixàvem que fos necessària aquesta tasca de divulgació documental, i ara, desgraciadament, hem de dir que algunes de les

cases dibuixades han estat fetes malbé. Per contra, ens omple de goig saber que n'hi ha d'altres que es conserven, precisament, gràcies a figurar com a exemple en un llibre.

Sovint ens han comentat l'ús dels nostres treballs com una mena de catàleg de solucions decoratives. Això pot ser bo o dolent, segons l'ús. Mai no ens cansarem de repetir que el nostre aprofundiment en les arrels arquitectòniques no és una anècdota folklòrica, ans al contrari, ens mou una voluntat de consolidació del camí vers el futur, d'experimentació constant, de lluita per preservar el

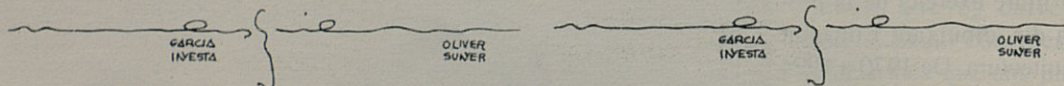
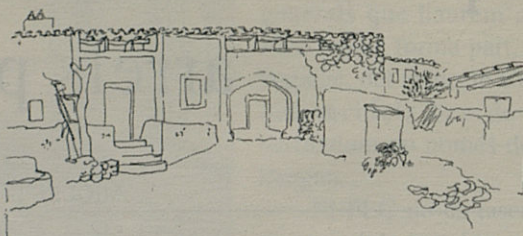
CASES VILATANES

A LA VILA I POBLES
DE SANTANYÍ

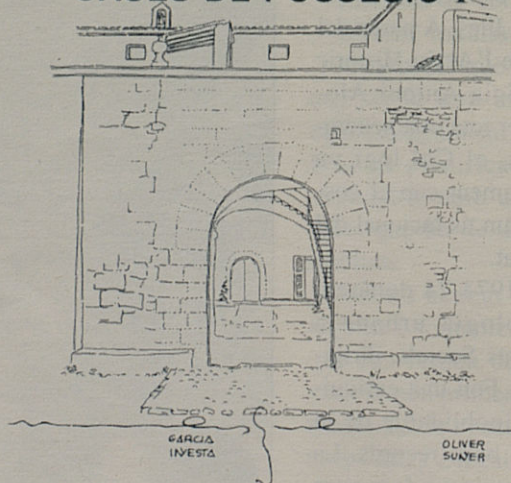

CASES DE PAGÈS

A LA ZONA DE
S'ALQUERIA BLANCA

CASES DE POSSESIÓ I

Portades de tres llibres sobre arquitectura
i ordenació territorial rural.

nostre medi ambient. I això s'ha de veure en la nostra obra professional i en la nostra actitud intel·lectual oposada, en tot moment, a la destrucció de la nostra terra.

Les jornades d'ordenació territorial rural.

Entre els anys 78 i 84 participàrem a un moviment minoritari, però de gran serietat tècnica, que predicà en el desert la necessitat d'observar i treballar sobre l'ordenació del territori rural, no des de la cultura urbana comuna als tècnics, sinó des de la cultura rural, en franca regressió.

L'any 1982 organitzàrem unes jornades de treball a Mallorca, i, més

endavant, ens ocupàrem d'enllestir la publicació de tots els materials.

Tasca a la premsa, les escoles taller...

Potser també sigui útil citar la dotzena llarga d'articles que, sota el genèric títol de *El llenguatge de l'arquitectura* publicàrem al dominical de *Baleares*, amb temes tan significatius com: *Ordre i arbitrarietat*, *El recer i la immensitat*, *L'arquitectura del costum*, *El cos i l'ànima*, etc.

L'any 1985 ens proposàrem la creació d'una de les primeres escoles-taller de construcció de tot l'Estat. Així organitzàrem l'escola PONÇ DESCOLL, a Manacor, que

prengué part en la restauració d'escoles rurals i del claustre de Sant Domingo, i de manera fonamental a la restauració de la Torre dels Enagistes, entre 1986 i 1989.

Aquesta tasca, que entroncava amb la nostra investigació sobre les cases de possessió, ens va portar a aprofundir en l'estudi dels casals rurals anteriors al segle XVII. El manuscrit final espera hores d'ara el moment de la seva edició definitiva.

En tot cas, el treball ens confirma les fortes arrels catalanes medievals de les nostres construccions: les cases de possessió i, potser, els casals ciutadans, a partir d'uns tipus constructius que, a Catalunya Princi-

pat, foren molt aviat substituïts per la "Masia".

La confraria Guillem Sagrera.

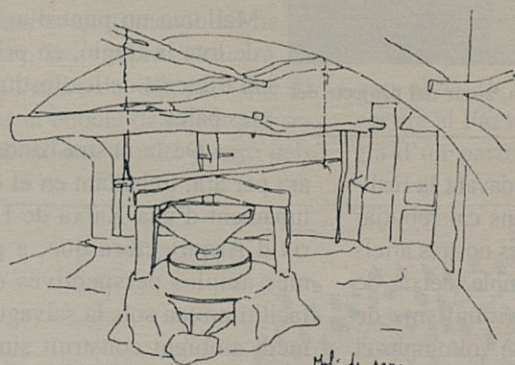
D'aquesta mateixa època data l'organització de la "Confraria Guillem Sagrera de Mestres i Menestrals de la construcció i l'arquitectura"

que agrupa professionals de reconegut prestigi en la seva feina. La "Confraria Guillem Sagrera" té per tasca principal el manteniment, intercanvi de coneixements i la dignificació de l'ofici, caire fonamental per servir el nostre entorn arquitectònic-ambiental.

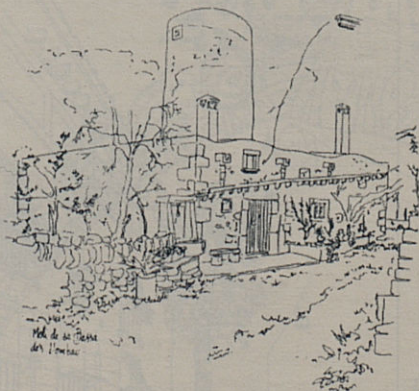
Per una arquitectura mallorquina.

Tornats a Ciutat l'any 1988, la nostra feina i el nostre interès recupera un camp que havíem deixat un poc de banda: el de l'arquitectura i l'urbanisme del casc antic.

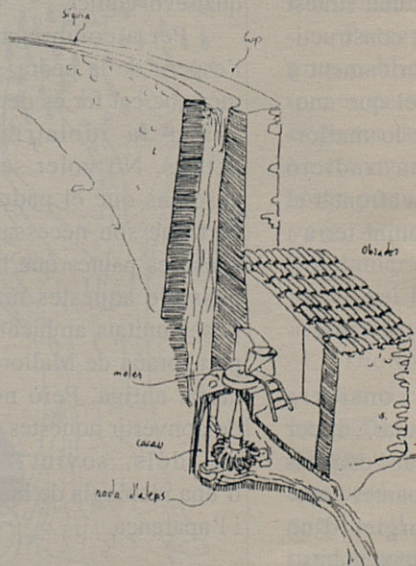
Elaboram, per a la Societat Ar-

Molí de sang a
Cas Frances, Marratxí.

Molí de la Torre
des Fontet.

CASES DE MOLÍ
(Aproximacions a les construccions
molineres a Mallorca).

Per
Mons. García Irujo
Guillem Oliver Soler

CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I ESPORTS
GOVERN BALEAR

Acurat estudi sobre les cases de molí
de Mallorca.

A l'Escola Ponç Descoll, de Manacor, amb l'arquitecte danès Jøern Utzon, autor del projecte del singularíssim teatre de l'òpera de Sydney (1973).

queològica Luliana, la contraproposta del pla de la Gerreria. Participam en les converses per la modificació del pla original com a representants d'aquesta societat i d'Arca. Diversos articles a les pàgines d'Urbanisme del *Diario de Mallorca* culminen en una espècie de programa que podríem titular: "Per una arquitectura mallorquina". A través d'una síntesi del tarannà de les pautes constructives que han arrelat històricament a l'illa, hem anat cercant el que anomenàrem "el tarannà de lo mallorquí". En definitiva una tradició popular que ens permetria afrontar el futur sense complexos, unint terra i història.

La ignorància de les nostres arrels

Sovint tothom es considera hereu de la "saviesa popular", i, per tant, s'atreveix a dissenyar "com els antics", oblidant que les pautes constructives tradicionals sorgien d'un complicat sistema de coneixements i relacions socials. Un món que ja és lluny del cor i el fetge dels mallorquins actuals i que, per tant, necessiten una reviscolada racional (i no tan sols sentimental!).

Ens cal un esforç intel·lectual que començaria per aprendre a mantenir

una actitud d'aprenent davant la realitat que ens envolta. Ens cal rebutjar aquesta ignorància de les nostres arrels populars que tot ho omple, deixar de banda un cert neoregionalisme de mentalitat ciutadana que vol omplir el nostre territori de "castells de quatre rals", "coronelles a l'excusat", "arcs pertot arreu" i enllestits grollers en qualsevol edifici.

Per a combregar amb l'esperit de la pedra, el primer que cal fer és deixar de costat la idolatria dels detalls. No voler ser més casolans que el padrí. Ben cert que són necessaris els ritus, les pautes que han fet possible aquestes meravelloses unitats ambientals: la part forana de Mallorca i la ciutat antiga. Però no hem de convertir aquestes pautes en ídols, sovint falsos, d'una ideologia de la imatge i l'aparença.

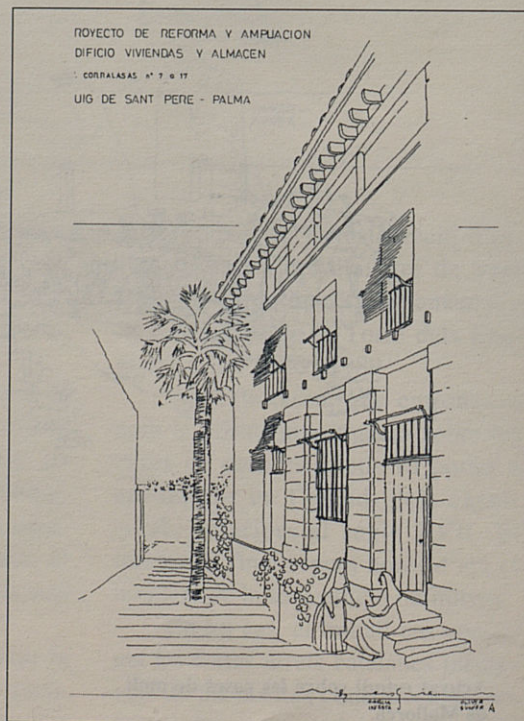
La conferència de la Unió Internacional d'Arquitectes

Durant tot l'any 1992 treballàrem en la preparació de la Conferència de la Unió Internacional d'Arquitectes

que reuní a Ciutat professionals d'arreu de la Mediterrània, tot amb la intenció d'aprofundir en els lligams que ens uneixen especialment en la temàtica de les relacions històriques entre l'oci i el patrimoni, analitzant, a la llum de tots aquests problemes, les futures intervencions arquitectòniques a la Mediterrània.

Els resultats foren positius, sobretot en el sentit que no va esser un senzill punt d'arribada sinó que es posaren els fonaments d'una propera xarxa de col·laboració que podria fer de Mallorca un punt d'aglutinació de tota la Regió, en primer lloc si l'interès de les Institucions es fes palés.

De la nostra banda, doncs, ara per ara, treballam en el desenvolupament d'una Xarxa de Laboratoris d'Arquitectura que, a partir de més amples perspectives d'estudi, faciliti no tan sols la salvaguarda del medi ambient construït sinó també l'adient integració cultural i ambiental de les futures construccions. □

Reforma i ampliació d'un edifici del Puig de Sant Pere, Palma.

Si un dia, ai las!, s'arribaven a creure la mentida...

RAFEL CRESPI

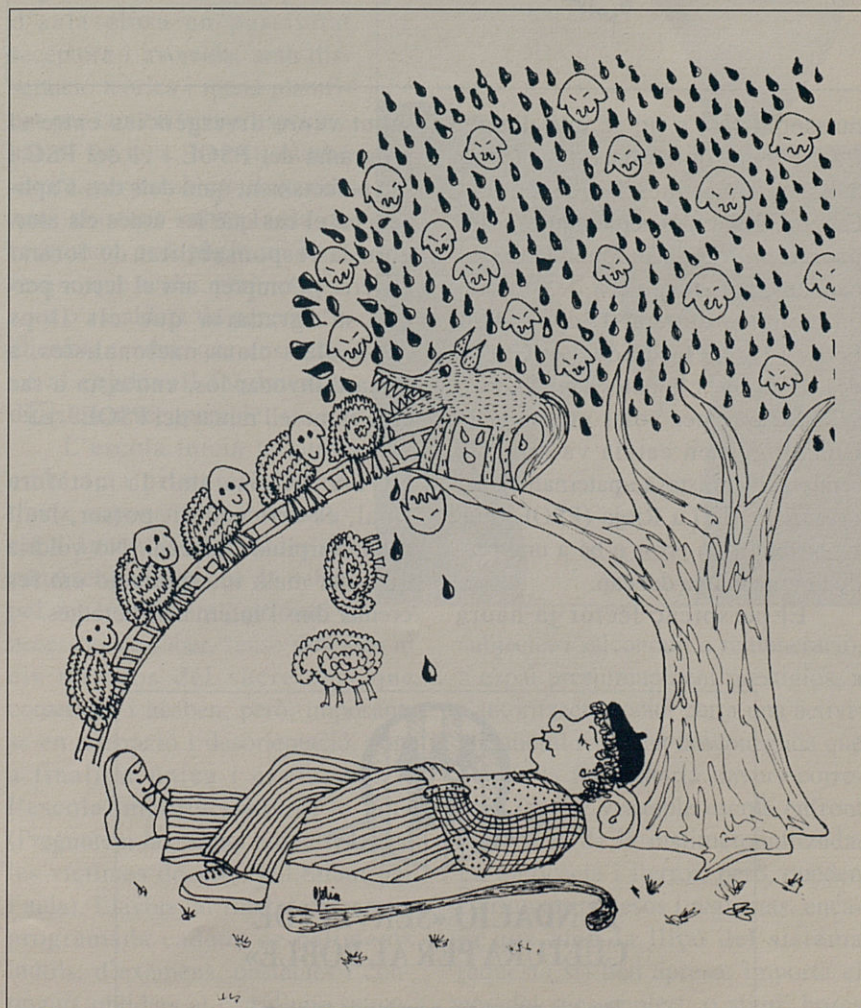
Record quan era infant, poruc com era, que hi havia una pàgina de no sé quin llibre que em traumatitzà, fou un trauma en to menor, ho he de reconèixer, les "depres" encara no estaven a l'ordre del dia, però que de ben segur la bubota de la por em senyorejà a estones dins el quartó dels

meus somnis infantils. La pàgina en qüestió era d'una moralitat barroera que segurament, llevat de consciències mollericoses com la meua, incitava més adhesions vers el mal que vers el bé. Us acabaré el misteri, potser era al **Parvulito**, contava la història d'un pastor que era mentider i,

segurament perquè no sabia tocar el fabiol ni festejar bucòlicament cap Belisa o Galatea, degollava el temps cridant: Que ve el llop, que ve el llop! I es veien venir els altres pastors que, deixant de banda ramats, fabiols i Galatees, acudien solidaris al crit angosant del mentider avorrit. L'escena es repetia diverses vegades fins que un dia la Paradoxa o la Fortuna féu que es presentàs de bon de veres el llop, un llop feréstec, amb uns claus i unes dents esfereïdores. El pastor cridà potser més angosant que mai, ningú no respongué. Les ovelles romanien esventrades tacant de roig sanguinari la verdor del prat. Era la falla infantil.

Potser hi ha algun polític, o grup polític, en aquesta terra nostra, que es mereixeria un final fatal com el pastor de la falla. Que la Paradoxa els jugàs la mala passada del dissortat pastor. Tots hi sortiríem guanyant. Aquests polítics, a força de proclamar-se nacionalistes d'aquí, tocats pel fat de la deessa Fortuna, acabarien essent-ne.

Dic tot això perquè encara el primer coet de la fira electoral no havia llescat la negror del cel i ja teníem el senyor Joan March intentant perdonar la vida al pobre PSM - segons ell 17 anys extraviat, sense nord ni estela, per les òrbites vaporoses de l'anonimat- i els obria les portes de la casa comuna per tal que una vegada allà dins retrobassin el viarany perdut i, ben segur, assolit el solc dreturer aportassin, els homes i dones del PSM, tota la seva capacitat de treball i d'entusiasme reconeguts

Un dia es presentà de bon de veres el llop, un llop feréstec, amb uns claus i unes dents esfereïdores. (Dibuix d'Ofèlia Novella)

pel senyor March. Venia a dir, obrint-los les portes de bat a bat, que dins el PSOE "podrien fer realitat tots els seus ideals".

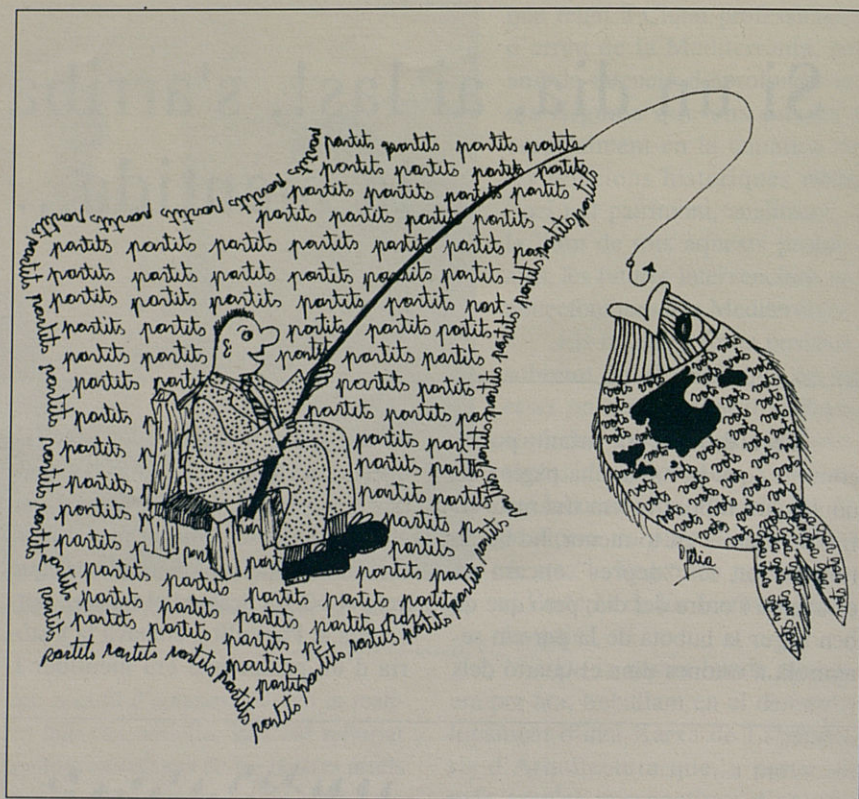
Aquest discurs obertament nacionalista és com el crit del pastor, es repeteix insistentment a les vores de les conteses electorals. Llàstima que els finals moralitzants, barroers o no, siguin patrimoni exclusiu de les faules infantils.

I, ben mirat, ¿per què el senyor March necessita aquesta pobra gent si diu que "som la majoria dins el nostre partit que estam pel màxim d'obertura per aconseguir una formació ben arrelada a la nostra societat"? És evident que si dins el seu partit els nacionalistes no espanyolistes són la majoria i han tengut la majoria absoluta, supòs que com a mínim haguessin pogut aplicar, a les coses que afecten les Balears, una política molt nacionalista: model educatiu arrelat a l'entorn, emissores de ràdio en català, connexió amb TV2-Catalunya, concert econòmic, reforma de l'Estatut per la via ràpida, i el rossegall de reivindicacions d'aquesta terra que el PSM abanderava cada dos per tres. Per què no ho fan?

La resposta és ben senzilla: o no són una majoria com diu el senyor March, o bé tots són uns trossos d'espardenya que impunement es deixen fer les feines al damunt, vulgars titelles d'un esperpent macabre.

La cosa més curiosa és que la minoritària ala nacionalista de bona fe que s'encobeix dins el PSOE, a vegades a canvi de vils prebendes, es fa portaveu d'aquest tipus de discurs. M'ho deia l'altre dia un regidor del PSOE. Afirmava que entre el PSM i el PSOE només hi ha un petit malentès, qüestions de personalismes i que no hi ha res del que propugna el PSM que el PSOE no pugui assumir. Què esperen per assumir-ho i posar-ho en pràctica? Potser per a propugnar-ho esperen que les eleccions al Parlament de l'Estat els col·loqui a l'oposició.

O la mamella els té molt aferats i els tapa la visió, o són un poc

massoquistes, o no sé què dir-ne. Basta veure quina ha estat la tria. S'han estimat més l'independent Garzón, jutge que actuà aquest estiu passat contra els independentistes catalans, autèntica caça de bruixes, en comptes de triar l'independent Ferrer i Gironès, senador per Girona des de fa unes quantes legislatures, senador que per voler prometre la Constitució en català va rebre la reprovació amistosa i paternalista del *presidente* de La Rioja (PSOE) que ho atribuï a un error o bé a una pèrdua momentània del cap.

El perspicaç lector ja haurà

sabut veure divergències entre el programa del PSOE i el del PSC i sap perfectament quin dels dos s'aplicarà en el cas que les urnes els atorguin la responsabilitat de formar govern. ¿Comprèn ara el lector perquè m'agradaria que els llops d'esmolats claus nacionalistes, a força d'invocar-los, entrassin a sac dins el mesell ramat del PSOE? □

NOTA: Alerta amb la metàfora final, és arriscada i, potser, fruit d'una turpitud innocent. No voldria que una mala interpretació em fes cremar dins l'infern dels heretges.

FUNDACIÓ «SERVEIS DE CULTURA PER AL POBLE»

Per a la promoció popular de la nostra cultura estam al vostre servei

Demanau informació a c/ Rubén Darío, 12, 5è-B
07012 PALMA

Esquizofrènia

PERE FONT

No tot és tan sols i tan simplement així, però sí que també és així: un eixorc laberint malencertat per al qual l'escola ja ensinistra. L'escola ensenya a ritme fragmentat d'horari discontinu i dividit, amb matèria rera matèria deslligades, a ritme disciplinar d'aula closa en passivitat receptora i avorrida, amb dissertació teòrica i menú planificat per cuiners sense espècies, sal ni saviesa. Servit, també sovint, per cambrers desencaixats abocant sobre taula de restaurant pedagògic un brou insípic que acaba, però, esquitxant o escaldant de per vida la clientela tendra, que ens esdevé al capdavant fatalment o difícilment recuperable.

L'escola inicia la cursa amb meta primera i última traïda, caponant l'instint natural d'ansies irrefrenables de coneixença, d'ansies de saber pel fet lúdic, vital, primari i necessari de saber, sense sancions ni els terrosos del sucre-verí que comencen i acaben, però, imposant-se en aberració i desorientació, com a finalitat única i exclusiva. A l'escola importa sobretot la nota (Preguntem-ho, si no, a qualsevol de les víctimes docents pul·lulant per l'aula). Llavors, al final de la superprogramada cadena de patiments inútils, d'exàmens, obstacles i continguts oblidats al cap d'una setmana, es despenja la seu plena d'ous del títol cabdal, mèrit definidor del

subjecte, i salconduit a remuneració, a espai presumptament prestigiós, a l'autorització social per a una activitat laboral realment desconeguda que només la feina diària llavors corregeix fent-se veritable escola enfront del fracàs de la institucionalitzada. La ineficàcia i l'error, però, queden consumats, palesos i registrats, encara que amb la lliçó del sistema (aquesta sí) ben apresada: importa el pes del sac omplert, o sigui, hores consumides, notes obtingudes, documentació i titulació engreixant els

mèrits i el pes de la carrera. Llavors ja estàs ben ensinistrat: per al progrés i la felicitat. Per al Mercat.

Perquè el progrés, entès com a augment del nivell de vida, Occident el mesura a bàscula o balances, és quantificació que es pesa i acumulació possessiva, tangible, exhibible: títols, certificats, mèrits, objectes, terres, enginyers, trastos i nius de tresors que tècnica, indústria i ciència prometen i renoven a la cova daurada de la gran fira, temple i centre neuràlgic de tota operació i dinàmica. A l'església del Mercat, tots hi som feligresos i la Renovació i Novetat hi tenen la seva santificada capelleta, enaltint el Canvi indiscutit, coronat i afuat en expansió pel creixement indefinit i per viarans sempre allargant-se cap a esdevenidors promesos, endiumenjats i paradisiacs, però mai no plenament abastables.

Exaltant quantitat mesurable i engreix a la soll porquina del prestigi i vàlua persona computabilitzable, cal incrementar-se possibilitats adquisitives, activar el treball i la feina i aprofitar-se de tot mínim espai d'un temps sempre insuficient i sempre cronològicament controlat per l'accelerat ritme del guany i del profit.

La vagància (ai, què abominable!) esdevé pecat capital i el temps obert sense fruits traduïbles a borsa o currículum, una pèrdua temporal

irremeiable, catastròfica.

Cap a la felicitat promesa i la realització de la imatge personal amb l'eina de la possessió quantificable, tothom camina accelerat sense perdre calada, com qualsevol ciutadà nostrat, adquirint fòtils estúpids o estris innecessaris, però també com l'escriptor activant-se la maquinària de la producció literària sense creació autèntica i només per engordir de faramalla el pes de la pròpia carrera bibliogràfica, o com l'artista treballant penosament contra rellotge peces exhibibles, o fins com algun turmentat lector —que també n'hi ha— apressant-se sense gaudir en lectura tensa per, "estant-ne al dia", justificar (o autojustificar-se) la pròpia diligència, anotant-se anualment en un bloquet, si cal, les obres esclovellades per així alleujar-se i autoexculpar-se, lluny d'ignominioses gauderies.

Interessa acumular, amuntegar, arregar, posseir, consumir, superprogramar el temps en productivitat frenètica: progressar, en definitiva, excitats per èxits, promeses, deures o desigs sense límits en els boscos de l'Esdevenidor dels paradisos.

El resultat? Doncs, la neurosi, el sofriment: l'esclavatge. I, sobretot, la mort del present, de l'únic temps constant i real, del temps que es pretén precisament de no perdre, i la mort del tast al paladar de cada moment no controlat, la mort en vida, en una paraula, de l'home i de la dona. També el saqueig del planeta mig exhaurit i malmenat per esquizofrènia i bogeria.

Mentre, els valors de la serenitat i la real benaurança (la llibertat en l'absència d'avideses, la simplicitat, la creativitat autèntica i gratuïta, l'austeritat, la renúncia, la sobrietat...) pasturen a l'hort de l'excepció i de la raresa en espera d'una gent desventurada que, tanmateix, haurà de rectificar mil camins per conquerir la imprescindible quietud. O també la confiança en el simple fet del sobreviure. □

Esporles, gener 1992.

Biblioteques Municipals

PALMA Carrer d'en Colom i Jaume II

CORT

Pça. Cort, 1
C.P. 07 001

SON RAPINYA

Catalina March, s/n.
C.P. 07013

SON XIMELIS

Cap Blanc, s/n.
C.P. 07011

RAFAL VELL

Pere Ripoll Palou, 9
C.P. 07008

GENOVA

Barranco, 2
C.P. 07015

ESTABLIMENTS

Pça Immaculada, 3
C.P. 07010

SANT JORDI

Bauçà, 31
C.P. 07199

ARENAL

Pça. Gaspar Rul. Ian
Garcies, 5
C.P. 07600

COLL D'EN REBASSA

Albuera, s/n.
C.P. 07007

BLANQUERNA

San Joaquín, 9
C.P. 07003

SON GOTLEU

Regal, 105
C.P. 07008

SA INDIOTERIA

Gremi Tintorers, s/n.
C.P. 07009

POLIGON DE LLEVANT

Ciutat de Queretaro, 3
C.P. 07007

MOLINAR

Xadó, 7
C.P. 07008

SANTA CATALINA

Fàbrica, 34
C.P. 07013

L'OLIVAR

Mercat de l'Olivar,
parades 104b/105b
C.P. 07002

BIBLIOTECES

MUNICIPALS

Ajuntament de Palma

Antoni-Ignasi Alomar: El lèxic a l'armament medieval

J.M.B.

"L'armament a l'illa de Mallorca als segles XIV i XV: estudi de la seva terminologia", tesi doctoral del nostre col·laborador Antoni-Ignasi Alomar i Canyelles, que fa una mica més d'un any ja havia rebut la màxima qualificació del tribunal format per Antoni M. Badia, Joan Veny, Albert Hauf, Maria Barceló i Gabriel Ensenyat, ha obtingut el premi "Marian Aguiló" de l'Institut d'Estudis Catalans -la màxima autoritat acadèmica de la llengua catalana-, distinció triennial adreçada a estudis sobre història de la llengua. Antoni-I. Alomar és professor de llengua catalana a l'Institut Joan Alcover de Palma i ha organitzat el servei d'assessorament lingüístic i revisió de texts de la Campanya de Normalització Lingüística, des de la qual escriu sovint a la secció "Línia Directa" a un diari de la capital de l'illa.

- Per què vàreu triar el tema del lèxic de l'armament medieval?

- En primer lloc per la importància de l'armament a l'illa en una època durant la qual ens havíem de defensar tots sols, en segon lloc perquè es tracta d'un segle XIV que fou de normalització lingüística davant el llatí i un XV de normalitat.

- Hi havia un tercer motiu?

- Perquè s'havia estudiat una part de l'armament i només amb fonts literàries del Principat, però no

Antoni Ignasi Alomar.

amb fonts no literàries ni a Mallorca.

- Fins quan es va usar normalment el català al món militar a l'illa?

- L'estudi només arriba a la darrereria del XV però la normalitat d'ús del català no es va perdre fins al

segle XVIII, encara que algunes obres tècniques ja es publicaren en castellà des del segle XVII.

- Avui en dia, es pot normalitzar l'àmbit militar?

- Les resistències han minvat. Cal parlar a llarg termini i serà una

conseqüència de la normalització de tota la societat. Tot dependrà de l'organització final que adopti Europa i, per tant, de la de l'exèrcit europeu. Els exèrcits de les nacions-estat no canviaran d'idioma per mor de la formació d'un exèrcit europeu, així com no varen mudar de llengua els dels territoris de llengua catalana dins la monarquia hispànica, tot i que cal reconèixer que no formaren part d'un exèrcit unificat.

ria del rei era la Universitat), i l'ús del castellà no afectava la tropa.

- Com començà això?

- Segurament amb els virreis de llengua castellana, aragonesos, per exemple.

- I des del segle XVIII?

- Després, a pesar que l'administració fos en castellà completament, la composició autòctona de l'oficialitat i de la tropa ha fet possible un ús del català, diglòssic,

emperò. El problema actual per a l'ús del català dins les unitats mallorquines és la manca d'integració de la població immigrada, però no és una responsabilitat militar.

- Voleu destacar cap altre aspecte que relacioni la defensa militar i la llengua?

- Fins a l'aparició de l'aviació, Mallorca s'ha hagut de defensar tota sola. Això ha fet que tota la població hagués d'estar armada i organitzada

El model actual d'exèrcit hauria d'esser el suís o el belga, un model que segueixi el principi de territorialitat.

- Quin model proposaríeu?

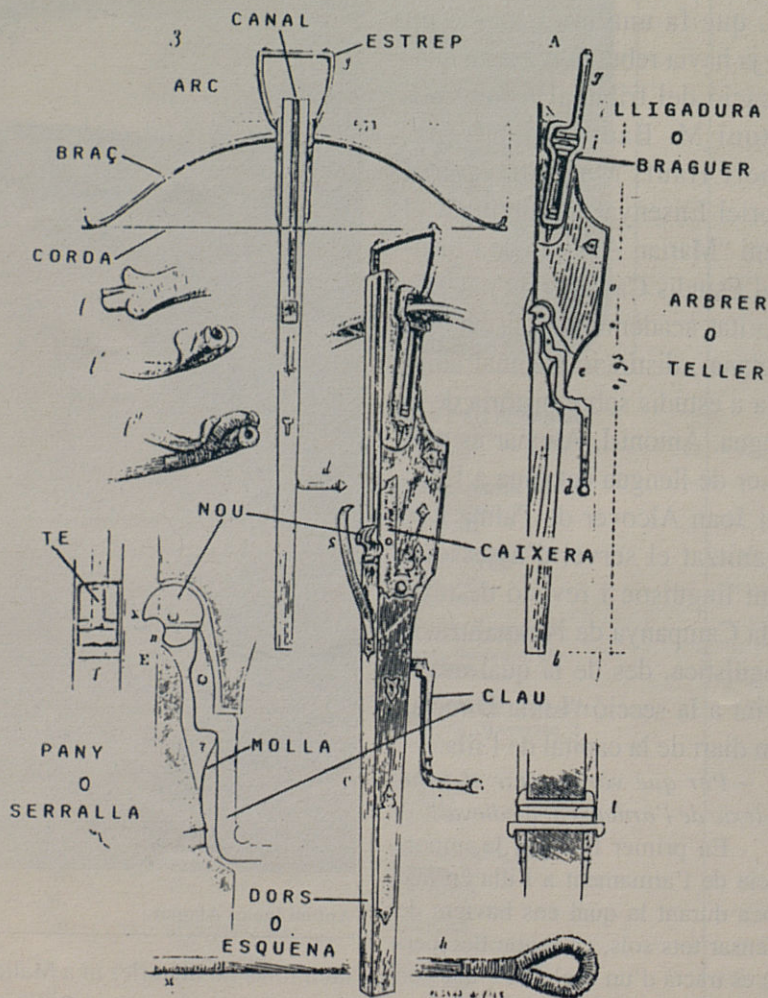
- El model hauria de ser el suís o belga, un model que segueixi el principi de territorialitat: les unitats de l'exèrcit tenen com a llengua pròpia la del territori on es troben i qui ha de ser políglota no és la tropa sinó l'oficialitat. En tot cas aquesta normalització segueix un model del passat que és l'únic aplicable al futur de la unió europea.

- Podeu concretar més?

- Les forces militars de la Universitat de la ciutat i del regne de Mallorca mantengueren el català com a llengua pròpia des de la creació del regne i durant tota l'època dels Àustria. Els manuals de l'escola d'artilleria que es conserven eren en català.

- No hi havia cap excepció?

- L'única era, des del XVII, la de l'administració de les forces militars que depenien del virrei, la qual feia servir el castellà; però aquestes unitats eren molt poques (fins i tot qui guardava els canons de l'artille-

en forces territorials -primer per barris en el cas de la ciutat, després per gremis i finalment un altre pic per barris-, la llengua de les quals només podia ser la que coneixia la població.

- *Quan es va produir el canvi fins arribar a la situació actual?*

- En un règim no democràtic o d'ocupació militar, com el que s'implantà després de la derrota a la Guerra de Successió, l'exèrcit ha de defensar el règim contra la població, la qual no pot estar armada; després del Decret de Nova Planta es varen desarmar les unitats de la Universitat, començaren les lleves forçoses i,

- Basta veure els descobriments que he fet només referits a un camp concret i a dos segles.

- *Com s'explica això?*

- Per estudiar l'armament he emprat sobretot inventaris notariais, és a dir llistats d'objectes datats perfectament. Precisament aquests inventaris, malgrat que són fonamentals per al coneixement de la cultura material, no han estat gaire escorcollats pels lexicògrafs perquè són abundosíssims (n'hi ha milers de volums).

- *Voleu dir que no els ha aprofitat ningú?*

- Francesc de B. Moll es va riure benèvolament de mi quan fa anys li vaig parlar del meu desig d'estudiar els inventaris, però ell era anterior a l'aplicació de la informàtica. He pogut manejar més de 10.000 cites d'armes, que, de tota manera ja havia fitxat manualment abans d'aplicar-hi l'ordinador.

- *Us varen criticar haver rebutjat les fonts literàries. Què en deis?*

- Volia que la cita d'un nom d'arma recollida correspongués a un objecte concret que va existir realment. Això ha fet que l'estudi del lèxic fos alhora el de l'armament

Primer Simposi Internacional de Llengües Europees i Legislacions. Santiago de Compostela, 16-18 d'octubre de 1992.

abolit el dret d'estrangeria, arribaren els buròcrates i oficials no catalanoparlants com a instrument de castellanització.

- *Passant al vostre estudi, quin valor lingüístic té?*

- A banda dels resultats d'aprofundir en el coneixement d'aquest camp amb l'establiment de 2.300 unitats terminològiques, moltes de les quals eren desconegudes fins ara, la principal conclusió és que no coneixem prou la llengua a pesar dels bons diccionaris històrics que tenim, sobretot el DCVB.

- *No exagerau?*

- Marian Aguiló, precisament, en cita adés i ara i el DCVB, però l'estudi s'hauria de fer, sistemàticament i exhaustiva, per camps d'activitat i semàntics, o sigui grups de paraules associades pel sentit.

- *Com ho heu fet?*

- Després de repassar milers d'inventaris, n'he seleccionat més de 400, com a prospecció, sense arribar a revisar tots els volums que hi ha, i hi he afegit documents d'altre estil, però mai ficticis, fins arribar a prop de 850. L'instrument ha estat el suport informàtic.

- *Són molts de documents...*

L'estudi del lèxic ha estat
ahora el de l'armament
històric emprat a
Mallorca i el de
l'organització de la defen-
sa. Es tracta d'una tesi
tant de lingüística com
d'història.

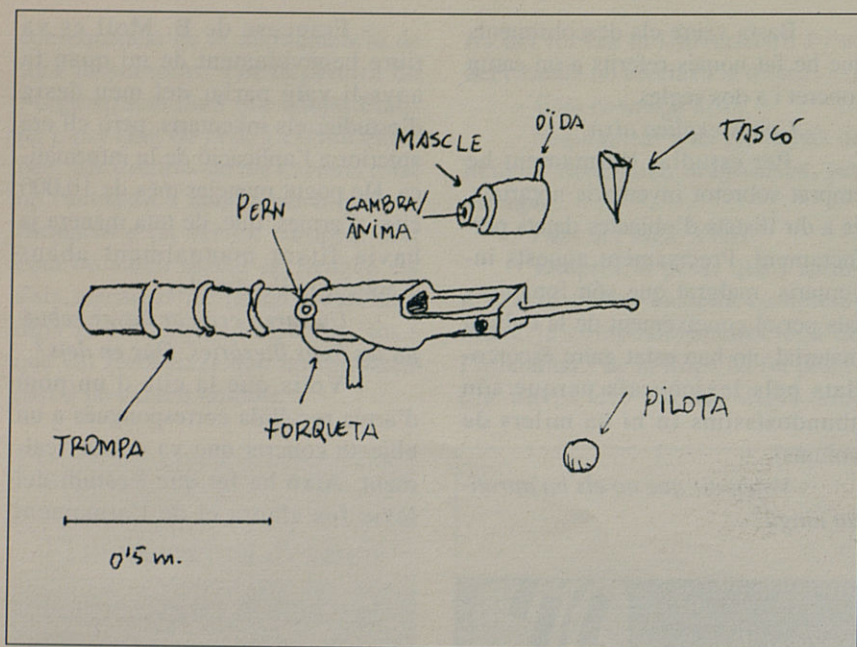
històricament emprat a Mallorca i el de l'organització de la defensa, gràcies als documents diferents dels inventaris. Es tracta d'una tesi tant de lingüística com d'història.

- *A banda d'aquest coneixement, quin profit es trauria de continuar l'estudi?*

- Un dels aspectes de la normalització de l'idioma és la fixació de les terminologies. Com que tenim un idioma que parlem de fa més de mil anys, cal tenir en compte tots els recursos de la llengua, també de la del passat.

- *Quins mitjans tècnics caldrien per continuar?*

- No es pot pensar ni tan sols a recollir en forma de llibre els llistats

Bombarda trobada l'any 1864, amb 20 o 25 més, entre les restes d'un vaixell medieval que havia sotsobrat just davant la llotja.

que es formaran amb el buidatge dels inventaris. Es tracta de crear un banc de dades i de treballar amb microfítxes. I a més l'estudi s'ha de fer coordinament amb el dels inventaris conservats als altres països de llengua catalana, que també són molts.

- Això és ambició, realment.

- Amb mitjans d'artesanía es dué a terme l'obra immensa del DCVB gràcies a la col·laboració de tothom i a uns gegants de la feina, Alcover i Moll. Actualment, amb el suport dels ordinadors, es continua l'obra lexicogràfica de Fabra amb el diccionari del català contemporani.

- Crec que no ens heu acabat d'exposar totes les necessitats...

- A més de la informàtica i de les fonts d'estudi que són els protocols notarials i altra documentació en quantitat immensa, tenim gent preparada per dur la tasca endavant, només cal el suport institucional i econòmic de les entitats conscients de la seva responsabilitat històrica, els governs i universitats de cada país i l'IEC. N'hi hauria prou amb una mínima part del que s'ha invertit a l'Arxiu d'Índies de Sevilla.

- Com està el procés de normalització lingüística a Mallorca?

- Partim del fet que les generacions que tenen el poder econòmic són analfabetes en el seu idioma, el català, i tenen por de ser desplaçades

a causa d'aquest dèficit cultural seu.

- Però els joves ja no són analfabets...

- És cert, però els grans no els permeten que emprenguin la normalització als seus llocs de feina. Això fa que aparegui l'analfabetisme de recaiguda entre els joves per manca d'aplicació dels coneixements, d'ús formal del català.

- ...

- I no s'acaba aquí, això fa que als centres d'ensenyament, els joves no vegin al·licients per a l'estudi del català; constaten que l'idioma comença a ser necessari, però només el veuen normalitzat a través de mitjans no directament mallorquins, com TV3 i altres; al català encara li cal el prestigi que li donaria el seu ús al món productiu, comercial, publicitari, als mitjans de comunicació... El problema és la desconfiança dels grans.

- Quina sortida hi veis?

- Si els secessionistes volen separar el mallorquí del català és per evitar la normalització, perquè el prestigi del català augmenta a través de la recepció dels mitjans de comunicació del Principat i de la constatació dels avanços de la normalització a Catalunya. Es tracta de fer la feina ben feta i que un aspecte més de la nostra qualitat sigui el de la normalització de l'ús del nostre idioma, el de Mallorca, València i Catalunya.

- Donau molta d'importància als mitjans de comunicació...

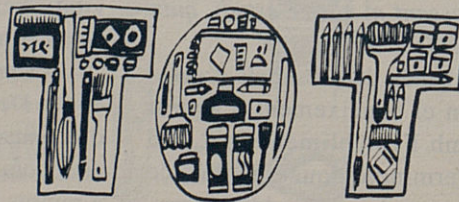
- Actualment són un sentit més que tenim. Les televisions de llengua

PAPERS PINTATS I PINTURES

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES
VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Telèfon 72 14 83 - Fax 71 93 12 - 07002 PALMA DE MALLORCA

MATERIAL DE BELLES ARTS

PELLETERIA, 2 i SOL, 28 - Telèfon 72 28 59 - 07001 PALMA DE MALLORCA

catalana haurien de fer el mateix que les dels *lander* alemanys, que intercanvien programes i en fan conjuntament. Hem de sentir més la fonètica i les notícies illenques als mass-media en català; hem d'integrar un espai comunicatiu que qualitativament pot ser dels primers d'Europa.

- *No m'heu parlat de la immigració...*

- Només em preocupen els mallorquins. Perquè els immigrants respectin el català i el vulguin fer seu primer han de tenir el model de la població autòctona. En tot cas, ara com ara el català ha de ser preeminent, no exclusiu d'altres idiomes.

- *Com parlaríeu a un escèptic o pragmàtic?*

- Ja ho he dit. Una de la zones econòmicament més dinàmiques de la Mediterrània és la de llengua catalana; hi haurà una reestructuració d'Europa on es canviaran les actuals fronteres estatals per les fronteres d'àrees de comunicació, que tendran en comú la cultura i la llengua; hem de triar entre anar amb els rics, que són els del nostre grup lingüístic i cultural, o despersionalitzar-nos i empobrir-nos...

- *Per arribar a la normalització no n'hi haurà prou, segurament amb el bon exemple de Catalunya...*

- La legislació no havia estat mai tan favorable a l'ús del català, el problema és que no l'aprofitam, no exigim prou que s'apliqui. Es tracta de combinar l'existència d'aquesta legislació -que millorarem quan calgui, i segons com ja cal- amb

l'existència d'un nivell de lleialtat lingüística que tampoc no havia estat tan gran fins avui.

- *Com ho concretau?*

- Cal que les accions legals dels ciutadans en defensa dels seus drets lingüístics rebin tot el suport jurídic necessari.

- *Per començar no tenim ni sín-*

És una vergonya que
ens arribin productes
etiquetats en un grapat
d'idiomes i que el
del nostre país no hi
sigui mai.

dic de greuges...

- Teniu raó. Però és que encara que fóssim una minoria ens seguien emparant els mateixos drets que si fóssim molts més els qui els reclamassin. Els drets humans, els de l'individu i els dels grups, no depenen de l'oferta i la demanda. Amb l'aplicació de la llei que hem guanyat hem d'aconseguir implicar a favor de la normalització la majoria

de la població. Després podrem ampliar més el marc legal.

- *Quin aspecte de la legislació heu dit que cal canviar urgentment?*

- L'obligació d'etiquetar tots els productes del mercat en primer lloc en la llengua del territori on s'han de distribuir i que els mitjans de comunicació amb emissors o reemissors al territori de llengua catalana hagin de ser en català totalment o parcialment. En la llengua, el consumidor, el client, també ha de manar sempre.

- *Tot això costa molts de doblers.*

- És una vergonya que ens arribin productes etiquetats en un grapat d'idiomes i que el del nostre país no hi sigui mai. El govern central ens en deu molts i una part important és per compensació històrica pel mal que ens ha fet. Si hem de ser espanyols, la normalització lingüística també ha de ser responsabilitat de Madrid.

- *Té cap valor especial per a vós el premi que heu rebut?*

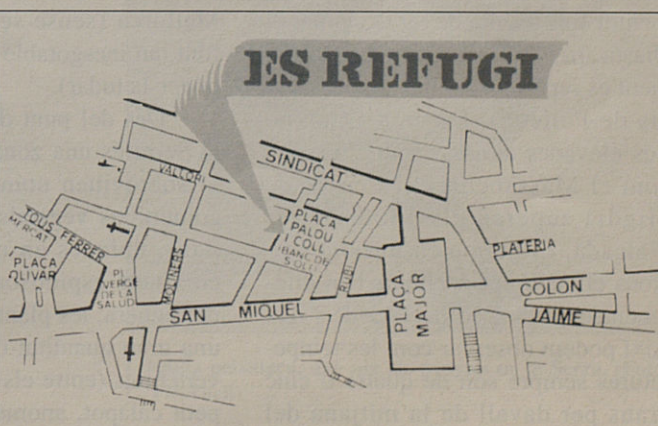
- El model de llengua que seguim té l'origen en tres figures gegantines que són Lull, Marian Aguiló i Fabra. En el camp personal i de l'anècdota he de dir que el meu avi patern se'n va anar a estudiar dret a Barcelona, abans del 1884, amb una carta de recomanació per a Aguiló, que aleshores era bibliotecari de l'actual universitat central. A més, el primer tast del "Diccionari Aguiló" que es va publicar va consistir en les fitxes que Aguiló havia recollit sobre el mot *ballesta*, el nom d'una arma medieval, curiosament. □

ESPECIALISTES EN ARTICLES DE
MUNTANYA, CAMPING, ESQUI I ESCALADA

**ES
REFUGI**

Pl. Palou i Coll, 10 (Banc de s'Oll)
Teléfono 71 67 31
07002 - CIUTAT DE MALLORCA

La Serra de Tramuntana

MIQUEL ÀNGEL BAUZÀ

Al mes de març, el Col·legi Pius XII, de Palma, va celebrar la Setmana Cultural, activitat habitual en aquest Centre. Enguany la feina va fer-se entorn la Serra de Tramuntana destacant-ne la importància ecològica i la influència que té per a tot l'ecosistema de l'illa. Ens complau reproduir el resum que, firmat per un alumne de COU, acaba d'editar el Col·legi. Creim que el treball és un bon exemple de com es poden introduir a les aules problemes que afecten tan directament el nostre entorn i de com es pot despertar la sensibilitat necessària entre l'alumnat.

D'ara a uns pocs dies, com ja va essent costum, tornarem a celebrar la Setmana Cultural, que enguany tractarà sobre un dels espais més verges i alhora més amenaçats de la nostra illa.

La Serra de Tramuntana, localitzada al llarg de la costa nord occidental, s'estén des del Cap de Formentor fins a l'illa de Sa Dragonera i abasta uns 800 km.2 que principalment es reparteixen entre els municipis de Pollença, Escorca i Calvià. Les elevades altures, amb cims que com el Massanella i el Penyal de Migdia superen els 1300 metres d'alçada, hi permeten unes condicions climàtiques peculiars ben diferenciades de les de la resta de l'illa. Així podem observar com les temperatures sempre són de quatre o cinc graus per davall de la mitjana del

Pla, com gairebé cada any la neu fa presència als cims més alts o com arriba, a pluges, als 1400 mm. de mitjana anual i es converteix, d'aquesta forma, en el recurs aquífer més important de tot Mallorca (sense ser, per això, una font tan inesgotable d'aigua com per poder-la tudar).

Des del punt de vista ecològic, la Serra és una zona privilegiada on hi sobreviuen nombroses plantes i comunitats vegetals endèmiques, és a dir, úniques en el món (com els coixinets espinosos, les plantes de rosseguera, les plantes de penyal...) i una gran quantitat d'invertebrats, de vertebrats (entre els quals destaca un petit calàpot, anomenat ferreret, que

sols viu aquí) i aucells com la baldritja (espècie també endèmica), el voltor (que compta amb els darrers cinquanta exemplars de tot el Mediterrani), el buscariet de coa llarga, l'àguila peixatera, el falcó marí, etc. Com haureu observat, no ens manquen raons per afirmar que la Serra és, sense dubte, una joia ecològica d'incalculable valor.

No la desmereix tampoc el seu patrimoni cultural i arquitectònic que, sempre harmonitzant amb el

LA SERRA DE TRAMUNTANA

COL·LEGI PIUS XII

IX SETMANA CULTURAL
Març, 1993

Portada del llibret editat pel col·legi. La il·lustració reproduceix el Pont de la Batalla, de Sóller, gravat, a l'obra "Die Balearen" de l'Arxiduc Lluís Salvador.

medi natural, és ric en cases de neu, ermites i monestirs, talaies, empedrats, sitges, creus gòtiques, aljubs, aqüeductes, miradors, etc.

Però, desgraciadament, l'home del segle XX, teòricament més desenvolupat i més intel·ligent, no ha sabut preservar del ciment aquesta joia que la terra i la història li havien cedit. Així podem afirmar que, ara per ara, la nostra illa compta amb uns quants dels millors (diguem-ho eufemísticament ja que seria indigne per part nostra deshonorar el nom d'alguns animals per anomenar-los) lladres de joies d'arreu del món, els quals (mirau si ho són, de bons!) han aconseguit crear una nova assignatura inclosa en els plans d'estudis de molts de centres universitaris d'Europa. Aquesta assignatura, explicada a les escoles de turisme i anomenada "Balearització", ensenya als estudiants tot allò que de cap manera s'ha de fer si volen seguir vivint del turisme. És a dir, les nostres illes s'han convertit en un exemple paradigmàtic (tan clar que ja està estandaritzat en forma d'assignatura) del que és un assassinat ecològic i, a la llarga, un desastre econòmic.

Fins fa poc, en tot aquest procés

La Serra és una zona privilegiada on sobreviuen nombroses plantes i comunitats vegetals endèmiques.

destructor la Serra havia romàs, més o menys (ja que tampoc havien mancat petites incursions urbanitzadores), incòlume gràcies sobretot a la seva complicada orografia (de difícil accés i amb manca de platges) que impedia l'establiment d'un turisme de masses. Aquestes darreres dècades, però, la saturació urbanística del litoral, que sols manté un 20% de les platges verges, i la creixent pressió immobiliària han trobat en la Serra un immens espai per destrossar i en el qual poden estendre la seva brutal mà de ciment. Essent fidels a la seva idíl·lica concepció turística, han urbanitzat de mala manera Cala Sant Vicenç, Sant Telm, Cala Tuent, el

port de Sóller i el del Canonge, Son Nét, Es Guix... alhora que hi construeixen pedreres com la d'Establiments, el Puig de Maria, Biniamar, Son Ferragut, Bunyola i moltes més que han marcat amb nafres quasi irreversibles alguns indrets de la nostra serralada. En tot aquest macabre joc no han mancat femers, com els d'Andratx, Sóller i Banyalbufar (entre d'altres), i embotelladores d'aigua que trobarem a Escorca, Alaró o Deià i que han contaminat nombrosos torrents, abans d'aigües cristal·lines. Tots aquests atemptats, permesos i realitzats durant les dècades dels setanta i dels vuitanta, no són res si els comparam amb els prevists per als propers anys. Destaquen per la seva brutalitat les carreteres de Deià-Sóller, Banyalbufar-Estellencs, Esporles-Valldemossa, el túnel de Sóller i la conducció d'aigua de Sa Costera, si ens referim a obres públiques. Quant a obres privades es preveuen nombrosos camps de golf (Son Ferradell a Valldemossa, Son Pont a Puigpunyent, Biniorella a Andratx, Son Térmens a Bunyola i Can Guílló a Pollença) i no manco ports esportius i instal·lacions nàutiques (Port d'Andratx, Sant Telm,

Nevater, a "Els nostres arts i oficis d'antany", de Joan Llabrés i Jordi Vallespir. (Contraportada del llibret)

L'àngula peixatera, que nia als penyals de la Serra. (Foto C. Picornell)

Port des Canonge, Port de Sóller i Cala Castell) que, a primer cop d'ull, poden semblar obres positives per a l'economia i la infraestructura turística de l'illa, però que, ben mirat, no fan més que hipotecar el nostre futur i vendre a un preu massa barat allò que ni amb tots els doblers del món es podria crear.

És això, principalment, allò que molta gent, limitada de mires, no comprèn: que uns guanys importants a curt termini, obtinguts per la ràpida i indiscriminada urbanització actual, ens condueixen, a la llarga, a la pèrdua irremeiable d'un tresor encara més valuós. Si, pel contrari, conservam allò que ens resta d'immaculat, alhora que explotam adequadament el que pot ser explotat sense alterar el medi natural, estarem lliures de qualsevol hipoteca per al futur i haurem sabut mantenir a les nostres mans una obra mestra de la mare natura. De ben segur que no mancaran els que, creient-se més realistes i amb una visió més pragmàtica, renegaran, ben convençuts, de tot això afirmant la impossibilitat d'aquesta opció, qualificant-la d'utòpica i de retorn al passat, amb greus conseqüències per al progrés.

Col de penyal (Brasica balearica), un endemisme balear molt cobejat pels col·leccionistes.

Cal que ens plantegem si això és progrés i si realment el nostre desenvolupament econòmic no perilla més fent-lo dependre únicament i exclusivament del sector turístic (que mai s'ha caracteritzat per ser una font de riquesa estable) mentre hipotecam de per vida tots els nostres recursos naturals.

No obstant, totes aquestes raons aquí exposades no semblen convèncer alguns dels nostres polítics que, tot i haver estat triats democràticament, han traït la voluntat popular. Així ho demostra l'aprovació de la

LEN (Llei dels Espais Naturals) després de la manifestació més gran de la història de les Illes en contra seva. La modificació d'aquesta llei suposa donar un xec en blanc als urbanitzadors perquè puguin especular lliurement sobre tota una sèrie d'espais que abans tenien assegurada la seva supervivència. La Serra, com ja haureu pogut imaginar, no s'escapa d'aquesta condemna i és per això que ja es comencen a sentir nombroses veus que demanen la declaració de Parc Natural. Aquest fet comportaria la protecció dels valors naturals i cul-

turals de la Serra, alhora que n'estimularia el desenvolupament socioeconòmic: ajudes al manteniment de l'agricultura, denominació d'origen per als productes del Parc, agroturisme, etc.

Per tot això cal no afluixar i seguir lluitant per la declaració de Parc Natural per a tota la Serra. A més, com conta la dita popular:

*Quan haureu pescat el darrer peix
Quan haureu mort el darrer conill
Quan haureu tallat el darrer arbre
Entendreu que els bitllets no es mengen.*
Miquel Angel Bauzá (COU A) ☐

carrer del
baix riera, 1-a
tel: 24 03 86
07009 palma

arts
XISCO
grafiques

**Libreria
Aloma**

C/ de la VINYASSA, 23 B
Tel.: 46 11 50 - PALMA

En què s'assemblen Escòcia i Mallorca. I en què no

MACIÀ BLÀZQUEZ I SALOM

A Escòcia hi trobam certes semblances amb Mallorca: també es tracta d'un país de muntanyes i bells paisatges, de naturalesa encisadora i valuosa (per exemple, la flora boreo-alpina dels cims del Grampian). La gent és acollidora, trempada i, malauradament com molts de mallorquins, despreocupada del seu país, la seva llengua i el seu patrimoni natural. A Escòcia hi arriben estols de forasters (anglesos, americans, italians...) que preden monuments, cèrvols, paisatges i sobredosis de whisky. Així com els ciutadans del nostre país (palmesans, barcelonins, gironins...) fan ús de les nostres illes per omplir el temps de lleure desembafant-se del ciment amb el gaudi de la naturalesa, a Escòcia els cinc milions d'habitants

de la *Central Belt* (Glasgow i Edinburg), àmpliament industrialitzada, contaminada i artificialitzada, també preden l'atractiu escènic del medi rural i natural, majoritàriament de les "Highlands and Islands".

Respecte a allò que més m'atreu, a Escòcia he topat amb una cosa molt interessant diferent al meu país: la protecció i gestió de bon de veres dels espais naturals. Però, tot s'ha de dir, a canvi d'oferir o patir serveis d'esbarjo i recreació informal del tipus de passejada, observació d'ocells i plantes, carrera d'orientació, escalada, bicicleta de muntanya, esquí de fons i de travessia, taula de vela, rem, acampada, pesca, caça, torrades i tantes altres ofertes que són per fer-se'n creus!

No tot el que es protegeix té

aquesta miserable destinació (qui odia més la presència de l'home que l'home mateix?) i a Escòcia existeix això que podem anomenar **la xarxa de reserves i parcs naturals**.

Les Reserves Naturals i Científiques a Escòcia

Cal diferenciar dues castes d'espais naturals: els que tenen com a objectiu prioritari conservar la diversitat biològica i dels hàbitats, és a dir, els SSSI (*Sites of Special Scientific Interest*); i els *National, Regional i Local Nature Reserves*. Com podeu imaginar-vos, hi dominen les restriccions i la gestió per a la conservació. Els criteris per a decidir la planificació i la gestió tant poden ser les papallones, els eiders o els petits i fràgils invertebrats dels fons dels rius.

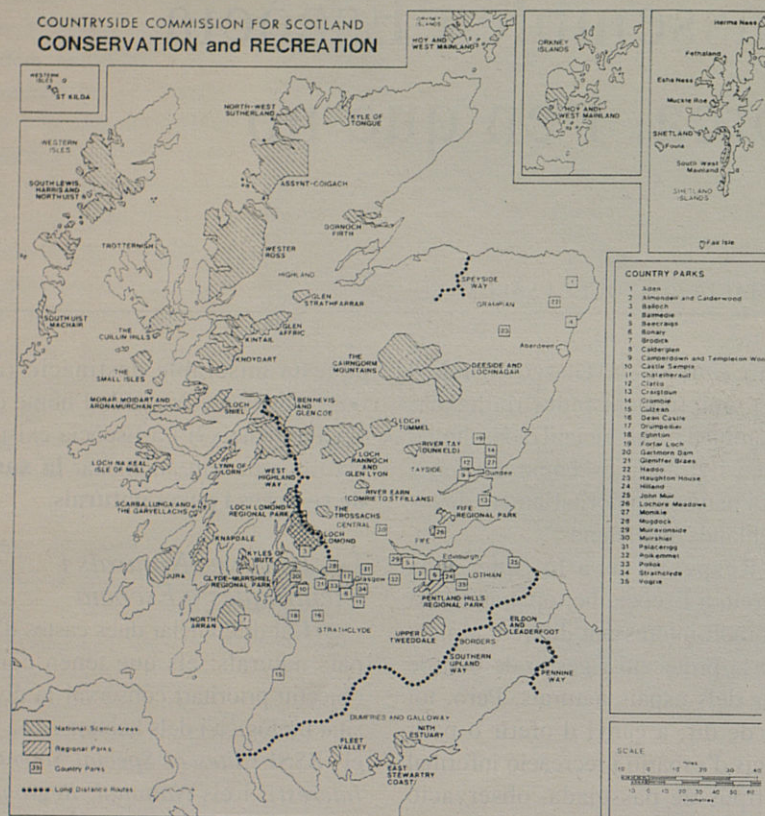
Els Parcs a Escòcia

I dels visitants, què en fan? Per a aquells turistes i residents de què parlàvem, que tant preden, desitjosos de tocar, veure i prendre cap a casa la quietud i l'equilibri que troben en la natura, s'ha creat la segona categoria d'espais naturals denominats *Park System*, protegits i gestionats. El nom no és un apel·latiu grandiloqüent sinó que fa referència a la jerarquia d'equipaments i graus de protecció que s'estableix per tal de filtrar i orientar els visitants, ordenant els usos i aprofitament de totes les activitats a favor de la natura i dels mateixos visitants.

L'ordenament comença en els parcs urbans, una cosa tan ximple i tant efectiva! Els parcs urbans han

Exposició/sala de jocs al centre de recepció del Country Park de Mugdock, que es troba tan sols 15 minuts en cotxe al nord de Glasgow. Aquest parc és gestionat per l'ajuntament i a compleix les funcions de centre d'interpretació de la natura i primer contacte amb el medi rural i natural.

Distribució dels actuals 35 *country parks* i dels 4 *regional parks*, a més de les àrees de valor paisatgístic a Escòcia.

de ser dissenyats per a satisfer demandes ciutadanes i, a la vegada, han de constituir eines efectives que fomentin i transmetin l'interès i el respecte per la natura.

La segona passa són els *Country Parks*, que són petits compendis d'àrea recreativa, aula de natura, granja escola, instal·lacions per a les torrades i gairebé per a tot allò altre que hom vulgui afegir-hi. Proveint un espai de recreació i ús intensiu a l'aire lliure (d'acord amb el principi del "honeypot" o pot de mel), els *Parks Rurals* tenen com a segona finalitat engendrar simpatia i conscienciació vers els problemes del camp i de la natura. La creació dels parcs, que és altament subvencionada per l'Administració, es condiciona a l'accessibilitat del lloc. Això fa que se situïn prop de les ciu-

tats i que disposin de facilitats per a l'aparcament, encara que n'hi ha també que aprofiten els transports urbans. Actualment Escòcia disposa de 35 *Country Parks* repartits entorn de les grans ciutats, els anomenats "urban fringes" o "green belts".

El tercer graó del procés d'aproximació al medi natural i rural el proporcionen els *Regional Parks*, grans espais per a usos diversos (agrícola, ramader, forestal, cinegètic, turístic, excursionista, etc.), recorreguts per camins amb dret de pas públic. Les activitats recreatives més intensives es concentren al voltant del centre de recepció, interpretació i serveis, que sol ser un *Country Park* dins el *Parc Regional*.

Amb aquesta figura són gestionades quatre àrees, caracteritzades per cobrir elements de la natura i la

A Mallorca es fa ús inconscient i degradant dels espais naturals, els quals no són en absolut gestionats de manera sostinguda.

ruralia escoceses. D'entre elles la més emblemàtica és el Parc Regional de Loch Lomond, la major superfície d'aigua dolça de la Gran Bretanya, creuada de sud a nord per la "West Highland Way", la Gran Ruta (GR) que uneix Glasgow amb Fort William, dos-cents kms al nord. Un altre bon exemple d'aquests tipus de parcs és el de Pentland Hills, al costat mateix d'Edinburg, en el qual tenen cabuda un gran nombre d'activitats d'esbarjo i de gaudi del medi rural per als residents i visitants de la capital reial del país.

La culminació d'aquest sistema de parcs haurien de ser els *National Parks*, dels quals n'hi ha dotzenes a Anglaterra i Gal·les. Però, d'una banda a causa de la por que ocasiona el turisme massiu i de l'altra l'odi que es manifesta per tot allò que véngui d'Anglaterra, a Escòcia, de moment, no n'hi ha cap.

Ens queda referir-nos a les àrees de valor paisatgístic: les *National Scenic Areas* i les *Area of Outstanding Natural Beauty*, on es preserva l'atractiu visual del camp escocès.

Els Parcs i les Reserves a Mallorca

I què en treiem de tot això? Perquè ara, quan més o menys afortunadament es mira d'aprofitar el

que s'ha vist fer a la terra dels celtes i pictes, es poden proposar accions al nostre país.

Mallorca no és Escòcia, ni ho serà mai, benauradament! Però una cosa és ben certa: a Mallorca es fa ús inconscient i degradant dels espais naturals els quals, tot i estar protegits en gran part, no són en absolut gestionats de manera sostinguda, ni s'ha harmonitzat la seva conservació amb els usos turístics i recreatius (salvant les dignes excepcions dels parcs de s'Albufera i l'arxipèlag de Cabrera); i a això, tard o d'hora, s'hi haurà de posar remei.

L'ús majoritari dels nostres espais naturals el fa el turisme massiu, uns espais que no podem menysprear perquè són el nostre entorn immediat i el refugi del nostre patrimoni natural i cultural. Això és un fet que canvia les coses respecte el model escocès i que no permet la transposició sistemàtica ni el calc directe d'allò que succeeix en aquell país. Però una cosa sí que podríem prendre com a model: la gestió encertada dels espais millorant l'oferta turística, conservant el patrimoni, desvetllant l'estimació i el respecte a la nostra natura i al camp mallorquí.

Els espais naturals que no han estat urbanitzats gràcies a les campanyes del GOB primerament i després, molt recentment, a la iniciativa del Parlament balear, avui traïda, i a les a d'alguns molt dignes ajuntaments, en l'actualitat reben una grandíssima pressió recreativa informal. Els millors exemples els tenim a Es Trenc, amb "xiringuitos", restaurants, camins asfaltats i platja "neta", ampla i plena d'ombrel·les i gandules; a Sa Dragonera, sense control d'activitats ni d'afluència de visitants; a Sa Punta de n'Amer, de valors botànics i geomorfològics excepcionals que perillan pel riscs d'incendi que sofreixen, el rodatge de carros, motos, cotxes i cavalls; i, per

Pas sobre una síquia d'un tram de la West Highland Way, bon exemple d'antic camí de trashumància avui aprofitat per a usos recreatius.

L'aportació del món
turístic que propòs
podria esser semblant
a un impost turístic,
com la pràctica de "qui
contamina, paga", però
en positiu, constructiva
en lloc de destructiva.

acabar, a Es Carnatge, Bellver, Ses Fontanelles i la Serra de Na Burguesa.

Una xarxa completa i eficaç de parcs i reserves possibilitaria que Mallorca disposàs d'aquest doble vessant: primerament, la preservació del patrimoni cultural i natural; segonament, la seguretat de la perpetuació del medi mitjançant la utilització dels parcs i les reserves com atractiu recreatiu i turístic gestionats amb el propòsit de potenciar l'estimació i el respecte al nostre patrimoni.

Propostes efectives per a la creació de nous parcs i reserves

Quins han de ser aquests nous parcs i reserves és feina prou argumentada i, fins i tot, acordada pel nostre Legislatiu (basta mirar els annexos de la pròpia LEN). El que no es veu tan clar és com fer efectiva la creació de nous Espais Naturals Protegits i Gestionats (ENPG).

Possibles solucions per vèncer les dificultats que es presenten a l'hora de crear nous ENPG podrien aparèixer en alguna de les següents propostes:

1.- Compra dels terrenys per part de l'Administració, a preus de mercat i de mutu acord amb els propietaris. Pensem que parlem de preus de mercat per a Sòl No Utilitzable (que és el que són tots els espais contemplats en la LEN), forestal, agrícola o ramader. És a dir, no es tracta de fer compres a preus de sòl urbà o urbanitzable, com es va fer a Mondragó. Això seria, ni més ni manco, l'acabament de la perspectiva especulativa urbanística en els terrenys de valor ecològic i paisatgístic.

2.- Mitjançant acords, que l'Administració gestioni terrenys de propietat particular. La cessió de la gestió d'una propietat particular a l'Administració es podria premiar

amb exencions fiscals. També es pot contemplar la compensació econòmica directa sobre el valor dels beneficis menyslevats per l'aturada de l'explotació agrícola, ramadera o forestal, en el cas que es consideràs convenient. Pensem que parlem de terrenys que per llei (LEN, 1/91) o per normativa urbanística provinent de figures de planejament, són Sòl No Urbanitzable; per tant, la compensació per la no-urbanització és impensable. (Repetesc, el cas de Mondragó fou una estafa als ciutadans.)

3.- La versió "light" d'aquest tipus d'acord és l'establiment del dret de pas públic (*access agreement*). Aquest és un dret consuetudinari a molts camins de Mallorca (d'entre ells els de més anomenada són els anomenats 'Camins reials') i seria una força més. Però un acord amb els propietaris sempre és preferible i beneficis per a les dues parts. Són acords que farien possible que l'Administració compensàs els propietaris en funció de l'ús públic (bé comú) del pas, que no caldria que fos per a tot el terreny; afegint-hi, amb lògica, la reconstrucció i manteniment dels béns d'interès cultural (potenciant iniciatives com la del FODESMA del CIM, de formació i ocupació d'aturats).

4.- Amb la concessió d'ajuts a fons perdut per a la restauració i manteniment del patrimoni arquitectònic, com ara els camins empedrats, possessions, talaies, cases de neu, etc.

També, en la línia del projecte LEADER o 5B, es podrien concedir aquests mateixos tipus d'ajuts per a l'habilitació d'instal·lacions d'ecoturisme i agroturisme (que no s'han de confondre amb la parcel·lació i construcció de vivendes aïllades del turisme

L'ús majoritari dels nostres espais naturals el fa el turisme massiu, uns espais que no podem menysprear perquè són el nostre entorn immediat i el refugi del nostre patrimoni natural i cultural.

rural, activitat impròpia i inadequada per al manteniment dels recursos paisatgístics i recreatius).

Són ajuts que també es podrien orientar cap al manteniment d'explotacions rurals (agrícoles, ramaderes, forestals...) de caràcter tradicional, amb millores de productivitat i condicions de mercat. La fita política s'estableix, per exemple, a aconseguir l'etiquetatge de la denominació d'origen o control de qualitat per als nostres productes més tradicionals: sobrassada de porc negre, oli, etc. L'increment de producció per al cas del porc negre ja s'ha experimentat a Extremadura amb l'encreuament de races semblants, que aproximadament mantenen la qualitat i rendabilitzen l'explotació, la qual, així i tot, continua essent en gran part extensiva.

A Escòcia, *Regional i Country Parks* són generalment gestionats per autoritats locals o mancomunitats, amb forts ajuts econòmics de la Secretaria d'Estat per a Escòcia. Aquest mateix model podria aplicar-se a la gestió de les propietats públiques de les nostres illes, que són moltes (comunes municipals, propietats del CIM i de la CAIB) i que estan totalment mancades de recursos.

El plantejament econòmic per dur a terme totes aquestes inversions públiques a Mallorca hauria d'anar orientat cap a la 'demanda' de suport econòmic al món del negoci turístic.

L'aportació del món turístic que propòs podria ésser semblant a un impost turístic, com la pràctica de 'qui contamina, paga', però en positiu, constructiva en lloc de destructiva. Posem per cas un hotel·ler, o el propietari d'un restaurant turístic, que poden fer anar els seus clients a la platja propietat del

Les concessions d'ajuts a fons perdut a Mallorca podrien orientar també el manteniment d'explotacions rurals.

veïnat (*actual use value*) i que, a més, saben amb certesa que la platja i el paisatge es mantendran 'verges' per sempre, intocats o, almenys, amb valor paisatgístic i recreatiu, ¿per què no han de pagar o compensar el propietari veïnat que no ha tengut ni tindrà mai el dret per a urbanitzar o edificar en aquells paratges?

Aquesta proposta es basa en la teoria de la inclusió a l'economia dels béns de valor zero (*unpriced goods*), que malgrat la seva denominació també produeixen, el que s'anomenen 'externalitats'. Per tant, el canvi que cal fer a l'economia consisteix en la *internalització de les externalitats*.

Les externalitats, en el nostre cas, de protecció i gestió dels espais naturals orientats a la preservació del patrimoni natural i cultural i al seu aprofitament paisatgístic, són:

a) Els guanys visuals, dels quals parlàvem, per al negoci turístic que vol preservar la naturalesa del paisatge que l'envolta.

b) Els beneficis recreatius, com

per exemple els que aconseguixen els propietaris d'establiments turístics a Can Picafort amb les platges d'Es Comú del Parc Natural de s'Albufera, o els de sa Coma amb l'ANEI de Sa Punta de n'Amer.

c) L'abastiment d'aigua de qualitat. Això és un dir per al cas de Palma, però, com a mínim, que es vagin recarregant els aqüífers gràcies a la protecció de les zones de recàrrega hídrica, com la Serra de Tramuntana.

d) Finalment, valors d'estalvi patrimonial, tant ecològic, genètic, cultural com arquitectònic. Això afavoriria, per exemple, la protecció de les zones de niada del voltor negre, l'àguila peixatera, o la cria del ferreret, la presència de comunitats del roquisar, vegetació dunar, aiguamolls, camins empedrats, marjades, ermites, coves, talaies, possessions, etc.

Enllaçant amb aquest darrer valor patrimonial (*existence value*), cal afegir la font financera procedent del diseg individual o col·lectiu per pagar a fi que el valor d'existència es

mantengui (*willingness to pay*). La idea és que cadascú, voluntàriament, pugui aportar una quantitat de feina com a treballador/col·laborador voluntari, o doblers, per tal que determinats valors patrimonials no es perdin o es degradin. Això ja s'ha fet a Mallorca, no es tracta de res nou. Recordem les participacions per a la compra de La Trapa o les contribucions a Greenpeace perquè aturi la caça de les balenes.

Atracant-nos a una experiència mallorquina, aquest esforç econòmic que deman al negoci turístic és metodològicament contrari al model de continuació del creixement urbanístic proposat pel consistori de Calvià, que defensa i protegeix els seus espais naturals a costa d'uns increments en els desenvolupaments urbanístics (residencials, golf, marines, hotels d'alt standing, etc.) a condició de la cessió dels espais d'interès paisatgístic o ecològic a l'Administració. Per contra, la idea principal s'ha de basar en l'explotació turística de l'illa (coincidint en això amb la proposta general de gestió de l'Ajuntament de Calvià) però mai en l'explotació urbanística guiada pel creixement i l'especulació (encara que aquesta es faci valer per a l'adquisició i gestió de terrenys per part de l'Administració).

En resum, el que propòs és el manteniment del nostre patrimoni natural, cultural i arquitectònic dins un model susceptible d'explotació turística dels recursos de les nostres illes: bells paisatges, espais naturals, platges, ecosistemes equilibrats, i una mar neta i sana. □

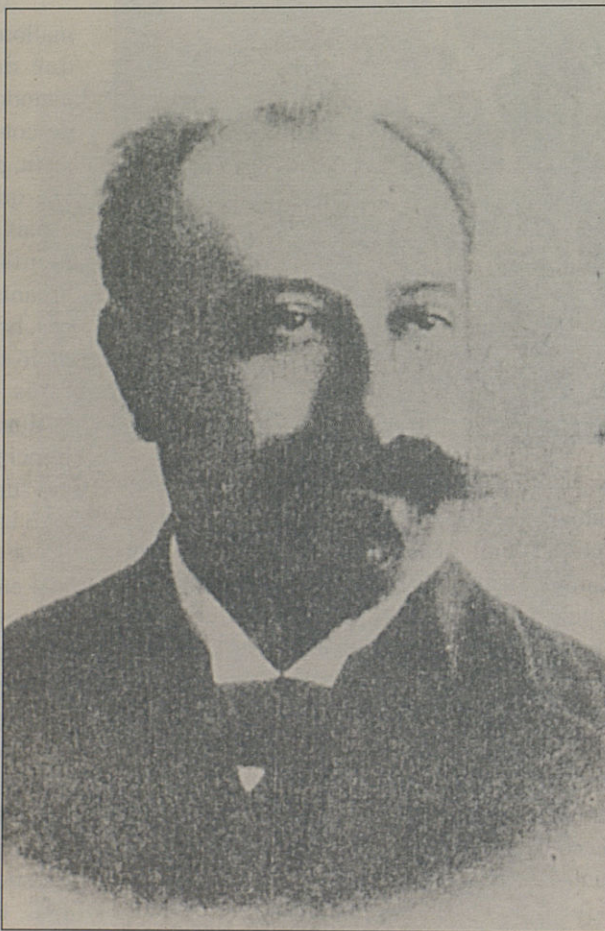
Macià Blàzquez i Salom actualment és a Aberdeen, Escòcia, cursant un mestratge en Planificació i Gestió del Medi Rural i Natural, gràcies a un dels Ajuts per a l'Ampliació d'Estudis a l'Estranger de la Caixa de Balears "Sa Nostra". (Maig de 1993.)

Alexandre Fiol de Perera, un metge mallorquí a La Plata

JOAN BUADES CRESPI

En aquest breu article intentam, malgrat la manca d'altra documentació(1) i notícies que ens dificulten aprofundir en el personatge, fer conèixer un emigrant mallorquí a l'Uruguai, natural de Palma i metge de professió que en el darrer quart del segle passat va realitzar a l'esmentat país una important tasca docent, professional, científica i humanitària que li proporcionaren el respecte i l'estima de la societat montevidiana de l'època, la qual arran de la seva mort va saber agrair la seva feina aixecant-li un monument al cementiri del Buceo. Ens referim al doctor Alexandre Fiol de Perera.

L'any 1890, el periodista i escriptor mallorquí Joan Torrendell, aleshores resident a Montevideo, en una carta adreçada al diari *La Almu-daina*, de Palma, sota el pseudònim de Fernan Gonzalez, tracta el tema de l'emigració mallorquina a l'Uruguai(1). Torrendell xifra entorn d'un

Alexandre Fiol de Perera (Palma, 1853 - Montevideo, 1902).

mil·lenar el nombre de mallorquins (2) que per aquell temps residien a la República Oriental.

La inestabilitat política que viu l'Uruguai des de la finalització de la Guerra Gran (1839-1851) fins a 1890 no va suposar cap obstacle perquè arribàs al país un important corrent immigratori europeu. El primer cens general efectuat l'any 1852

ofereix una població de 131.969 habitants que es converteix en 706.524 l'any 1890 (3). El fort augment demogràfic experimentat en aquest període implica la presència d'un nombrós contingent d'immigrants que acudeix a l'Estat Oriental per cercar millors possibilitats socials, econòmiques o polítiques a un país nou amb escassa població que oferia immillorables perspectives econòmiques. Dins aquest context cal situar els mallorquins comptabilitzats per Torrendell. La major part constitueixen simple mà d'obra, però d'altres són eclesiàstics, comerciants, industrials, periodistes, docents, apotecaris, músics i metges que amb la seva tasca contribuiran al ràpid creixement econòmic de l'Uruguai.

Torrendell, a les primeres línies de l'esmentat article apunta el següent sobre els metges:

Las ciencias y las artes, las industrias y el comercio, el sacerdocio y el periodismo, la cátedra y la tribuna; todo lo que es un signo de honra y cultura tiene significación social entre los que nos complacemos en llevar muy alto el nombre de Mallorca.

Los hechos que no pueden negarse, me relevarán de todo espíritu de parcialidad y escudarse ante

el altar de la verdad las afirmaciones de mi aserto y de mi enredado amor propio. Soy mallorquín y hoy que tan lejos estoy de mi adorada isla, me enorgullezco en serlo.

Aquí van los datos que he podido recojer.

En esta República residen siete médicos mallorquines: D. Alejandro Fiol de Perera, don Sebastián Ferrer, D. Pedro Blanes, D. Juan Alzamora, D. Jaime Galmés, D. A. Moragues y D. José Pariety...

Entre aquests professionals de la medicina que exercien la seva activitat a l'Uruguai, cal destacar l'artanenc Pere Blanes, encara que més com a pare del pintor Pedro Blanes Viale, però sobretot la figura del personatge que constitueix el motiu principal d'aquest treball, el doctor Fiol.

Alexandre Fiol de Perera va néixer a Palma dia 1 de juliol de 1853. El seu pare, Rafel Fiol, membre de la Creu Roja Internacional fundada el 1863 a Ginebra, va posar molt d'esment en l'educació del seu fill, el qual, per la seva banda, va demostrar una precoç intel·ligència que el va conduir a escurçar considerablement els límits normals dels estudis escolars. Als deu anys, finalitzats els estudis elementals entra a l'Institut Balear i aconsegueix als catorze anys el títol de Batxiller en Ciències i Lletres. A continuació marxa a Barcelona, estudia la carrera de medicina i es doctora als 19 anys en l'especialitat de pediatria i obstetrícia, essent un dels metges més joves de la Facultat de medicina de Barcelona. A Barcelona va conèixer un metge uruguaià, el doctor Romeu, que degué influir en la decisió que va pendre d'establir-se a l'àrea de la Plata i concretament a Buenos Aires que per aquell temps capitalitzava la major part de l'emigració que s'adreçava cap aquests indrets.

L'any 1874 es va declarar una epidèmia de febre groga a Montevideo i n'Alexandre Fiol es va traslladar per prestar els seus serveis a la capital Oriental, i ja s'hi va quedar

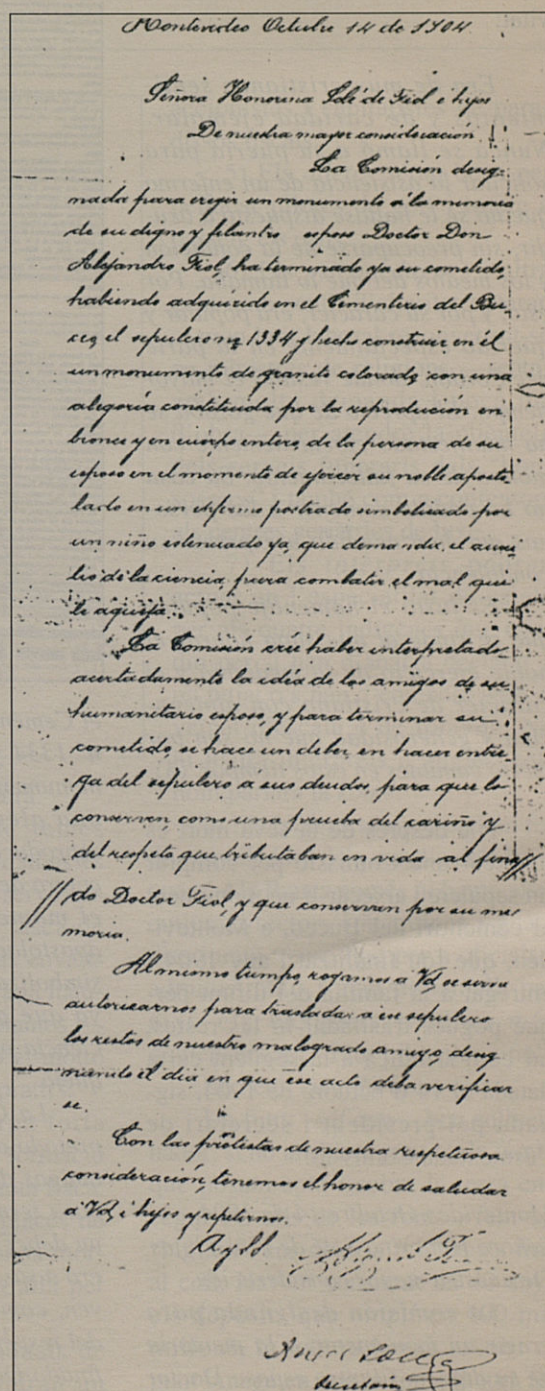
per sempre. La brillant actuació que va tenir durant l'epidèmia fou molt ben conceptuada per les autoritats sanitàries del país i pels montevidians, la qual cosa li va donar renom i li va facilitar una abundant clientela. Era el primer metge arribat a l'Uruguai que tenia l'especialitat en obstetrícia i pediatria.

L'any 1882 el Consell Universitari va convocar un concurs oposició per cobrir provisionalment la càtedra d'obstetrícia de la Facultat de Medicina que aleshores es trobava vacant. Aconseguí la plaça i al cap d'un any i mig li fou confirmada, ja de manera definitiva, després de guanyar un nou concurs. Va compaginar la tasca docent amb la pràctica de la medicina com a cap de clínica obstètrica en el M. Maciel de Montevideo i de manera gratuïta a la corporació de la Sanitat Militar i a l'Escola d'Arts i Oficis, entre d'altres. Fou fundador, redactor i director de la *Gaceta Médica* en el qual col·laboraven els professors de la Facultat de Medicina i president del Club Literari i Artístic de l'Uruguai i de la Societat La Balear.

L'any 1888 va ésser un dels delegats representants de l'Uruguai a l'Exposició Universal de Barcelona. Es va casar amb n'Honorina Solé, uruguiana de pares catalans. Alguns dels fills d'aquest matrimoni ocuparen un lloc rellevant dins la política i la societat uruguiana, com Alejandro Fiol Solé que fou el cap polític de l'estratègic departament de Rivera, i Abelardo Fiol Solé, cone-

gut cirurgia-dentista de Montevideo.

Alexandre Fiol de Perera va morir sobtadament en el domicili de Montevideo situat en el carrer 18 de Julio, el dia 14 de gener de 1902, als 49 anys. La seva mort causà un gran impacte a la capital perquè no tan sols era molt reconegut com un dels metges impulsors de la medicina

Fotocòpia de la carta que la Comissió encarregada d'aixecar el monument al Dr Fiol va adreçar a la seva vídua.

1. — La documentació bàsica per realitzar aquest treball consisteix en:
VALLS, LUIS i MORAGUES, JAIME. *Los españoles del Uruguay. Año 1918*. Montevideo, 1918
LA MEDICA. Publicació de la societat de socors per malalts de l'Uruguai. Montevideo, gener de 1902.
2. — TORRENDELL, JOAN. *Cartas Americanas. Mallorca en el Uruguay. Montevideo 25 de febrero de 1890*. La Almudaina, 5 d'abril de 1890.
3. — Sembla que Torrendell aplica el terme mallorquí a tota la comunitat balear establerta a l'Uruguai.
4. — MINISTERIO DE HACIENDA. Dirección General de Estadística y Censos. República Oriental del Uruguay. *Características demográficas del Uruguay*. Montevideo, 1962.
5. — EL BIEN PUBLICO. Montevideo, 14 de gener de 1902.

Portada de *LA MÈDICA* (Montevideo, gener de 1902), revista de medicina en la qual figura un article del Dr Fiol sobre l'alcoholisme i apareix, a la part central sota el títol "Fatal notícia", la informació de la seva mort.

Jardiniers i Janitors

MATEU GRIMALT

Contrits i constrets a seguir el camí de la mà invisible smithiana i el fat de l'economia de mercat, tots els proletaris del segon mil·lenni en aquesta Illa s'hauran de guanyar les sopes servint als de casa bona i més ara que, segons la dita adorniana, "el feixisme ha tornat respectable".

La força laboral "d'usar i llençar" haurà de passar pel cos d'agulla de la reconversió i adaptació al marc internacional. Per ajudar a fer anar les coses llatines, voldria jo aquí —inspirat pel paradigma d'un home que fou primer guàrdia civil, llavors conserge / *janitor* d'escola i després jardiner— suggerir algunes vies de reconversió als confeccionadors de mòduls de formació professional destinats als indígenes que han deixat de conrar els propis camps per posar-se a servir els colonitzadors, que els donen diners per comprar aliments a l'economat multinacional proveït de queviures produïts a països on la gent no protesta per alenar pesticides dins un hivernacle.

Triant uns gremis on la conversió es *top priority*, es poden allistar els següents:

1) Els *pagesos*, retips de ser el substrat del tipisme local per a diaris que a les mules diuen someres, i de ser tòpic hebdomadari de periodistes d'"hala meam", vista la incompetència de la pròpia ametlla comparada amb la de Califòrnia, on en mala hora se'n dugué mudes aquell fraret d'hàbit color de terra, amb l'aliciet de les subvenciones de la CEE, es

faran tots jardiniers de la natura.

2) Els *escriptors* de temes ecològics i de llibres d'excursions es reconvertiran a la feina de servir als tinentes de garrigues en la tasca de posar fil amb pues als espais envaïts pels addictes a l'oci i amor a la natura que calciguen herbes i plantes —públiques i privades— amb el motto de "Con Pasquetta tutti nei pratti".

3) Els *artesans* d'urpa forta ensem amb la joventut de formació inespecífica i batxillers de nota flaca, podran optar a les moltes places de guardià de portal forà o "janua mordax" com un ca encadenat allà per mossegar els "trespassers".

4) *Economistes* i graduats de ciències empresarials tendran un immens camp de treball fent de *ferriols* als patrimonis de rentistes,

accionistes i capitalistes de paradisos fiscals.

5) Els *atletes* seran bons per pellucar pilotes de golf i treure a passeig els cans.

6) Els *psicopedagogs* i altra gent amb sentit d'alteritat optaran al gran buit laboral reconvertint-se en ministres de religions —sector amb molta demanda i poca mà d'obra— per atendre la clientela dels serveis funeraris dels "bonsossecs" i també com a confessors als centres geriàtrics de luxe.

7) Els *intèrprets* podran actuar en l'especialitat de català per als quatre indígenes que quedin per si han d'anar a declarar a un jutjat o s'han d'entendre amb el veïnat d'escala o de foravila. No hi haurà intèrprets d'anglès: tot-hom parlarà la *koiné*.

8) Els *bidlegs* sempre podran fer de raspalladors dels cavalls dels banquers. Als Bancs només hi haurà executius, directors i màquines i guàrdies jurats, sense lloc per a oficials i administratius i gent de taulell; per això els banquers tendran més doblers encara. "Plus bibo plus sitio".

Etc. etc. i etc. *Et ita porro*.

Un futur —*if any*— ben enlluernador, si no arriba el punt on la femta que posam sota i sobre la terra ens cegui els ulls de les fonts i fent un "big xuf" ens deixi a tots tapats fins al coll. Havent consumit en 40 anys els depòsits que omplí en 400 mil milions, la natura haurà assolit el punt omega en què la font s'haurà fet claveguera i, com el caragol, tindrà el cul i la boca al mateix lloc. □

Vicent Calbet

JEAN SERRA

La pintura de Vicent Calbet, indentificable per personalíssima, s'inscriu dins un figurativisme abstracte. Però en els seus quadres, sovint de gran format, importen menys les possibles formes insinuades —un paisatge, una dona— que els colors emprats i la llum que emanen.

Aquests colors i aquesta llum són plenament mediterranis. Les superfícies blavoses ens remetent a la mar, una de les presències més constants en el ser illenc. Els morats evocuen les flors boscanes, el tomaní, la frígola, l'herba de sant Ponç... O certes tonalitats dels nostres celatges tardorencs. Ací i allà les pinzellades vermelloses ens recorden la no per minúscula menys enlluernadora presència de les delicades roselles que broten arreu com un esclat de joia primaveral.

Però Vicent Calbet és també un home de vasta cultura, fidel a una estètica, a unes afinitats artístiques que, abans que negar reconeix, confirma i fins homenatja. Són Rembrandt, Tiziano o Da Vinci. I també el seu precedent eivissenc, el genial dibuixant Antoni Marí Ribas "Portmany". Això implica, com la seva admiració per Dostoievski, una pregonia preocupació humanista.

Tanmateix, en l'art de Vicent Calbet el drama és transmutat per la nostàlgia en la melodia amorosa/amistosa que suggereixen les seves teles. El contemplador sensible no podrà sostreure's d'aquest silenci musical, d'aquesta atmosfera serena i plàcida que l'embolcalla, protectora, i que és un dels més alts atributs d'un art com el seu, gens aliè a la minsa i alhora eterna condició humana. □

Tunísia, clau i porta del desert

I. Les paraules de Bordjsadria

MIQUEL FERRÀ I MARTORELL

El mapa de Tunísia, punxarrut, sembla un d'aquests coltells moros, un poc corbats i d'esmolada fulla, que serveixen per a sacrificar ovelles. La punta d'aquest coltell es clava sobre la vila de Gadamés, que és el cor del Sahara. El ganivet cartogràfic està fet de sorra i només el mànec, al nord, és roca, un fragment del gran "erg" occidental i, per tant, penyals de l'Atlas. El Golf de Gabés retalla bona part d'aquest coltell impressionant i la frontera algerina-líbia en configura la resta. Així doncs, el coltell podria esser també un cor que batega entre el massís d'Ahagar que es perllonga vers els territoris dels oasis i els roquissers del Tibesti que des del Fezzan apunten cap a la Tripolitània.

Arribat a Bordjsadria, a l'aïllat hotel Salwa, sobre les platges del Sirte Menor, amb les refineries petrolieres de Tunis a l'esquerra i el Cap Bon a la dreta, he estat rebut, en aquests primers dies de juny, per un sol inclement i aixafador. Potser és massa llum sobre les sorres blanquíssimes que es fan dunes i es desfan sota el vent tebi i constant. Les ones d'una mar blavíssima, gairebé de cristall escumós, s'esvaeixen dins la mateixa sorra. La meua cambra és gran, prou espaiosa, amb tota aquesta generositat d'espai que Àfrica sol oferir al visitant. Un balcó que mira sobre la mar moguda pel vent de l'Atlas em convida a reposar a l'ombra. És un balcó de ciment emblanquinat, amb jardineres sembrades de geranis i dits, com a molts d'indrets platgers de Mallorca...

El desert no és totalment pla. Si en un principi pot semblar monòton, la natura, poc a poc, ho desmenteix. Els capricis de la sorra, els jocs de llum i de vent, els roquissers aïllats i les dunes que van d'ací enllà promouen el més encisador dels paisatges.

Només que aquí, les plantes, han de lluitar contra un vent hostil carregat de sorra i un sol de Déu n'hi do... Com crema a mitja tarda!

El cent m'ha rebut ja a l'aeroport de Monastir, ornat amb una llarga filera de banderes onejant amb força, banderes vermelles amb la mitja lluna i l'estel blanc enmig, molt semblants a les de Turquia. Aquest aire de festa patriòtica o política es completava amb un arc triomfal sobre la carretera, fet de fusta, amb molta murta, llorer i petites senyeres roges. Un gran retrat del president Burguiba era el centre de tot. Burguiba, el pare de la pàtria tunisenca i artífex de la seva independència (avui "destronat" per Ben Alí) ja no gaudeix, en els dies del meu viatge, de tot el favor o la devoció del poble i els fonamentalistes, els seus principals enemics, han posat bombes als hotels en plena temporada turística per fer tot el mal i renou possible als seus opositors polítics.

Però tornem a la meua cambra de Bordjsadria, amb la finestra coberta de gelosies que filtren el sol i el vent. Des d'aquí, llunyà, el Cap Bon avança dins la mar i sembla un lleó ajagut. Un lleó ajagut! No podia esser altra cosa a dues passes dels

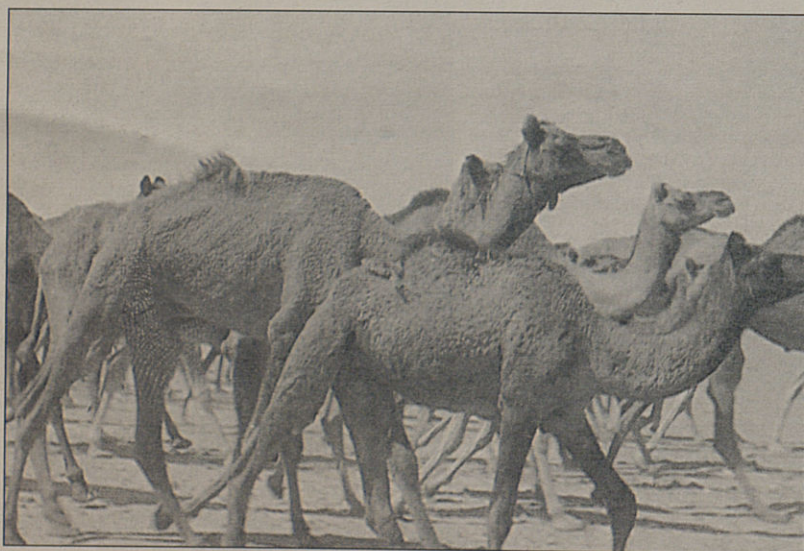
Atlas... I això em recorda el que s'esdevingué l'any 1573, dos anys després de la batalla de Lepant. Joan d'Àustria, amb un considerable estol de vaixells havia sortit de Barcelona. Molts de catalans figuraven aleshores dins del seu exèrcit. Posà setge a Tunis i Tunis caigué. Però la conquesta seria ben efímera ja que en 1574 Tunísia era reconquerida pels turcs. Mentre, entrant a l'Alcassaba de la ciutat, el príncep cristià trobava un bell i gran lleó, poderós i jove, encara que domesticat...

Del lleó, en tenia cura un negre de Núbia, esclau del soldà. L'animal, que havia estat doncs pertinença del vençut rei Mulei Hamida, fou rebatit per Joan que li posà de nom "Àustria". Poc a poc, el lleó sapigué correspondre als obsequis que seguit seguit li feia el seu nou amo. No hauria estat més bon company el més fidel dels cans. I "n'Àustria" agafà tan gran devoció al seu senyor i amic que dormia prop d'ell, dins la mateixa cambra. Quan Joan d'Àustria hagué de marxar cap a Flandes, l'animal morí, segons diuen, de pena.

Però sobre les platges de Bourdjsadria no hi ha lleons sinó camells i cavalls. Els camells llogats als turistes i els cavalls muntats pels po-

Una "troupe" folklòrica dominava el menjador de l'hotel. Els adults, les xeremies, els tambors i els cànecs berberescos ens duïen els aires de Sidi Mansour i l'estil de Mohamed Jerrari.

El camell, navili del desert, o més aviat dromedari, juga també als trucs insospitats de la indústria turística. I quan hom munta sobre el gep de tals animals, un gep que sembla haver de rodar per terra com una bolla, sent que cavalca sobre l'altària. Quina sensació tan rara i extraordinària!

licies, en parelles, que patrullen amunt i avall. Una família mora vinguda del Sud, és a dir, del desert, ha plantat la seva tenda vora l'aigua. Aquí fan l'estiu aquestes gents i mentre els mascles neden quasi a pèl, les femelles ho fan amb una túnica que els arriba als peus. És l'Islam i això no s'ha d'oblidar un sol moment.

Jo també he hagut d'improvisar una mena de tenda amb quatre tovalloles grans i un parell de canyes, perquè el vent no em deixa prendre el sol i la sorra vola arreu. Malgrat això, al final de l'horabaixa, surten d'un campament de les joventuts tunisenques estols i estols de nois i xicotes que corren a fer el darrer bany del dia, abans de sopar una "shorba" o un "cús-cús". Són al·lots i al·lotes d'entre els sis i els quinze anys dirigits pels monitors i que

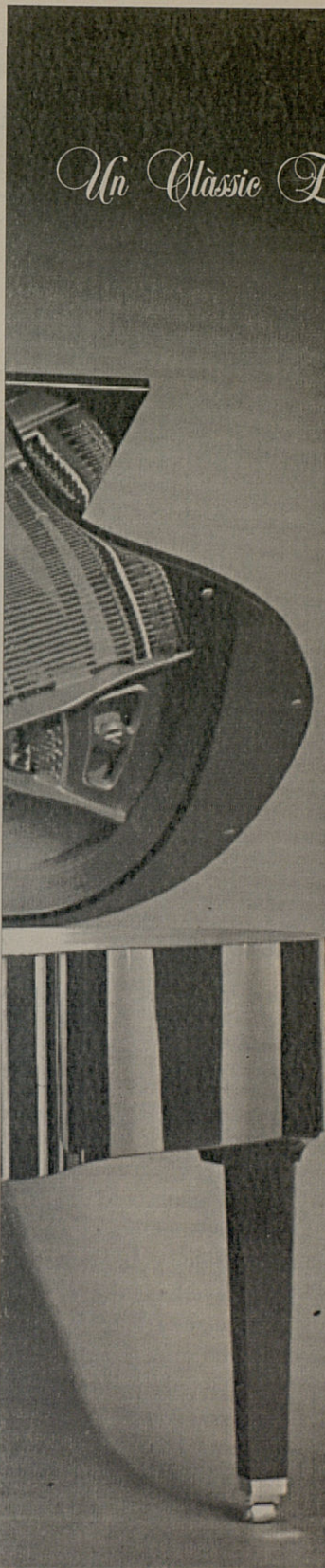
mostren les epidermis brunes com la xocolata. Els cops de xiulet els fan, després de refrescar-se, formar rengles i com soldats de bona disciplina retornen al seu recinte, una petita ciutat amb casetes blanques de volta àrab que s'escampen entre les dunes i la malesa costanera.

Els propers dies podré evocar *in situ* l'aventura dels nostres foners, l'existència mística i intel·lectual del nostre Anselm Turmeda, les tresques sobre aquesta terra de Ramon Llull o l'Arxiduc Lluís Salvador, la ciència hispànica de Ben Caldún... Em sentiré ben acompanyat.

De retorn a l'hotel, amb un bon maldecap a causa del sol i del vent, he cercat la frescor de la dutxa i, llavors, la blanor del llit. Aquest hotel és enorme, amb moltes portes i finestres per on passa tota la llum i el vent d'aquesta ribera nord-africana. Els passadissos, llarguíssims, blancs, xiulen amb un buf d'oratge que mai no s'acaba. Pertot arreu, reixats de fusta. Sobre el matalàs, que supòs no vola com el de les nostres rondalles a imitació de la catifa màgica, acluc els ulls. He pres una aspirina i si d'aquí a una hora el dolor se'n va, baixaré al menjador...

En això, gairebé endormissat, sent dins l'edifici el ressò de molts tambors i xeremies. La música, sorollosa, un poc salvatge de la gent dels oasis, ha acudit a l'hotel per tal de fer més entretingut el sopar. Escolt. És una primera aproximació al desert. He de vestir-me i davallar. Fent un gran esforç em pos la meva roba de "safari" i surt al passadís folrat de catifa. Al menjador, a més dels músics i els balladors, m'espera una sopa plena d'espècies, coenta com cent parells de dimonis. I veig aquesta colla de berberescos procedents de la mar de sorra, embolicats amb les xilaves i coberts de mocadors o turbants.

Salam ali cum! ☐

Un Classic Européen

LLORÉ

Pianos Can Garcias

C/ Joan Maura, Bisbe, 10 - Palma (Mallorca)
Tel. i Fax: 46 20 16

“Després d'onze anys”, una revàlida de Sa Revetla

C.R.

El grup “Sa Revetla”, de Son Ferriol. Des de fa onze anys duu a terme la tasca molt meritòria de recuperar la música popular i el folklore en aquest barri de Palma.

Va néixer com un rept. Després d'onze anys d'emprendre la tasca de recuperar la música popular i el folklore a una barriada de Palma, Son Ferriol, els ha arribat l'hora de revalidar la feina feta durant tot aquest temps amb l'enregistrament d'un disc.

La tasca és meritòria. **Sa Revetla** havia assolit darrerament un grau de qualitat envejable. La millor banda -per què no dir-ho amb aquests termes?- que feia música popular a Mallorca. I el mèrit és més mèrit perquè -i d'això potser no cal fer-ne escarafallas- la gran majoria dels seus components no són músics. Només en Toni Roig, ex-**Música Nostra**, sap desxifrar i crear un pentagrama, els altres molta voluntat i moltes hores d'assaigs per tal de

suplir les mancances.

Malgrat tot formen una família molt unida, i el disc ha sortit gràcies a l'entusiasme caparrudenc d'en Toni Roig. Han actuat a Menorca, a Catalunya, a Extremadura i, fins i tot, a Mèxic. El que cobren amb les actuacions ho inverteixen en el grup: equip de so, viatges... Però els mancava el disc amb el qual entràs a la història el seu anònim esforç. Calia fer aquesta passa, destinar-hi les recaptacions de tot un any si feia falta.

S'embarcaren en la proesa. En Toni Roig posà solfa a l'agulla i amb poc temps amplià el repertori propi amb noves cançons. Amics seus s'abocaren a donar-li una mà. En Rafel Crespí hi posà tres lletres, Es Canari Ros una, en Joan Francesc Canyelles, autor de la coberta d'EL

MIRALL-55, realitzà la portada del disc i na Maria Bestard també col·laborà en el disseny. Tota una tasca desinteressada. I també gràcies a l'empenta d'en Miquel Salom i na Margalida Orell, mànagers i ànimes màters del grup.

Potser dir que aquest disc marcarà una fita important dins la producció de música popular a Mallorca és un poc exagerat i interessat per part meua. De totes maneres en vull assenyalar un tret bàsic: la voluntat d'aclimatar la música popular a les noves tendències. N'és un bon exemple **La jota del baix**, on aquest instrument tan propi de rocker és el portador de tota la melodia.

També cal dir que s'ha intentat fugir del tancament resclosit de rebosillos i lletres que fan al·lusió a tas-

ques tan bucòliques com fatasmagòriques i inexistents a hores d'ara, com batre a l'era o llaurar amb parell. No s'ha traït l'esperit de la música però s'hi han incorporat noves lletres. Així, madò Catalina Riutort canta una **Cançó de segar** amb una lletra d'Es Canari Ros que comença dient:

*Defenseu nostra cultura
que és des poble s'heretat,
certs senyors s'han proposat
de donar-li sepultura.*

i acaba:

*Llavors l'haurem d'importar
dur-la de s'altra vorera
i no la podem cantar
perquè serà forastera.*

La reivindicació ecològica és present al **Bolero verd**; el **Bolero per un país** també té una lletra ben reivindicativa:

*Poble sense glòria
poble subjugat.
Aquesta és l'herència
poal foradat
que ens ha tocat viure
d'un Borbó malnat.*

O la **Jota de la Dama Blanca** que recull la llegenda de la dama blanca, una ànima en pena que mora dins un bosc i algunes nits surt a trespasar ventura.

La presentació del disc va ser dia 7 de maig i anà a càrrec de Francesc Bujosa, catedràtic d'Història de la Ciència de la UIB. La plaça de Son Ferriol era plena de gom a gom, més de dues mil persones hi feren acte de presència. Va ésser un goig veure com molta gent jove es distreu, passa gust, s'allibera de l'estrès o simplement es diverteix al so de la música de sempre d'aquesta illa. És també una manera de recobrar la normalitat nacional, d'incidir sobre un segment de gent que arriba estimar Mallorca, a entendre la nostra problemàtica nacional perquè participa en les manifestacions populars, perquè s'incorpora en una agrupació de ball de bot. Que no hàgim d'esperar onze anys més a veure'n un altre, de disc. □

GROTRIAN-STEINWEG

Pianos Can Garcias

L'Obra Mestra

C/ Joan Maura, Bisbe, 10 - Palma (Mallorca)
Tel. i Fax: 46 20 16

Gira, gira Giravolt

MÚSICA NOSTRA

Ja fa dotze anys que feim i som MÚSICA NOSTRA i continuam amb il·lusió la mateixa tasca, malgrat tots els entrabancs amb què ens hem topat, malgrat la indiferència de les nostres institucions i malgrat el ventall de condicionants socioeconòmics que implica fer música popular. Mirau quina contradicció, la música popular és música per a una minoria! Tant se val, tantmateix tots nosaltres sabem des d'un principi que fèiem Música per Amor... I que no és prou gratificant tot això?

Aquests dotze anys d'història de MÚSICA NOSTRA estan fets d'hores de feina, assajant, arranjant, creant temes, carregant equips, actuant... i tot per anar fent. I per això han estat possibles les nostres produccions discogràfiques, sense ajudes ni subvencions, amb la intenció de mantenir viva la música popular i adaptar-la al ritme que marca l'evolució del temps, conservant les arrels que ens identifiquen.

La nostra feina s'ha materialitzat en "Ball de Bot", "Vetllades d'antany", "Va de jota" i, darrerament, "Giravolt". I precisament "Giravolt ha estat això, un giravolt, una cucavella... La nostra idea era fer una cosa que agradàs als qui realment ho mereixen: els qui sempre han estimat MÚSICA NOSTRA per ballar o per escoltar, i fer al mateix temps una altra passa encara més enviant, musicalment parlant.

En varem quedar satisfets. "Giravolt" ens va proporcionar la tranquil·litat d'esperit que et dona fer una feina en la qual intentes abocar-

El grup "Música Nostra". (Foto Vicenç Matas)

hi el millor de tu mateix.

Quan fa uns dies ens donaren la notícia que "Giravolt" havia estat guardonat amb el *Disc català de l'any* que atorga Ràdio-4 de Ràdio Nacional d'Espanya vàrem sentir una fonda alegria. Perquè aquest és un premi de crítica en el qual s'hi valoren tots els aspectes que configuren un treball discogràfic: lletres, músiques, arranjaments, disseny gràfic i gravació.

No sabem encara si ens regalaran una placa o una peça de ceràmica, qui sap... tant se val, qualsevol cosa serà bona per recordar-ho.

Volem compartir públicament aquest premi amb tots aquells que d'una manera o altra han fet possible "Giravolt" i molt especialment als qui han col·laborat desinteressada-

ment. Tomeu Penya, Raphel Pherrer, Joan Bibiloni, Rafel i Tomeu Estaràs, Gènia Tobin i Víctor Uris per la seva participació musical. A Silvit Gerster pels dibuixos, a Pep Balaguer, Joan Casasayas i a Preytesa per la part gràfica, a Biel Massot per l'assessorament lingüístic i a Vicenç Matas per les fotografies que són ja un preciós record de tota aquesta història.

Finalment, gràcies a tots els balladors de ball de bot que han compartit amb nosaltres les places de tot arreu de Mallorca fent tots plegats una de les coses més maques i necessàries per gaudir de la vida: la festa!

Gràcies a tots pel testimoni d'amistat. □

Palma, Primavera de 1993.

Romano Gandolfi:

“Hem d'afrontar l'audició de Verdi amb l'interès necessari”

MARIA DOLORS PÉREZ

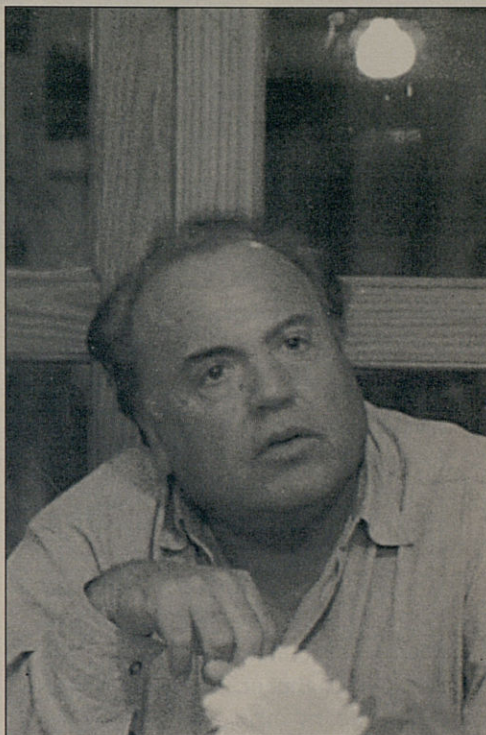
Al Teatre Principal, la primavera és temps de música. Més concretament, d'òpera. Aquest any s'ha presentat una nova Temporada: la Setena.

Tres títols són els que configuren la cartellera operística palmesana. El *Nabucco* de Giuseppe Verdi ha estat l'obra encarregada d'inaugurar el cicle; després, *Faust*, programada per a retre homenatge a Charles Gounod en el centenari de la seva mort. I per acabar, s'ha optat per la reposició de la *Carmen* de Georges Bizet.

S'ha fet habitual que en la programació de les temporades es reservi un espai per a la reposició del títol que suscita un especial interès entre el públic. Tal han estat els casos de *Tosca*, *Aida* i, ara, *Carmen*.

Nabucco també havia estat oferida al públic en el marc de la II Temporada d'Òpera l'any 1988. Però el *Nabucco* de 1993 s'ha presentat molt més atractiu: amb escenografia i vestuari totalment renovats. Dos elements que resulten molt importants a l'hora d'aconseguir una bona producció. Però el *Nabucco* d'aquest any inclou un al·licient més: la direcció musical de Romano Gandolfi.

Col·laborador de Von Karajan, Kleiber, Bernstein, Prêtre, Giulini, Abbado, Mutti i un llarg etcètera, Gandolfi ha desenvolupat la seva tasca musical, sobretot com a Director de Cor, al Teatro Colón de Buenos Aires, a la Scala de Milà i des de 1984 és Assessor Artístic i Director

Romano Gandolfi.

L'any 1991 Gandolfi va dirigir el primer concert a Mallorca, la partitura escollida va ser la *Messa de Rèquiem* de Verdi.

del Cor del Gran Teatre del Liceu.

Ara, i gràcies a *EL MIRALL*, tenc l'oportunitat de conversar amb ell. Però abans de començar a parlar vull recordar la primera vegada que Romano Gandolfi va dirigir un concert a Mallorca: era l'any 1991 i la partitura escollida la *Messa de Requiem* de Verdi. Va ser una vetllada realment emotiva que alguns recordam amb nostàlgia. Per això, no puc evitar demanar-li:

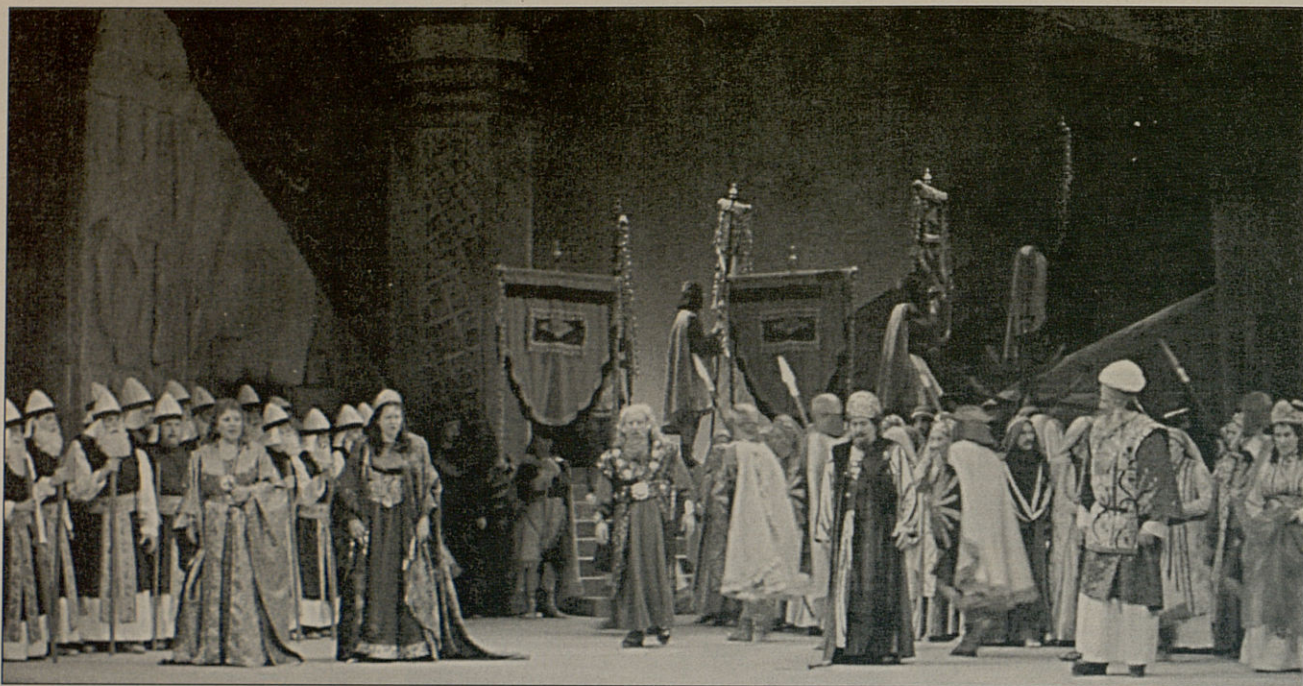
— *Mestre: què és el que recorda de la seva experiència a Palma, quan va dirigir el Requiem de Verdi?*

— Abans de contestar-te, voldria dir això: si el Cor del Teatre Principal i l'Orquestra Simfònica es decidiren a assumir la realització del *Requiem* de Verdi, vol dir que existia la voluntat, per part de les dues formacions, d'oferir al públic una prova real d'allò que són capaços de fer.

Quant a la impressió que jo guard, record clarament la il·lusió, emoció i participació total amb què el Cor, l'Orquestra i els solistes s'entregaren per transmetre al públic tota la força que prové de la convicció interior de sentir-se cadascú el protagonista.

— *Hi ha gent que és de l'opinió que després d'aquell concert, aquell vespre hauria d'haver quedat establerta, per dir-ho d'alguna manera, una tradició. Vostè, què en pensa?*

— Jo també ho crec. Aquesta possibilitat s'hauria de tenir en compte, i no tan sols estic pensant en

Nabucco, una òpera coral, una obra monumental per al cor i per als solistes.

la partitura del *Requiem*...

— *La tradició ha d'incloure també el Director?*

— Crec que el Director s'hauria de canviar, perquè de la mateixa composició cada artista en treu una forma distinta d'interpretació. Crec que per això és interessant. Naturalment, pot canviar-se per a bé o per a menys bé.

— *I, en el cas que sigui per a "menys bé"?*

— Seria una experiència negativa per al conjunt artístic i per a la Cultura. Per exemple: jo he estat molts d'anys a la Scala de Milà i durant deu o dotze anys inauguràrem la Temporada de Concerts amb el *Requiem* de Verdi, sempre dirigit pel Mestre Abbado. Jo m'hagués estimat més que alguna vegada dirigís un altre perquè d'Abbado ja ho sabíem tot. Després de tantes vegades...

— *Aquest any, el títol que l'ha portat a Mallorca ha estat Nabucco, una partitura que, essent del mateix autor, no té res a veure amb el Requiem. Fins i tot se la qualifica de "partitura oblidada" de Verdi perquè no és freqüent que es programi regularment en les temporades que*

es fan als distints teatres del món. Què té Nabucco que interessa tant a Romano Gandolfi?

— Crec que d'un autor s'ha de conèixer tota la seva trajectòria. *Nabucco* és la tercera òpera de Verdi i va ser escrita després de dues compostes enmig de grans problemes i dificultats.

Personalment, *Nabucco* és una obra que m'interessa perquè és sobretot una òpera coral, una òpera monumental per al cor i per als solistes. No es correspon amb la realitat que *Nabucco* sigui una de les òperes menors de Verdi. És una de les òperes d'aquest autor que s'ha representat amb una certa continuïtat en tot el món. El fet que no es representi tant com d'altres obres verdianes és perquè (sobretot el Verdi del començament) necessita cantants d'una gran capacitat vocal. Això no passa al *Requiem* o a *Falstaff*. Al *Requiem* és necessari que existeixi una gran homogeneïtat entre els solistes. En el cas de *Falstaff* puc dir que Mariano Stabile va ser l'elegit per Toscanini per interpretar aquest paper: era un home d'una veu limitada, un home que Toscanini va treure d'entre els

del cor. *Otello*, per exemple, sí que necessita un gran tenor. Però la *Desdémona* i el *Iago*, encara que dos papers importants, no són condicionants per a la realització de l'òpera.

Nabucco és la referència que hem de seguir per arribar a conèixer tota la trajectòria verdiana. Endemés, no crec (amb tot el respecte cap a qui pugui entrar en discussió amb mi) en la banalitat de *Nabucco* perquè és l'obra amb la qual Verdi comença la seva gran carrera. Hem de saber admirar Picasso jove i Picasso madur, Miró jove i Miró madur. Tots els grans artistes han tingut els seus començaments. L'any 63 vaig tenir la joia de participar en un muntatge de l'òpera *Rienzi*. Certament, aquesta és una de les òperes menors de Wagner, però és del mateix autor que després escriu *Tristan* o *Parsifal*.

Aquest és el motiu pel qual jo dirigesc *Nabucco* amb la mateixa emoció que pos al *Requiem*, per ennoblir-lo. Perquè entorn de Verdi és molt fàcil caure en la vulgaritat i no tan sols en aquesta obra sinó que el perill existeix també en *Aida*, *La Traviata*, *Il Trovatore*, etc. Com va lluitar Toscanini per fer entendre que

el brindis de *La Traviata* s'havia d'interpretar sense vulgaritat!

He llegit a un diari que en la interpretació del *Va Pensiero* faig ressaltar a posta el *tempo* de vals. No és cert. Aquest crític està en el seu dret de criticar tot el que vulgui però, si em permet una reserva, no crec que al *Va Pensiero* es pugui anul·lar aquest ritme que és el que afecta les trompes, i em costa creure que es pugui fer d'una altra manera perquè sigui més pianíssimo i expressiu de com ho férem a Palma.

— *La vulgaritat que molts atribueixen a Verdi és la mateixa que fa que molts d'altres estimin Verdi. Com s'explica això?*

— Com he dit abans, hem d'afrontar l'audició d'aquest autor amb l'interès necessari. Naturalment, són els grans intèrprets els qui ofereixen la màxima poesia i noblesa. Hi ha gent que per la seva forma de sentir cau en la banalitat. Però això no vol dir que les diverses interpretacions hagin de posar en dubte la vàlua d'un autor.

— *Aquí podríem esmentar aquella frase de Toscanini: "Si la partitura no és bona, jo dec ennoblir la partitura"...*

— Naturalment! Aquest va ser l'objectiu fonamental de Toscanini i aquestes paraules les va repetir moltes vegades, però no tan sols referint-se a la música de Verdi. El primer deure d'un intèrpret és esdevenir humil per a poder omplir-se i poder transmetre allò que vol dir l'autor. Llavors els resultats són diversos. Ho podem veure amb la música d'avantguarda. No ha de ser dirigida només pel compositor. Dic això perquè molts intèrprets abans de començar a treballar una partitura ja diuen: bah! quina música! oh! quina partitura que no sap ningú el que vol dir!

No! S'ha de presentar a la gent una feina feta amb interès.

— *Verdi, escriu Nabucco motivat pel moment històric o per problemes econòmics?*

— Segurament per les dues coses. Però principalment sol·licitat

per una força inspiradora.

— *Per qualsevol d'aquests motius, Nabucco va ser escrita precipitadament?*

— Sí; però Verdi era un home que escrivia ràpid. Aquesta vegada escriu per necessitat, quasi per supervivència. Feia poc temps que havia perdut la seva esposa i els seus dos fills. Sembla que estava cansat, desfet, desanimat i que componia per poder viure. Però aconsegueix una obra inspirada que transmet tota la

Nabucco és la referència que hem de seguir per arribar a conèixer tota la trajectòria verdiana. Endemés, no crec en la banalitat de Nabucco perquè és l'obra amb la qual Verdi comença la seva gran carrera.

força expressiva que després es concretarà en la trajectòria artística que tots coneixem.

— *Nabucco: òpera patriota.*

— Jo no en faig gaire cas d'aquesta afirmació. Som dels que creuen que Verdi es va trobar davant d'un llibret que va interessar-li, que el motivà interiorment i que n'escribí la música. Allò que la gent pintava en les parets: Vittorio Emanuele Re D'Italia (V.E.R.D.I.) és complementari, casual. Verdi tampoc era un home de gran cultura. No crec tan sols que es plantejà cap dels objectius polítics que se li atribueixen.

— *Així ens queda la llegenda de Nabucco...*

— Una llegenda que s'ha

inventat tota sola. No sé en quina documentació es funden aquells que afirmen que Nabucco va néixer per rescatar Itàlia o els que li atorguen connotacions polítiques i patriòtiques al *Va Pensiero*.

— *N'està satisfet dels resultats obtinguts a Palma amb el seu Nabucco?*

— Sí. Estic molt content. Naturalment, es pot millorar. Aquest és també un dels objectius que ha de tenir tot artista. Un artista que creu que ha aconseguit el màxim nivell en els seus objectius és un artista mediocre.

Estic molt content de la meua feina a Palma entre altres coses per la generosíssima entrega de tota la gent que ha treballat amb mi. Crec que això també és important a l'hora d'obtenir certs resultats. Crec que a Palma vaig fer una feina seriosa i constructiva, però també som conscient que pot existir la possibilitat d'exigir més.

— *De les seves paraules, es pot deduir que li agradaria tornar dirigir a Palma?*

— Sense cap dubte! A Palma i a qualsevol lloc on hi trobi gent disposada a entregar-se. És clar que sí.

— *Quin programa (no val Verdi) li agradaria oferir al públic de Palma?*

— Segurament un gran concert simfònic coral. Podria esmentar molts títols i autors, però, i no voldria caure en l'error d'influenciar ningú, per la seva complexitat, la força que expressa i la seva resonància m'agradaria *Alexander Nevsky*, de Prokofiev, juntament amb altres obres possiblement d'autors russos.

— *Esperem que amb aquest o un altre programa (fins i tot si és Verdi), tornem a veure'l treballar a Palma. Gràcies, Mestre.*

* *

Aquesta qüestió va ser la que va posar el punt final a la nostra entrevista. Una proposta interessant queda enlaira. Una cita amb la Música queda pendent. □

Les escoles de música, entre la crisi i la renovació

PERE CORTADA / MARIA ANTICH

Des que l'any 1986 la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear va crear la Xarxa de les Escoles Elementals de Música (BOCAIB, 19, 20-6-86), un total de vint-i-dos municipis de Mallorca s'han plantejat oferir als seus habitants ensenyaments musicals.

Bé per nodrir la Banda de Música del poble, bé com enriquiment cultural, les Escoles han crescut en alumnes, professors, pressupost i burocràcia.

En l'actualitat ens trobam en una doble cruïlla:

a) La nova reglamentació de la LOGSE.

b) La crisi econòmica que afecta a les administracions públiques.

La nova reglamentació legislativa dels ensenyaments musicals, a partir de la LOGSE (3-10-90), a través de les ordres i decrets que la desenvolupen estableix:

* Real Decret de requisits mínims per a impartir ensenyances artístiques (BOE 102, 28-4-92). Regula el nombre i tipus d'aules, metres quadrats —espai— que han de tenir cada un dels centres.

* Ordre de Regulació de condicions de creació i funcionament de les Escoles de Música (BOE 202, 22-8-92). Senyala els objectius i orientacions metodològiques de les Escoles de Música entenent que la finalitat d'aquestes és la formació d'aficionats, sense més requisits que constar a un registre general.

* Ordre que estableix els currículums dels graus elemental i mitjà de Música (BOE 217, 9-9-92). Con-

templa les assignatures d'aquests graus al Conservatori.

Aquestes noves disposicions legislatives diferencien tres tipus de formació a l'ensenyament musical:

1.— Els Centres Escolars d'Educació Primària i Secundària. Amb l'objectiu d'adquirir una cultura musical, ritme, veu educada i principis de lectura i escriptura musical.

Sembla que encara tardarà un temps a assolir-se aquests objectius, ja que sols fa dos anys que es convoquen oposicions de professors especialistes en música, i l'especialitat del professorat de Magisteri és molt recent.

2.— Els Conservatoris Elementals, Mitjans o Superiors permeten obtenir distints tipus de titulació acadèmica, certificat, títol professional o universitari, respectivament.

Els Conservatoris assumiran la funció de formació i especialització professional tant per la durada com pel disseny curricular.

3.— Les Escoles de Música tenen la finalitat de formar els alumnes mitjançant ensenyaments no reglats.

L'entorn europeu aporta suficients proves de la valuosa funció que exerceixen les Escoles de Música en els aspectes social, formatiu i cultural. I ofereixen flexibilitat i diversitat de propostes en la realització d'aquestes funcions segons les distintes tradicions culturals, educatives i administratives. No es potencia sols l'adquisició d'habilitats tèc-

Banda de Música de Capdepera.

niques sinó sobretot la dimensió comunicativa d'aquests estudis.

Aquest decret introdueix una nova proposta a les Escoles de Música existents a Mallorca, si fins a l'actualitat servien per preparar els alumnes per als exàmens de solfeig i instruments del Conservatori, hem de dir que ja hi ha Escoles de Música que realitzen un altre tipus d'ensenyament musical.

L'altre factor que cal tenir en compte és la crisi econòmica que afecta la major part dels municipis i que repercuteix de manera immediata en les àrees d'educació i cultura a l'hora de reduir pressuposts.

El desenvolupament dels serveis personals de l'administració local des de la constitució dels Ajuntaments democràtics havia permès la creació d'una dinàmica sociocultural que s'ha vist truncada abans de poder consolidar-se (es manifesta clarament en els darrers pressuposts dels Ajuntaments, independentment de la seva denominació política) i que deixa un futur incert per a aquestes activitats.

Amb aquesta doble problemàtica concretada a les Escoles de Música, el passat vint-i-set de febrer es reuniren a Capdepera tècnics i regidors de cultura dels ajuntaments d'Alcúdia, Campanet, Campos, Capdepera, Felanitx, Inca, Manacor, Pollença, Sant Llorenç, Son Servera i Vilafranca. En el debat s'exposaren les característiques de cada Escola, el seu origen, desenvolupament, tradició, problemàtica actual i futura, i s'establí una anàlisi comparativa per poder arribar a conclusions que permetin l'optimització de les Escoles.

En aquesta reunió s'assenyalaren com a trets més comuns de tots

els municipis:

- La major part d'Escoles sorgeixen o estan lligades a la Banda de Música.

- El nombre d'alumnes és al voltant de cent (les oscil·lacions varien entre trenta-quatre i cent-vuitanta), i vuit professors (entre dos i devuit).

- La despesa pressupostària mitjana és de cinc milions i mig (els pressuposts varien entre un i devuit milions de pessetes).

- El preu de les matrícules el darrer curs suposà una despesa de dotze mil pessetes, si bé varia de mil cinc-cents a vint-i-set mil pessetes.

- En la major part de les Escoles destaca que les condicions d'infraestructura són insuficients —locals i edificis—, no quant als instruments.

- Els sous dels professors se situen entre mil cinc-cents i dues mil dues-cents pessetes l'hora. La major part es canalitzen a través de subvencions; sols una minoria cobra mitjançant nòmines.

- Quasi tots els professors tenen la titulació exigida.

- Davant aquesta situació i la tendència a l'augment del nombre d'alumnes i, per tant, de la despesa municipal, es manifestà a l'esmentada reunió una gran disparitat de criteris en relació a:

- 1) Organització, matrícula, ubicació i pagament, que haurien de tendir a unificar-se.

- 2) La nul·la intervenció de l'Administració Autònoma quant a la coordinació i assessorament. La creació de la Xarxa sols ha suposat una petita subvenció anual a cada municipi.

Per altra part, el Ministeri d'Educació i Ciència estableix lleis sense facilitar informació ni ajuts que puguin afavorir el desenvolupament de les Escoles.

El Model Educatiu Propi de les Illes Balears (1991), elaborat per la Direcció General de la Conselleria, no contempla en el punt 2.8.8. (pàgs 94-95), quan parla dels centres d'art, quin ha de ser el paper de les Escoles Municipals de Música.

A la reunió del passat dia 27 de febrer s'apuntà la necessitat de realitzar una planificació i mapa dels ensenyaments musicals a l'Illa a partir de la intervenció de totes les institucions públiques implicades en matèria d'ensenyament.

També es va considerar necessari la creació d'un òrgan més flexible capaç de gestionar i organitzar amb més operativitat la resposta a la burocratització administrativa que implica el creixement de les Escoles.

Partint de les consideracions anteriors creim que a més es pot apuntar:

La dependència de les Escoles, única i exclusivament en funció de les Bandes de Música pot arribar a desvirtuar l'objectiu principal de les mateixes Escoles. Es pot tendir a crear un nucli tancat i enquilotat, i/o marginar altres aprenentatges musicals.

L'anterior diferenciació es fa necessària també per saber quin és el cost de l'ensenyament musical i quin pugui ser el d'una associació cultural per al municipi. Amb aquesta puntualització feim referència a l'increment de necessitats econòmiques que un gran nombre de Bandes han experimentat els darrers anys (instruments, vestuari, directors, etc.). Els Ajuntaments han hagut d'augmentar les subvencions per tal que puguin subsistir, fins i tot discriminant altres agrupacions o associacions musicals (corals, balls tradicionals, grups de música clàssica, de rock, etc.).

Seria convenient, també, fer una anàlisi del professorat actual de les Escoles de Música: les motivacions, la formació per a la docència, etc. I, atès que la majoria de professors no són del municipi on imparteixen les classes, esbrinar la seva influència en els costums i tradicions

LES ESCOLES DE MÚSICA A DEBAT.

Hotel S'Entrador
Capdepera, 27-II-1993

Alumnes del curs d'iniciació de l'Escola de Música de Capdepera (Nadal 1992).

locals. Sembla que d'alguna manera es vol reproduir el model d'altres Comunitats Autònòmiques, com pugui ser la valenciana.

Quant a la gestió i administració, els pressupostos que els consistoris destinen a les activitats musicals són tant diferents entre els diversos Ajuntaments que creen el dubte de si les aportacions municipals es realitzen correctament, si abracen a tota la comunitat o sols en són partícips petites minories.

Cal qüestionar si és convenient la forma de pagament del professorat, o si és la fórmula que possibilita el desenvolupament de les Escoles de Música.

Quin és el paper de les diverses associacions musicals del municipi? És convenient la figura d'un gerent?

És una bona solució la creació de patronats? La majoria dels que

existeixen sols funcionen com a mitjà de transmissió de subvencions, i no s'ajusten a la legislació, ja que el seu funcionament comptable ha de ser similar al d'una administració local.

Una altra solució que també es pot contemplar és la creació d'empreses públiques municipals, arrendaments de serveis, o l'estímul a la iniciativa privada.

Un factor que s'hauria d'abordar és la comarcalització de serveis educatius o culturals. Crear Conservatoris Elementals comarcals que coordinin les diverses Escoles Municipals del seu voltant.

La comarcalització també permetria i agilitaria la difusió de la informació musical, i una major relació entre les diverses escoles facilitaria la realització de programes i/o iniciatives conjuntes. Aquest factor

es pot considerar primordial per al desenvolupament del fet musical a l'Illa.

El paper de l'Administració Autònoma hauria de ser més important. L'actual coordinació de la Xarxa d'Escoles de Música per part del Conservatori no és suficient, i si pensam que en breu seran transferides a la nostra Comunitat les competències d'educació, la gestió institucional haurà de ser creixent.

En definitiva, el debat queda obert. Tenim un panorama ric i encoratjador on la coordinació, cohesió i adequació de les institucions en els propers anys determinarà la consolidació o la desaparició de les Escoles. □

Pere Cortada Obrador i Maria Antich Bauçà pertanyen al Servei Municipal d'Orientació Educativa de l'Ajuntament de Capdepera.

Plànols topogràfics
Fotografies aèries

Plaça del Rosselló, 4-A, 3r.
Telèfon 72 33 56

07002 Palma de Mallorca

FAJAS REINA

José Tous Ferrer, 1 - Tel. (971) 71 60 33
07002 Palma de Mallorca

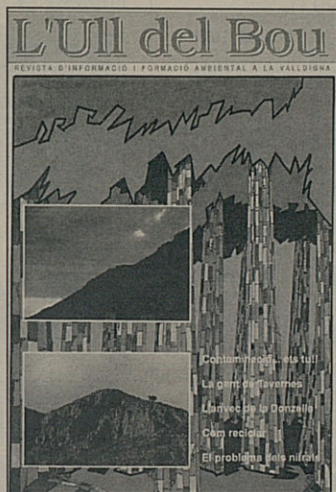
L'ull del bou

Revista d'informació i formació ambiental

E.M.

Molt lloable el fet que el Departament del Medi Ambient de l'Ajuntament de Tavernes de la Vallldigna editi una revista d'ecologia. *Publicada en paper reciclat 100%, L'Ull del Bou* que acaba d'arribar a la nostra redacció, recull les iniciatives i la informació sobre tot allò que succeeix a la Vallldigna en qüestions de natura i medi ambient, facilita i accepta col·laboracions, demana suggeriments per a millorar el desenvolupament natural de la comarca, i, mitjançant aquests objectius, espera l'afany amb què reforçar el sentiment d'identitat del país.

Vegeu l'encert dels títols de les diverses Seccions: La Veu del Bou (editorial), Col·laboracions, Imatges vives, La Pols del Camí, Biòtop, Des de les

Valls d'Àneu (reportatges d'altres llocs), Indrets d'Ací, Cartes, Abusos i Encerts (denúncies), L'Aigua, Educació Ambiental, Tocs de Saviesa Popular, Bé i Mal (recomanacions i consells), Escoltem els xiquets (oberta a la participació dels joves) i Sabies què?

Com sol succeir en aquests casos, la iniciativa de la publicació és en mans de persones que de fa molt de temps

malden per sensibilitar els ciutadans en temes tan importants com els que es manifesten en els objectius de la revista.

La subscripció anual costa 400.- ptes. i es pot formular a l'Ajuntament de Tavernes, Depart. del Medi Ambient. Pl. Major, 1.- 46760 Tavernes de la Vallldigna, o a l'Apartat de Correus 94.

M. López Crespí
rep el XI PREMI
SERRA I MORET
en la modalitat de
creació literària

L'XIè Premi Serra i Moret per a obres de civisme del Departament de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya el jurat l'acaba d'atorgar al treball *Els igualitaris del Call* com a la millor obra de creació literària, de la qual és autor el nostre assidu col·laborador Miquel López Crespí, una obra que, com diu el Director General d'Acció Cívica d'aquest Departament, contribueix a mantenir el debat permanent sobre el civisme en la mostra societat.

Componien el jurat Pilarín Bayés, Isabel Clara Simó, Francesc Candel, Joaquim Ferrer, Albert Jané, Antoni Kirchner, Miquel Porter i Oleguer Sarsanedes.

Felicitam Miquel López Crespí i expressam el nostre interès per veure publicat ben prest el treball que ha merescut aquest reconeixement de tanta consideració. I a Ripollet (Barcelona), la revista *Molí d'en Xerc* reproduceix el text d'aquest autor "Guanyar la guerra" que va merèixer el Primer Premi de Narració Curta que convoca anualment la mateixa revista.- E.M.

Acte de lliurament dels Premis Serra i Moret de la Generalitat de Catalunya. En la fotografia, Miquel López Crespí rebent el Premi de Literatura de mans del Conseller de Benestar Social i del President del Parlament de Catalunya.

Novetats editorials a Eivissa i Formentera

A.N.

És sabut que des de fa uns anys hi ha hagut diverses i importants iniciatives editorials encaminades a estendre la lectura en català a l'illa d'Eivissa. Així mateix, hi comença a prendre el costum de fer sortir alguns llibres per Sant Jordi. Enguany l'Editorial Mediterrània i les Edicions Can Sifre, amb el suport en alguns casos de l'Ajuntament d'Eivissa i del Patronat de Cultura de l'Ajuntament de Formentera, han editat, entre d'altres, els llibres següents:

En el camp de la literatura infantil. *Na Mora i na Neu*, segona edició, corregida, del conte infantil d'Enric Ribes i Marí publicat l'any 1981, ara amb dibuixos d'alumnes de 6è d'EGB del C. P. Santa Gertrudis (Edicions Can Sifre, febrer de 1993). I *Sa ploguda de granotes i altres contes*, de Iolanda Boneti i Marí, amb il·lustracions de Carme Balanzat i Muñoz. Es tracta del segon volum de la col·lecció "Estel" (Editorial

Mediterrània, març de 1993).

En el camp de la cultura popular, *Cançons verdes i estribots bruts*, un recull fet l'any 1981 pels alumnes de l'IB Sa Blanca Dona, dirigits per Marià Torres i Torres. És el tercer volum de la col·lecció "Balafi" (Editorial Mediterrània, abril de 1993). I *Pep Simon*, recull de cançons, versos, poesies i gloses d'aquest formenterer traspasat l'any, amb escrits d'Isidor Torres i Cardona, Joan Serra i Colomar. El llibre inaugura la col·lecció "Quaderns de cultura popular" (Edicions Can Sifre, 1993).

En el gènere narratiu, *Ball de voltors* és, des del punt de vista temàtic, una novel·la negra amb què l'autor, Bernat Joan i Marí, contribueix a modernitzar el discurs narratiu a Eivissa, tan mancat de precedents.

Encara, hem d'esmentar *Ramon Llull, un racionalista de combat i de circumstàncies*, de Maria Neus Garcia i Ferrer, una selecció de textos i propostes de comentari del *Llibre de l'ascens i el descens de l'enteniment* (Edicions Can Sifre, gener de 1993).

Per acabar, no podem oblidar les edicions i reedicions que l'Institut d'Estudis Eivissencs està publicant de l'obra de l'excel·lent escriptor costumista Joan Castelló i Guasch.

L'espai no ens permet de continuar comentant aquestes edicions, i tanmateix totes elles són creditors d'un comentari particular, però volem destacar que, per fi, llur distribució és puntual i general a tot Mallorca. □

VI Serenates d'Estiu

JULIOL'93 22.00 h.

JARDINS DE D. BARTOMEU MARCH
TORRE CEGA — CALA RAJADA

P R O G R A M A

8

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BALEARS "CIUTAT DE PALMA".

Director: Luis Remartínez.

CORAL S'ALZINAR DE CAPDEPERA. Direcció: E. Gómez-Quintero.

CORAL DE PORRERES. Direcció: S. Melià.

AMICS DEL CANT GREGORIÀ. Direcció: S. Melià.

Director: JOAN COMPANY

15

PERCUSSIONS DE BARCELONA. Director X. Joaquín
PERCUSSION

Església de Cala Rajada 18 h. les 21 h.

HERIBERT BREUER
ORGUE

22

QUARTET MOZART. L. Mizrahi, E. Nichita, F. Maschio i M. Aguiló CORDA
ANTHONY HALLIDAY. PIANO

29

TROMBON ENSEMBLE. J. C. Brunet, P. Guillaume i V. Lalire.

Iniciació a la morfosintaxi catalana

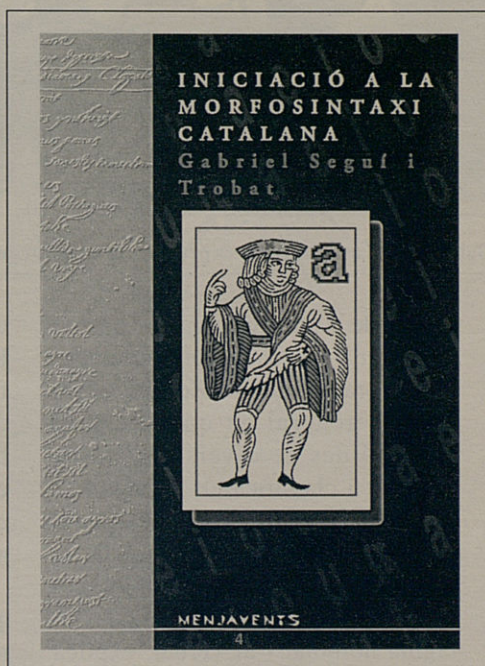
de Gabriel Seguí i Trobat

JOAN-ANTONI MESQUIDA

L'ensenyament de la llengua catalana requereix uns materials, que molt sovint s'anomenen llibres de text, que facilitin aquesta tasca als ensenyants. Gabriel Seguí, professor de català de l'Obra Cultural Balear des de fa bastants d'anys, ha estat conscient d'aquesta necessitat al llarg de la seva experiència com a transmissor d'uns coneixements lingüístics a uns alumnes adults que volien aprendre'ls. El seu pas per les aules del nivell superior de català dels cursos de català per a adults de l'OCB el feia ser conscient, ja des del principi, de la manca d'un manual complet i adequat que es pogués fer servir com a text d'aquest nivell. Així, va començar a elaborar uns apunts que passava fotocopiats als seus alumnes i que va anar refent una i altra vegada a partir dels errors i mancances que hi anava detectant.

El resultat final d'aquests "apunts" és el llibre que s'ha publicat fa ben pocs mesos (el febrer d'enguany) amb el títol d' *Iniciació a la morfosintaxi catalana*. Com ell mateix explica en la "Nota prèvia", l'objecte del llibre "és, en primer lloc, oferir una síntesi de la morfosintaxi catalana sense oblidar el parlar de Mallorca". El mateix títol ja mostra que no pretén ser cap assaig pur ni el darrer mot sobre aquesta disciplina, sinó que, com tota iniciació, vol servir de guia destinada a aquelles persones que, sabent un poc de català, intenten d'aprendre'n més.

I aquesta pretensió queda realit-

zada d'una manera exemplar ja que, a partir de tots aquells materials (gramàtiques, manuals, estudis, articles recents, etc.) que hi ha actualment a l'abast, se'n fa una síntesi gairebé perfecta i equilibrada que orienta i explica al lector els temes més complexos de la gramàtica catalana.

Després d'una introducció en la qual G. Seguí defineix la morfosintaxi i situa el tema referit al català, la primera lliçó tracta dels mots en general. N'intenta una definició i una possible classificació. També dedica un apartat a la diferenciació entre mots tòpics i mots àtons.

Els temes següents es dediquen a les diferents categories morfològiques, vistes des d'una perspectiva tant estrictament de forma com de

funcionament dins les estructures sintàctiques. Així, parla de l'article, de l'estàndard i del salat, i en fa unes observacions molt útils (contraccions amb l'article salat, ús de l'article davant les enumeracions, davant els infinitius, en les expressions temporals i casos d'omissió de l'article). També dedica un espai a l'article neutre i a la problemàtica qüestió de l'article en els topònims.

La següent categoria gramatical que es tracta és el substantiu. Després de definir-lo i d'establir-ne les funcions i les classes, parla de la substantivació i de la formació del gènere i del nombre. En aquest apartat són especialment útils els quadres i esquemes que il·lustren tota l'obra, que faciliten la comprensió de la teoria que s'exposa en cada bloc.

El tema 5 parla de l'adjectiu. Com cada element, també es defineix, n'intenta una classificació i tracta de la qüestió de la col·locació. Pel que fa als adjectius qualificatius, s'explica la formació dels diferents graus, i quant als determinatius, parla dels demostratius, dels possessius (tònics i àtons), dels numerals i dels interrogatius. Presenta uns quadres molt clars per exposar la flexió de gènere (amb la problemàtica dels adjectius d'una i dues terminacions) i de nombre. Acaba el tema parlant de l'adjectivació i de dos conceptes terminològics (proposició adjectiva i sufix adjectivador).

Els pronoms és un dels temes al qual es dedica més pàgines del llibre.

Malgrat la seva complexitat, és un dels apartats que s'expliquen amb més claredat de l'obra. Tant els pronoms personals (forts i febles) i adverbials com els relatius són explicats mitjançant apartats esquemàtics, quadres i gràfics que en fan molt més planera la comprensió i l'assimilació. La part sintàctica dels pronoms febles es refereix al procés de substitució de complements, amb l'explicació de les passes que s'haurien de seguir, i a tots els pronoms que poden substituir cada diferent complement, tot molt ben estructurat. El problemàtic tema (tant per al professor que l'ha d'explicar com per a l'alumne que l'ha d'aprendre) dels pronoms relatius ve desenvolupat en poques pàgines, però d'una manera molt clara. La funció, la morfologia i els usos dels relatius ocupen diversos apartats, completats per un capítol dedicat a les construccions pleonàstiques. Acaba el tema dels pronoms la part dedicada als interrogatius, els demostratius i els indefinits.

En el tema 7 es parla de la morfologia verbal. Seguí defineix la categoria de verb i conjugació, estableix les tres conjugacions, parla dels accidents del verb i classifica les formes verbals. Estableix les formes personals i no personals del verb i tracta la transitivitat i la intransitivitat, així com els verbs pronominals, els reflexius i els recíprocs. Dedica un bon apartat a la passivització i un altre a la distribució dels verbs *esser* i *estar*. Després de veure la teoria general dels valors dels temps verbals passa a analitzar detingudament els verbs regulars i els verbs irregulars. I tanca el tema unes reflexions sobre les perífrasis verbals.

Els quatre temes següents tracten dels adverbis, les preposicions, les conjuncions i les interjeccions. Cada categoria ve definida, s'estableix una classificació i s'analitzen els usos generals en els diversos contextos en què poden aparèixer. Són especialment útils els quadres

Gabriel Seguí amb altres dues professores dels Cursos de Català per a Adults.

d'usos de les preposicions.

El darrer tema teòric desenvolupa l'oració. Després d'una introducció general en què defineix l'oració des de diversos criteris, defineix i classifica els sintagmes i estableix les classes d'oracions, passa a analitzar el fenomen de la concordança i l'ordre de col·locació de les parts de l'oració. Quant al sintagma nominal i al verbal, explica les funcions que poden realitzar dins l'oració i sistematitza les principals característiques dels complements (directe, indirecte, circumstancial, predicatiu, suplement, etc.). Estudia les modalitats de l'oració simple i tot seguit passa a veure les oracions coordinades, les juxtaposades i les subordinades substantives, adjectives i adverbials.

El tema 13 és una síntesi de les principals faltes de morfosintaxi normativa. Aquí trobam aquelles errades més freqüents classificades segons el tema a què es refereixen (l'article, l'adjectiu, els pronoms, el verb, etc.). A part de l'evident utilitat d'aquest compendi, cal remarcar que s'hauria d'haver distingit clarament entre registre, llenguatge o nivell de llengua formal i informal, és a dir, estàndard o col·loquial, ja que hi ha

una mescla que pot desorientar el lector (per exemple, quan diu que "la forma *ets* de l'article balear ha d'esser substituïda arreu per *es* en el llenguatge formal" o que "a Mallorca, darrere la preposició *amb*, cal col·locar-hi els articles salats *so/sos* i no *es*" -pàg. 194-).

L'obra acaba amb un lèxic lingüístic i gramatical i amb un extens recull bibliogràfic. Aquest lèxic facilita enormement la comprensió per part del no iniciat d'aquells termes específics que s'utilitzen al llarg de l'obra i que convé tenir en compte en l'estudi de qualsevol llengua.

La presentació de l'edició del manual (publicat a la col·lecció Menjaments de les Edicions Documenta Balear) és també destacable tant per la qualitat amb què s'ha fet com per la clara distribució dels continguts.

Així doncs, l'obra de Gabriel Seguí suposa un avanç considerable com a eina per a l'ensenyament del català ja que cobreix un nivell (el superior, si bé també es pot utilitzar en un nivell mitjà) que sempre havia estat mancat de materials didàctics útils i ben fets per poder usar tant dins l'aula com per part del mateix aprenent sense l'ajut del professor. □

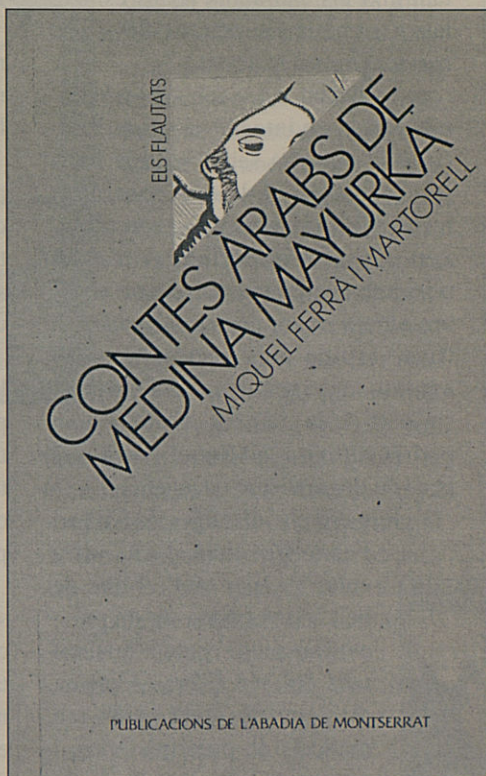
Miquel Ferrà i Martorell: Contes àrabs de Medina Mayurka *

CATALINA M. SALA I BARCELÓ

Quan els *Contes àrabs de Medina Mayurka* aribaren a les meves mans, la primera paraula que em suggeriren fou que ens trobàvem davant un llibre amarat d'exotisme i de misteri. La portada, molt cauta quant al color, ens permet albirar, mitjançant un triangle, un rostre humà, però serà imprescindible obrir-la per tal de descobrir-hi una figura solemne i majestuosa d'un moro del temps de Medina Mayurka.

L'autor ens convida des del primer moment a viatjar amb ell per aquest món àrab que de bell antuvi ens semblava secret. En aquest aspecte pens que cal felicitar l'Abadia de Montserrat perquè molt encertadament ha sabut copsar en la seva portada el clímax personal de l'autor. També em sembla necessari fer una breu menció de Raül Garcia, l'il·lustrador, perquè malgrat només hi trobem nou dibuixos en blanc i negre, són d'una minuciositat i un detallisme que segurament sobtaran el lector que desitgi endinsar-s'hi.

Contes àrabs... s'inicia amb una breu introducció de l'autor que em sembla imprescindible i encertada, sobretot si el llibre es llegeix per iniciativa personal fora del context escolar i, per tant, sense aquesta motivació prèvia tan adient que pertany al rol del mestre. Miquel Ferrà, bon coneixedor de la nostra història, adopta primerament una actitud d'agraïment davant l'allau de despulls que ens han deixat els musulmans, des del vocabulari, passant pel *modus*

vivendi, l'art i fins i tot com a rerefons el missatge filosòfic que impregnava i condicionava el transcurs dels dies a totes les terres d'Al·là. D'aquesta manera estableix un fil d'unió, unes semblances entre els costums d'aquella època i el folklore més viu, i aquest fet implica que nosaltres com a habitants de Medina Mayurka no podem prescindir-ne.

Si en un principi sembla que ens trobam davant un llibre màgic i misteriós, serà la mateixa màgia que permetrà l'autor rompre les lleis d'espai i temps per remuntar als moments més interessants de l'època. Així, ens anuncia el seu viatge. Un doble viat-

ge dut a terme mitjançant l'estudi i la investigació de diferents fonts, però i alhora un desplaçament físic perquè com ens diu al final de l'esmentada introducció: "He viatjat a la Medina Mayurka d'aquells temps del Profeta... I els murs, suats, negreus, polsegosos... m'han contat moltes històries."

Les pedres i els murs sempre han estat una font empresonadora i transmissora alhora de sabers a qui ha volgut escoltar-los. Per tant, Miquel Ferrà esdevé el confident i el missatger d'uns coneixements amagats secretament en la duresa i la sobrietat, només aparents, d'aquells murs imprescindibles per a la defensa de la nostra illa.

El llibre consta de nou històries independents, però totes elles serien peces d'un trencaclosques que cal completar per descobrir les possibles dimensions de la lectura.

Cada un dels nou viatges s'inicia des d'una situació geogràfica molt concreta i significativa en aquell temps: El Palau de l'Almudaina i voltants, el barri de la Portella (Banys àrabs), la plaça de Cort (Can Corbella), el carrer Savellà, l'església de Sant Miquel, el convent de Ses Tereses... entre d'altres. La zona que apareix més sovint és la del Palau de l'Almudaina, actual Capitania. Majoritàriament ens trobam en el casc antic de Palma. En aquest aspecte crec que el llibre és d'un interès pedagògic evident. El CEP conjuntament amb el Departament de Dinàmica Educativa de l'Ajuntament organitza cada any un itinerari pel

casc antic de Ciutat amb la finalitat d'ensenyar als mestres els elements arquitectònics més interessants perquè després puguin transmetre-ho als seus alumnes. Tal vegada seria adient introduir aquest llibre a les aules com una part més de l'itinerari ja que no implicaria canviar de ruta, ans al contrari, segurament hi torbaríem noves i desconegudes dimensions.

A més, l'autor es dirigeix sovint al lector contant-li tot luxe de detalls sobre l'arquitectura de cada indret i el convida a anar-hi personalment per fer la descoberta.

Un segon punt que em sembla interessant d'aquest llibre és la capacitat que té l'autor per beure de les fonts del saber. Miquel Ferrà ha sabut interpretar-les i coordinar-les de tal manera que el resultat ha estat un producte ric que no defuig alhora la imaginació. Per tant els dos vessants, fonts més imaginació, es combinen d'una forma perfecta, sense estirabots que posin en perill l'harmonia narrativa. Qualitat que només pot assolir un bon mestre de la ploma.

He considerat quatre tipus de fonts: històrica, filosòfica, literària i popular. tot seguit en faré una anàlisi.

a) Des del punt de vista històric cal parlar de personatges i fets molt específics, basats en personatges i fets reals. També es menciona la llegenda catalana del valí Cautsir que gaudeix d'un fonament històric.

Val a dir, emperò, que aquests apunts històrics serveixen principalment per introduir el fil narratiu, evitant així els estirabots abans esmentats i també la sensació de llegir una narració massa històrica.

b) Quant a les fonts filosòfico-religioses sovintegen cites de l'Alcorà. L'autor ha sabut fer una bona interpretació del seu contingut metafòric. Aquestes cites constitueixen una part importantíssima del missatge que pretén transmetre el llibre alhora que a cops coaccionen el lliure arbitri dels personatges. Si aquests mateixos missatges formassin part de la tradició cristiana hom podria retreure a Miquel Ferrà que peca de dogmatisme evangèlic.

Emperò els missatges de Miquel Ferrà provenen d'una altra cultura i, per tant, el que de bell antuvi podria ser un retret es transmuta en una qualitat més del seu llibre. Avui en dia, que els joves estan tan mancats de principis ètics, i no per culpa seva sinó per raons macro-econòmico-socials —d'altra banda prou òbvies i que, per tant, no cal ni esmentar—, el contingut religiós d'aquest llibre és una benedicció d'Al·là, si volem dir-ho així, i per tant no li'n podem fer cap mena de retret.

Paral·lelament a les cites alcoranians podem trobar també adagis populars prou coneguts entre els moros. Aquests dos elements juntament amb l'ètica personal d'alguns actants ens permeten parlar de la possible aplicació pràctica docent a nivell de comportament que hauria

de repercutir positivament en la figura del nin/lector.

Front a la marcada religiositat trobam també alguns elements relacionats més aviat amb una sèrie de creences populars i de pressentiments. Apareix per exemple el món de les malediccions a la narració *La tomba*, on l'autor s'inspira en una llegenda del món indú que sosté que si algú profana una tomba serà castigat pels quatre elements: terra, aigua, foc i vent.

Hem parlat ja de les fonts històriques, filosòfiques i ara ens resta mencionar breument les literàries i les populars.

c) Des del punt de vista literari apareixen alguns noms de poetes, d'altra banda ben coneguts en aquells temps, així com alguns dels seus versos. L'autor en cada cas ha sabut fer una selecció prou acurada.

d) Quant als aspectes més populars, podem trobar-hi un cert paral·lelisme amb la nostra rondallística. Per tant, aquests *Contes àrabs* tenen un marcat sentit de literatura oral, més endavant hi tornarem quan parlem de l'estil.

Un segon aspecte popular consisteix en els famosos combats d'idees on els participants es jugaven coses tan importants com pugui ser el mecenatge. Val a dir que les similituds amb els combats de gloses, malgrat que en aquest cas es redueixi a un divertiment festiu, són prou evidents.

Tot seguit deixarem ja el contingut del llibre per passar a fer una breu anàlisi de la tècnica narrativa, tot i que forma i contingut són dues parts d'un tot summament interrelacionat.

Cal esmentar de bell antuvi que Miquel Ferrà defuig l'estil que caracteritza la resta de les seves obres per tal de reproduir en aquest cas les característiques pròpies de la literatura oral, aquella que es recitava per places i mercats. Així aconsegueix un paral·lelisme clar amb la tradició àrab: frases breus, molts punts i seguits, imprecacions directes al lector, serien els aspectes fonamentals

del seu estil. Cal dir, emperò, que aquesta senzillesa no lleva gens ni mica el mèrit de l'obra ferrariana ans al contrari, i sinó recordem la prosa de Josep Pla que en principi sembla tan simple, però amb un ús de l'adjectivació summament estudiat i tan adequat que sense saber ben bé que té d'especial la seva prosa, ens resulta molt atractiva.

Si en un principi he destacat la perfecta combinació de les fonts del saber i de la imaginació a nivell de contingut, també a nivell d'estil cal afirmar que existeix una mescla equilibrada entre dos tipus de seqüències: narratives i descriptives.

Finalment cal destacar la riquesa del vocabulari que ens permet trobar diferents centres d'interès que es poden treballar a nivell d'aula.

I ja per acabar m'agradaria mencionar molt breument la primera de les nou narracions, *El combat entre el dia i la nit*, que dobla quant a extensió totes les altres. És aquí on apareix el famós combat d'idees entre dos poetes. Un d'ells té uns valors ètics prou remarcables, i defensa

la nit d'una forma argumentada mitjançant la narració de dues històries on els personatges actuen molt honestament, després de mesurar acuradament el pes de la decisió que havien de prendre. Mentre que el segon viu immers dins un món de baixes passions i solament conta històries on predomina l'acció sense meditació, però que en qualsevol cas es limiten a defensar el dia. La finalitat última que en podem extreure és que tota proposta ben argumentada pot ésser vàlida i també que en la vida tot és relatiu. Emperò el poeta amb més qualitats positives és desterrat per dir la veritat, per actuar amb franquesa davant el seu mecenes, ell mateix opina que tal vegada el seu contrincant era més jove i atractiu. Qui no veu

aquí alguns estereotips propis de la societat actual? Però finalment el poeta desterrat no es traeix a si mateix, i aquest aspecte és el més important. Quan mor, la seva tomba "vorejada de margarides salvatges" roman dirigida cap a la Meca. Em recorda una mica la bellíssima història de Fred Uhlman *L'amic retrobat* quant el tema de la fidelitat a les idees i a l'amistat.

Aquesta història del combat entre el dia i la nit, que obri els *Contes àrabs de Medina Mayurka*, té per a mi un marcat accent iniciàtic, perquè finalment pens que guanya la nit i també el bon seny, però sobretot aquesta nit metafòrica que permet submergir-nos en un món d'experiències, de proves i de superacions.

Us convida a endinsar-vos per aquesta nit màgica i misteriosa dels temps de Medina Mayurka. □

(Text de la presentació feta a L'Havana dia 30 de març passat.)

* *Contes àrabs de Medina Mayurka*, Miquel Ferrà i Martorell. Publicacions de l'abadia de Montserrat, 1993. Dibuixos de Raül Garcia. 120 pàg.

Carrer d'en Rubí, 5

Tel. 71 38 21

07002 Palma (Mallorca)

EL MIRALL

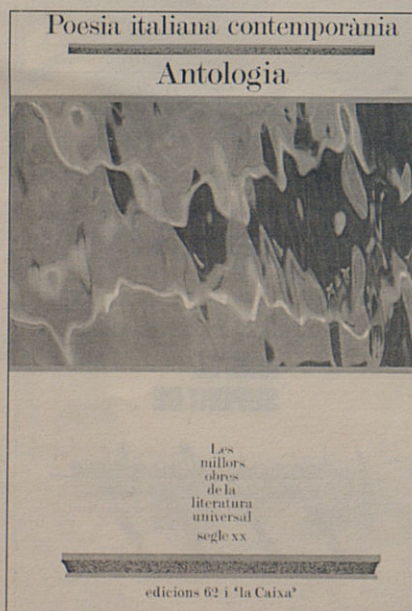
**AMB EL
SUPORT DE**

Llibres escollits

BIEL MESQUIDA

Amb aquest títol tan "clàssic" i que vol fer l'ullet a les antologies de "morceaux choisis", que formaren part de la meua educació sentimental i literària, presentaré cada mes una petita selecció de textos de tota casta, condició, època, llengua i llenguatges, etc que tendran una única qualitat: ser interessants i una bona llepolia per a tota casta de lector. I ja sabem que un ver lector és un individu que practica el plaer de la lectura. El comentari de cadascun d'aquests llibres donarà una orientació entre la crítica i l'espot publicitari, entre la informació i la formació. Basta de paraules: anem per feina.

Poesia Italiana Contemporània.

Antologia a cura de Narcís Comadira. Col·lecció "Les millors Obres de la Literatura Universal/segle XX" (MOLU2) núm. 40. Edicions 62 i "La Caixa".

L'antòleg, el poeta Narcís Comadira, ja ens recorda a la presentació que el número 40 de la col·lecció MOLU era una altra antologia seva de la poesia italiana del segle XII al XIX que no dubt en recomanar. Com que Comadira és personalista i no creu gens ni mica que els canvis de segle tinguin massa a veure amb els canvis poètics, s'hauria estimat més titular aquest llibre amb dos noms emblemàtics: *De Giosue Carducci a Maria Luisa Spaziani*. Emperò si recordam que Carducci va néixer el 1835 i la Spaziani el 1924 veurem que això de la contemporaneïtat no és cert del tot. Em sembla molt bé perquè amb una humilitat ben generosa l'antòleg ens conta que els *Novissimi* queden fora per la manca de coneixements i de distància per discernir dins la jungla de la poesia italiana d'aquest darrer quart de segle. Els poetes que ha triat em semblen justs. No ha deixat cap nom dels que coneixia la meua feble informació sobre aquesta època i n'ha afegit alguns de poc coneguts (o desconeguts com Sergio Corazzini) i ben significatius. La traducció és correcta (especialment per D'Annunzio, Quasimodo, Pavese, Bassani i Saba que són els que més he llegit) emperò crec que qualsevol lector català agrairia trobar el text italià per intentar també fer la seva pròpia versió.

Una antologia per passar gust.

Sam Ross. *Va recórrer tot el camí.* Col·lecció "Seleccions de la Cua de Palla" n° 109. Edicions 62.

Les novel·les de "la Cua de Palla" sempre tenen una qualitat que m'ha fallat molt poques vegades i que és una de les virtuts més valuoses que trob a un text: quan l'agafes no el pots amollar. Aquesta aventura de Sam Ross va per aquí. No diré res de la trama de la història d'un jove de vint-i-dos anys, Nick Robey, que fa un robatori i fuig per refugiar-se dins una família molt semblant a la seva, emperò la traductora, Montserrat Solanas, ha sabut trobar el ritme de les frases i, especialment, els diàlegs amb una força versemblant que sembla que aquests personatges nord-americans fossin de l'Eixample barceloní. Un parell de coincidències envolten aquesta novel·la que li donen nous sentits. Primer de tot fou la primera que va escriure aquest ucraïnès que va créixer a Chicago. Publicada el 1947 va donar lloc a la pel·lícula "Yo amé a un asesino" (1951 *He Ran All the Way*) que té una característica molt emblemàtica: fou escrita, dirigida, produïda i fotografiada per persones (Guy Endore i Hugo Botler/John Berry /Bob Roberts/James Wong respectivament) que eren víctimes de la

“caixa de bruixes” del senador MacCarthy. John Garfield, el protagonista, va ser un dels que va aparèixer més clarament dins les llistes negres de Hollywood i un any després d’acabar aquest film va morir en circumstàncies molt estranyes que podrien constituir un bon tema per qualsevol lector que vulgui contribuir a un *suspense* de l’escriptura. Qui diu que no troba un bon tema?

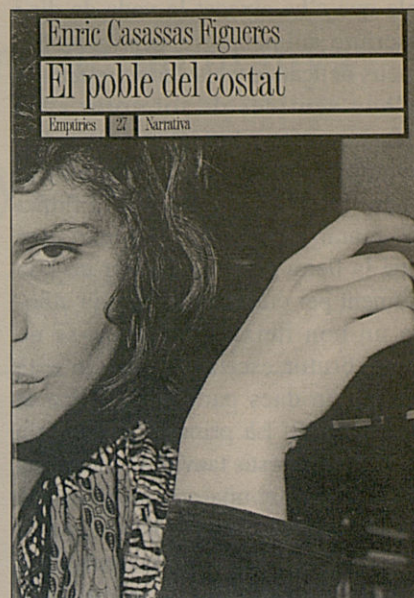
Daniel Pennac. *Com una novel·la*. Col·lecció “Biblioteca Universal”. Editorial Empúries.

Aquest llibre es recomana de boca en boca. No teniu cap amiga o amic que us ha dit que Pennac *val la pena*? O us ha dit que *val l’alegria*? Crec que m’agrada més aquesta darrera expressió per afirmar que les 169 planes d’aquest escriptor francès (que, cosa rara, també i tan bé, és professor de literatura) són una de les lliçons més novel·lesques (o sia apassionades, entretingudes, divertides, tragicòmiques, patètiques, gustoses, melancòliques, dramàtiques i els mil-i-un qualificatius que pot exhalar *lo novel·lesc*) que he llegit mai. El títol no engana gens ni mica. I de què va? L’escriptor-professor s’ha fet un caramull d’interrogants d’aquesta casta: Per què disminueix l’índex de lectura? Com és que els

joves no llegeixen o llegeixen poc? I amb una feina planera i ben completa ha anat teixint una petita obra mestra. I ho dic sense cap vergonya perquè té els atributs d’un assaig reeixit. Es llegeix com una ficció i parla als lectors i dels lectors. Escriu sobre els esplendorosos i bellíssims drets dels lectors: aquests solitaris que passen la retina per les planes d’un llibre a la recerca del plaer. La primera frase ja em sembla admirable i graffitiesca: “El verb llegir no admet imperatiu.” Feia estona que no havia trobat cap eslògan tan clar per lluitar contra l’absurda “obligació” de llegir que practiquen els mestretites amb cervell de mosca. No contaré res pus d’aquestes planes que pots obrir per on vulguis, que pots rellegir, que et fan escriguera, conversera, llegiguera... Un llibre emocionant.

Enric Casassas Figueres. *El poble del costat*. Col·lecció “Narrativa” n° 27. Editorial Empúries.

Vaig conèixer a Casassas al primerencontre de “Literatures Submergides” que va tenir lloc a Reus fa quasi dos anys. I escoltar-lo recitar els seus poemes em va fer sentir i veure que dins aquestes zones de la marginació editorial es poden trobar veus ben significatives i interessants. La publicació de dos llibres de poesia—*La cosa aquella* (1991) i *No hi érem*— va demostrar que una veu joglaresca i provocativa inventava ritmes i músiques verbals prou intenses. Em va fer gràcia que tocàs el triangle amb la banda d’un excel·lent músic (també “submergit”), Pascal Comelade, vestit antoninartaudescament amb un capell de copa una mica esclafat que li donava una elegància vorejant el *dirty-chic*. Ara ataca amb un conjunt de faules de filosofia-acció, poesia-assaig narrativa-espectacle, com ell les anomena, que són un material ric i entretingut. Casassas ha expurgat tots els calaixos on estotjava els seus fragments, ha rellegit els seus textos dibuixats

als murs dels diaris, de les revistes minoritàries, de les plagues enfolliades, dels dietaris íntims i ens ho dona en tres parts. M’ha agradat que comenci amb un poema i amb la tercera part que és la darrera feina que ha fet, la menys coagulada, la més arriscada, la més festiva. Confessaré que una de les bel·leses del llibre és aquesta varietat de llenguatges que assaja, d’històries, de preocupacions, d’interrogants, d’incerteses... De vegades unes línies adquireixen fulguracions enlluernadores i després vénen un fotimer de ratlles on et sembla que quedés a les fosques. Hi ha sempre puteria d’un coneixedor de la llengua (i de la llengua de la vida) que et vol oferir una estoneta de companyia. I això es nota més perquè manca molt dins la nostra literatura. També hi ha estones de grandiloquència d’un home que es creu un profeta i és paleta. Sí, cimentador de mots, aixecador de parets de pedra seca feta amb la saba d’un català fresc i acabat de treure del forn. Llegiu-lo a poc a poc. Pot produir sobredosi.

J. V. Foix. *Sobre literatura i Art*. Col·lecció “Clàssics Catalans del segle XX”. Edicions 62.

He escollit aquest llibre del mestre Foix perquè crec que aquest any del centenari de Joan Miró sem-

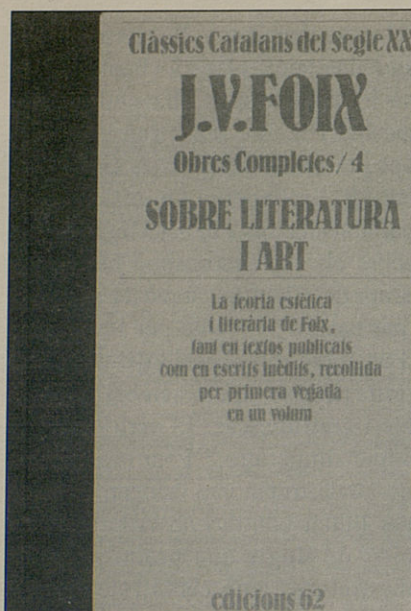
Daniel Pennac

COM UNA
NOVEL·LA

EMPÚRIES

bla que s'ha aixecat la veda de dir i escriure animalades i bestieses. Els meus delicats canals semicirculars ja n'han sentides de tot color i les meves retines han llegit dois tan incomensurables com analfabets sobre les avantguardes, l'art i l'ofici de pintar i escriure... Per això crec que la lletra foixiana pot ser un bon aliment per créixer en saviesa i alhora un bon lleixiu per rentar-se de tanta brutor escrita. El volum està dividit en dues parts com indica el mateix títol. La primera dedicada a la literatura està també separada en dues seccions: una composta d'articles, reflexions, conferències, notes, etc. on Foix a tomba oberta ens dona totes les seves visions (problemàtiques, autocrítiques, destructives, enlluernadores, transparents, subversives i ben clàssic-nouvelles) de la pràctica d'escriure. La segona titulada "Noms propis" ens ofereix els escrits on "un Nom" l'impulsava a fer una crítica, un article, un comentari, una conferència... Els textos

sobre Ramon Llull, Jacint Verdaguer, Carles Riba, Josep Carner, Eugeni d'Ors, Josep Maria Sagarra o Joan Fuster il·luminen les obres d'aquests creadors i alhora la pròpia obra foixiana amb uns valors tan nous com singulars. La part dedicada

a "Art" també és un recull de la seva obra dispersa en mitjans escrits arreu de la seva vida. Hi ha biografies i preses de posició teòriques, presentacions i crítiques, cartes d'afecte i poemes secrets... Recomanaré dos articles com a joies: un sobre Miró (Joan Miró 1918. En el natalici de Joan Miró) que acaba així: "Una tela, un mural, un paper idoni, un cartell de Joan Miró colpeixen sense nafrar." Un altre sobre avantguarda ("Algunes consideracions sobre l'art d'avantguarda") que és una de les bombes més exactes i justes contra els falsaris, els tramposos i els escriptors dolents. Escoltau aquest paràgraf com a mostra: "Així com nombre de pretesos poetes nostres són incapaços de redactar correctament una lletra, nombre d'avantguardistes es troben idènticament en el mateix cas." *No comment.* □

Pianos Can Garcias

Pere Josep Garcias

C/ Joan Maura, Bisbe, 10 - Palma (Mallorca)
Tel. i Fax: 46 20 16

**VENDA DE PIANOS
VERTICALS I DE COA**

Primeres marques europees

BLÜTHNER • BÖSENDORFER • C. BECHSTEIN • FEURICH
FÖRSTER • GROTRIAN-STEINWEG • HOFFMANN • IBACH • PETROF
PFEIFFER • RAMEAU • RÖNISCH • RÖSLER • SAUTER • SEILER • SCHOLZE
STEINGRAEBER & SÖHNE • WAGNER • WEINBACH • ZIMMERMANN

Especialistes en pianos per a professionals i pianos d'estudi
El millor servei post-venda
Més de 70 anys d'experiència

AFINACIONS • REPARACIONS • RESTAURACIONS
LLOGUER DE PIANOS NOUS O RESTAURATS
INSTRUMENTS HISTÒRICS
(CLAVICÈMBALS • FORTEPIANOS • ORGUES LITÚRGICS)
PIANOS ELÈCTRICS

Podeu adquirir EL MIRALL a les següents llibreries:

Barcelona	Ona	Palma	Byblos
Barcelona	Signe	Palma	Embat
Campes	Colom	Palma	Fondevilla
Ciutadella	Roser Seguí	Palma	Jaume de Montsó
Eivissa	Vara de Rei	Palma	Llibres Mallorca
Inca	Casa Pedrós	Palma	Manera
Inca	Espirafocs	Palma	México
Inca	Vilanova	Palma	Papereria Mallorca
Felanitx	Ramon Llull	Palma	Quart Creixent
Felanitx	Còndor	Palma	Selecta
Manacor	Xaloc	Palma	Totem
Maó	Catalana	Sant Joan	Ca na Blanch
Maó	Católica	Sóller	Calabruix
Palma	Alcaide	Son Cladera	Arbós
Palma	Balmes	Son Ferriol	Verd en Blau
Palma	Baron	València	Tres i Quatre

I als principals quioscos de Palma.

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Sr./a. _____
Adreça _____
C/ _____ Núm. _____ Pis _____
Codi Postal _____ Població _____
Telèfon _____
Em subscric a la revista EL MIRALL, al preu de 3.000 ptes. de quota anual.
Podeu presentar els rebuts a l'entitat bancària / d'estalvi que indic a continuació a la qual deman que els accepti i els carregui al meu compte:
Banc/Caixa _____
Agència/Oficina _____
Cte/Lta. núm _____

Signatura _____

Records de 65 anys d'excursionisme de muntanya

Currículum d'un muntanyenc emèrit

BENIGNE PALOS I VADELL

Sovint m'he demanat com va engrescar-me la dèria de l'excursionisme de muntanya.

Juventut Seràfica.- Crec que tot va començar un 21 d'octubre de 1928 quan una colla d'amics que per aquell temps freqüentàvem la Joventut Seràfica (convent de Sant Francesc, a Ciutat) decidírem anar al puig de Randa, amb tren fins a Algaida i després, a peu, a Randa, Gràcia, Sant Honorat i Cura. Era la meua primera excursió i el que en realitat no és més que una passejada en aquell moment em va parèixer gairebé una proesa.

Aleshores jo tenia 16 anys i mai no se m'hauria acudit creure que aquella modesta caminada seria l'inici d'una gran afició a l'excursionisme de muntanya.

Foment del Turisme de Ma-

A l'hivern de 1929
començaren les meves
sortides amb el Grup
Excursionista del Foment
del Turisme, fins al 1936,
en què va esclatar el
glorioso movimientto.

llorca.- A l'hivern de 1929 començaren les meves sortides amb el Grup Excursionista del Foment del Turisme. Vaig tenir ocasió de conèixer i anar amb veterans com Fernando Alzamora, Leandro Ximenis, Xim Quesada, Biel Buades, Pep Bestard, Joan Bover, Miquel Crespí, Pep Oliver, la família Forteza que amb la seva simpatia i alegria eren els grans animadors; també una senyora que era tot un poema, donya Mercedes, que sempre acabava cantant òpera.

Amb el Foment hi vaig sortir sovint fins l'any 1936 en què va esclatar el *glorioso movimiento* que em va dur d'excursió obligada a "la Península Ibérica".

Pere Darder i Cañellas.-

Durant la guerra civil em van destinar a un grup d'artilleria de muntanya i hi vaig coincidir amb un al·lot d'una excepcional bonhomia, en Pere Darder i Cañellas, amb qui vaig iniciar una bona i fraternal amistat, tal vegada perquè compartíem la mateixa curolla muntanyenca.

A la tardor de 1939 en Pere i jo formàrem un grup amb el qual férem, en el curs dels anys següents, un bon nombre d'excursions. En la nostra obsessió per descobrir noves rutes fèiem veritables "embarcades" fins al punt de veure'ns qualche vegada seriosament compromesos, encara que mai no ens mancà la necessària serenitat per resoldre l'embolic de torn en

El Foment del Turisme a Cas Metge, terme de Puigpunyent, en una entranyable fotografia del febrer de 1931. Dret i enlairat, amb jersei obscur, l'autor als 19 anys.

què, a plena consciència, ens havíem aficat.

Joan E. Domech i Herrero.- El 16 de febrer de 1947, a la caseta refugi de Valldemossa (a sa Talaia Vella) hi trobàrem uns altres excursionistes. Entre ells hi havia un andalús que xerrava pels colzes fent explicació de l'entorn als seus companys. Acabàvem de conèixer en Joan E. Domech i Herrero, un excel·lent muntanyenc que poc després s'incorporaria al grup i que amb el temps arribaria a esser un amic entranyable.

El DDP.- Arran de la incorporació de Domech, el grup passà a anomenar-se "el DDP" (Darder, Domech, Palos) a causa d'una broma que se'ns va fer dient que les nostres inicials, per aquest ordre, sonaven com les de l'insecticida DDT, aleshores un dels més un dels més coneguts.

Grup Excursionista de Mallorca "GEM".- A l'estiu de 1950, Domech ens va deixar perquè havia estat destinat a Granada, la seva terra nadiua. Era pèrit agrícola del Ministeri d'Agricultura. Com que per aquest motiu la trilogia DDP es va

Companys del GEM, siluetes i contrallums al Puig Major (13-11-1949). D'esquerra a dreta: Joan Domech, Andreu Darder, Biel Buades i Willy Weyeneth.

desfer, després de proposar diversos noms es va acceptar la meua proposta perquè el grup es digués *Grup Excursionista de Mallorca "GEM"*, amb la idea de crear algun dia un club de muntanya. Al mes de setembre de 1950 el GEM va quedar compost per Biel Buades Ferrer, Pere Darder Cañellas, Joan E. Domech Herrero (absent), Joan Espina Devés, Josep M. Garcia Fargas, Tolo Millan Fiol, Carles Mugnasci Gonzàles, Benigne Palos Vadell, Toni Rosselló Arbós i Enric Tornató Alsina.

De fet el GEM va començar la seva existència quan en Pere Darder i jo coneguèrem en Joan Domech a la caseta refugi de sa Talaia Vella de Valldemossa en 1947.

Per commemorar la constitució del GEM, el 15 de novembre de 1953 col·locàrem prop de la caseta refugi una placa de marbre amb aquesta inscripció:

AQUÍ VA NÉIXER EL GEM
17-2-1947

L'activitat excursionista del GEM, a partir de 1948, va esser molt destacada, fins i tot fora de l'illa, concretament al Pirineu. Com és lògic, la primera sortida va esser a l'Aneto des del refugi de la Renclusa, el juliol de 1956.

Pel GEM hi desfilla molta gent, uns de forma esporàdica i altres que hi restaren de plantilla.

Sant Bernat de Menthon.- Al principi del mes de juny de 1952 vaig descobrir, per una nota publicada al diari "La Vanguardia" de Barcelona, que els muntanyencs teníem un patró celestial. L'esmentada nota donava compte, amb tot detall, de la inauguració al massís del Montseny d'una capella dedicada a Sant Bernat de Menthon, patró dels muntanyencs.

Aleshores se'm va ocórrer que podria ser una bona cosa reunir una vegada cada any els aficionats a l'excursionisme i que una bona raó la constituïria organitzar una missa per celebrar la festa del Sant (el 15 de juny). I ho va esser. La prova és

Cala Castell (Ternelles), Pollença, novembre del 77. Els Palos-Nadal al complet.

De fet el GEM
va començar la
seva existència
quan en Pere
Darder i jo
coneguèrem
en Joan
Domech a la
caseta refugi
de sa Talaia
Vella de
Valldemossa
en 1947.

15-06-1980, Serra de la Rateta. Missa de Sant Bernat i homenatge al P. Rafel Juan.

que des de 1952 els muntanyencs ens trobam cada any a un cim diferent de la Serra de Tramuntana i en altres alçàries de l'illa.

Pare Rafel Juan M.SS.CC.- Un gran muntanyenc i veritable coneixedor de la Serra de Tramuntana, i molt especialment de la seva estimada contrada de Lluc, va esser el P.

Rafel Juan. De 1970 a 1987, que per motius de salut no hi va poder acudir més, la missa de Sant Bernat la va dir sempre ell.

En 1980, després d'haver celebrat la missa del patró a la Serra de sa Rateta, va esser nomenat Soci Honorari del GEM. En 1985, a l'Entreforc, i també després de la missa de Sant Bernat, el GEM li va lliurar una placa en agraïmanet per tot el que havia fet en favor de la festa del patró dels muntanyencs.

Com totes les persones de gran vàlua, era meravellosament senzill i amatent.

Creu-capella de la Mare de Déu de Lluc.- Amb el propòsit de col·locar-la dalt del Puig Major, a iniciativa del Grup de s'Espelma i per subscripció popular, es va construir una creu gegantina, amb una capella al centre que conté la imatge de la Mare de Déu de Lluc. Amb molt mal temps, mal temps de debò, en condicions difícils i esforç quasi titànic, el 18 de juny de 1955, a l'horabaixa, la totalitat dels membres de l'Espelma i en Pere Darder, en Toni Rosselló i jo del GEM, vam pujar la creu a

Amb el GEM al pic d'Aneto, 08-07-1956. Pere Darder, Benigne Palos, Bartomeu Buades i Joan Espina.

Al gener de 1985 es va incorporar al grup Jesús Garcia Pastor, director de la Biblioteca Pública de Mallorca i autor de les irrepetibles i excepcionals *Rutes amagades de Mallorca*.

braços. També hi van venir uns pocs del *Fomentito* i de l'*Aliança Francesa*. En total érem vint-i-sis a repartir-nos els 445 kgs de pes.

Després d'una nit d'aigua i neu i molt de fred i vent, dia 19, diumenge, en què celebràvem la festa de Sant Bernat, es va muntar, col·locar i beneir la creu en l'emplaçament escollit, prop del cim i a redòs del nord. El mal temps no va permetre celebrar-hi la missa.

Però, per raons militars, en 1958 vam haver de treure-la d'on amb tant d'esforç l'havíem posada tres anys abans i dur-la a un magatzem, on va romandre-hi trenta anys més. El dia 3 de novembre de 1987 i gràcies al decidit suport i esplèndida col·laboració del Tt. Coronel Joan Oliver, cap de l'Esquadró de Vigilància Aèria núm. 7, poguérem col·locar de bell nou i degudament restaurada la creu prop del lloc on havia estat la primera vegada. Amb l'ajuda d'uns pocs soldats, la restitució la dugueren a terme alguns dels qui ja l'havien instal·lada en 1955.

El 19 de juny de 1988, i formant part dels actes de la festa de sant Bernat de Menthon, la creu va ser beneïda pel bisbe de Mallorca Teodor Úbeda, qui va presidir

l'Eucaristia concelebrada pels pares Rafel Juan, Aleix Vallespir, Josep Nicolau, Toni Romero, tots MM. SS. CC., i mossèn Ramiro Merino Vicente.

Aquesta segona etapa de la creu va ser gestionada per en Lluís Mas, n'Artur Mestres, en Pep Canals i jo.

De nou, la Mare de Déu ens mira des del capdamunt del Puig Major, un cim entranyable per a tots els muntanyencs mallorquins que amb 1445 metres d'altitud és el gegant de la Serra de Tramuntana i permet posar a l'abast del visitant l'excel·lent visió d'una gran part de l'illa.

Temps enrere, a l'estiu, era costum anar-hi de nit per contemplar des del capdamunt el sempre fascinant espectacle de la sortida del sol i gaudir tot seguit de la impressionant riquesa de paisatge que es pot assaborir des d'aquest alterós cim.

Grup Excursionista Els Mussols.- El 12 de febrer de 1961 vaig conèixer els components del grup *Es Mussols*. El comandaven en François Company i en Rafel Roca. Eren uns al.lots i al.lotes plens d'alegria i d'una simpatia fora mida. A petició d'ells mateixos els vaig acompanyar fins el 18 de febrer de 1962, mostrant-los indrets per a ells desconeguts. Va ésser una experiència de

molt grata recordança.

Col·laboració al diari Balears.- En certa ocasió, parlant amb dos bons amics, en Francesc Xavier Jiménez i en Paco Adrover, llavors Director del diari *Balears* el primer i Administrador el segon, proposaren que em fes càrrec d'una secció dedicada a l'excursionisme. La idea em va parèixer bé, i durant els anys que ho vaig poder fer -de 1966 a 1969- vaig publicar cada divendres una ruta de muntanya.

El GEM, club d'excursionisme.- En 1974 el GEM es va fusionar amb els grups *Albaida* i *Muntanyencs* i, amb el nostre nom, es va constituir l'actual *Grup Excursionista de Mallorca, GEM*. Per a mi l'esdeveniment va ser la realització d'un desig llargament contingut que arrossegava des de molts anys enrere.

Els companys del GEM, el 27 de febrer de 1978, van tenir a bé nomenar-me Soci d'Honor i el 21 d'octubre, al local social i per celebrar els meus "cinquanta anys de muntanyisme" em feren entrega d'una placa commemorativa en un acte senzill i emotiu. El 16 de juny de 1985, a l'Entreforc i després de la missa de Sant Bernat de Menthon, em van sorprendre i emocionar altra

Col·locació de la creu de la Mare de Déu de Lluc a l'actual emplaçament del Puig Major, 3 de novembre de 1987.

vegada amb el lliurament d'una artística placa per la meua contribució al GEM i a la festa del patró dels muntanyencs. Tot ho record i ho guard entre les coses més estimades.

El grup dels dimecres.- A la tardor de 1977, havent-nos jubilat en Pere Darder i jo, decidírem desplaçar a un dia feiner l'excursió dels diumenges, reduint-la al mateix temps a una matinal a fi i efecte que l'hora del retorn ens permetés dinar a casa. El dia escollit va ésser el dimecres.

Jesús García Pastor.- Al gener de 1985 es va incorporar al grup en Jesús García Pastor, un excel·lent muntanyenc, director de la Biblioteca Pública de Mallorca i autor de les irrepetibles i excepcionals *Rutes amagades de Mallorca*. En l'actualitat, el grup dels dimecres el formam Jesús García Pastor, Pep Vicens, Paco Romero, Lluís Mas, Alfonso Vivern i la seva dona Mercedes, Maria Sitjar, Eduard Blanes, Pepe Macías, Baltasar Catany, Mario Jiménez de la Espada, Margalida Abellonet i jo, és clar.

Itineraris de Muntanya.- En el local social del GEM, en Pep Toni Aguiló, President de la Federació Balear de Muntanyisme, va fer, el 3

L'autor de l'article, Benigne Palos, a la Serra de Sant Vicenç de Pollença, pas des Pescadors, 18-05-1988.

1.3.53: La Dragonera, des del mirador de la Trapa. (Foto de Binigne Palos)

de març de 1983, la presentació del meu llibre *Itineraris de muntanya*, del qual se n'han editat, fins ara, 9000 exemplars (quatre edicions).

El diari ULTIMA HORA, amb motiu del Dia del Llibre, el 25 d'abril de 1984 va publicar un article de J.F. Aranda i en un fragment hi va escriure: *YA HAY BEST-SELLERS EN CATALAN. "Itineraris de Muntanya", de Benigne Palos, editado por Editorial Moll y con una venta de dos mil ochocientos ejemplares, es todo un best-seller tratándose de una obra escrita en catalán.*

Valldemossa com a centre d'excursions.- Al saló d'actes de l'Ajuntament de Valldemossa, el 10 de juny de 1989 es va fer la presentació del meu segon llibre, *Valldemossa com a centre d'excursions*, també a càrrec d'Antoni Aguiló.

Recull de terminologia muntanyenca.- Amb el suport de la Direcció General d'Educació de la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear, el 6 de juny de 1991 l'Editorial Moll va publicar el meu treball *Recull de terminologia muntanyenca* en una edició de 3000 exemplars, i el 10 de desembre de l'any següent al saló d'actes de la Banca March va tenir lloc la presentació d'una segona edició patrocinada per la Banca March.

La Trapa: reactivació
d'una reserva natural
va ser un meritori esforç
per millorar i preservar
l'encisador indret del
nefast ciment que ho
està envaint tot.

Aquesta vegada la presentació la va fer l'estimat amic i company d'excursions, Jesús García Pastor. Al mateix temps l'Editorial va posar a disposició de les llibreries una edició paral·lela per a la venda.

Mossèn Josep Estelrich.- Des que el P. Rafel Juan, M.SS.CC. ens va deixar, mossèn Josep Estelrich, avui un amic entranyable, és qui presideix l'eucaristia que té lloc cada any el dia del Patró dels muntanyencs, Sant Bernat de Menthon.

Durant la diada de Sant Bernat a la Bretxa Vella (Escorca 17.6.84) el P. Rafel, ja afectat seriosament per la malaltia, ens presentà mossèn

Estelrich com el seu successor.

La Trapa: reactivació d'una reserva natural.- El 21.1.93, convidat per en Pep Lluís Pol, tutor del 2n curs B de BUP de l'Institut de Batxillerat Guillem Sagrera, de Ciutat, vaig tenir el plaer d'acompanyar-lo a la Trapa com també als professors en Pep Tortella i en Joan Carles Alzamora i 34 meravellosos al·lots i al·lotes alumnes de l'esmentat curs.

Era la meua modesta aportació al projecte LA TRAPA: REACTIVACIÓ D'UNA RESERVA NATURAL. Una obra gegantesca, filla de la inquietud ecologista i d'amor a la naturalesa d'en Pep Lluís. Un meritori esforç per millorar i preservar l'encisador indret del nefast ciment que ho està envaint tot.

Mai no oblidaré aquesta diada que em va permetre gaudir de la companyia d'un estol de gent entusiasta del camp. He de confessar que professors i alumnes es van guanyar per a sempre la meua admiració després de contemplar el magnífic treball realitzat per tots ells.

Col·legi Públic Nicolau Calafat (Valldemossa).- El 26.3.93 la Directora del Col·legi Públic Nicolau Calafat, de Valldemossa, em va convidar a fer una xerrada als alumnes sobre excursionisme de muntanya i passar al mateix temps unes diapositives, especialment del Puig Major.

Una experiència enriquidora i que m'agradaria repetir.

Els Palos-Nadal.- No vull acabar aquests comentaris sense dedicar-ne un a la meua entranyable família. La meua dona, Francisca Nadal, i els fills, Margalida, Maria Pilar i Joan Carles, que m'han acompanyat en moltíssimes excursions per la Serra de Tramuntana i algunes pel Pirineu i Pics d'Europa. Són bons muntanyencs i uns col·laboradors d'excepció.

En memòria.- Finalment, un record emocionat per als companys que ens han deixat: Joan E. Domech, Biel Buades, Carles Mugnasci, Pere Darder, Pare Rafel Juan M.SS.CC. i Jaume Fiol. □

Prada: El fort batec del cor d'un poble

CATALINA CODINA / JOAN FERRAN LLORENÇ

**XXV UNIVERSITAT
CATALANA D'ESTIU**

PRADA DE CONFLENT
del 16 al 26 d'agost del 1993

Podeu recollir el tríptic informatiu 1993 a l'Obra Cultural Balear.

Assistírem a la XXIV edició de la Universitat Catalana d'Estiu que va comptar amb una participació massiva d'arreu dels Països Catalans. Els percentatges d'assistència de cada regió eren molt semblants als de la seva població. Malgrat les dificultats de transport, els illencs no ens donam per vençuts i any rere any augmentam la nostra presència.

La U.C.E. és el millor lloc per conèixer gent. Tant s'aprèn els vespres intercanviant idees assegut al

L'institut de Prada, com sempre.

café del poble, com al matí a les interessants i variades conferències.

Els matins començaven amb els cursos de formació cultural i els seminaris d'extensió universitària a les nou i duraven fins a les dotze. Els cursos eren tan nombrosos que es feia impossible poder gaudir de tots. Cal destacar, el de Carod-Rovira sobre la presència dels catalans a Amèrica i el de Vicent Partal sobre l'Europa de les nacions. Després hi havia commemoracions, homenatges o conferències a les quals acudíem gairebé tots els participants.

Els horabaixes, es podia elegir un taller d'entre la gran varietat que ens oferien. Els tallers eren una estona d'esplai i es podien posar en pràctica les aptituds de cada persona. A les cinc finalitzaven i començaven els debats.

Després de sopar començava una actuació a la Plaça de la Vila. Passaren per aquell escenari figures de diverses comarques dels Països Catalans. De les Balears vam comptar amb el grup Oculats que va agradar moltíssim.

A les onze del vespre podíem fruir cada dia d'un dels darrers films catalans. En finalitzar, peregrinàvem fins al Liceu, ens trobàvem al bar, ens reuníem i fèiem una mica de gresca. Enguany les tradicionals tonades de la Nova Cançó Catalana sucumbiren al Rock Català probablement responnent a l'esperit de renovació i a que les noves generacions entren amb idees molt clares i trepitjant fort. Així, veiem una cultura catalana viva i posada al dia, lluny d'un estancament que la duria a la fossilització.

Diverses activitats trencaven la rutina diària, com per exemple les excursions i els concerts de música clàssica que es feien al monestir de Sant Miquel de Cuixà.

Sobre el tema de la infraestructura en podríem omplir moltes pàgines. El menjar no era gran cosa i les instal·lacions insuficients per albergar tanta gent. Si tenim en compte, emperò, l'esforç i la bona voluntat de l'organització podem donar una valoració molt positiva.

La insuficient capacitat del Liceu va motivar alguns comentaris sobre canviar d'indret la Universitat Catalana d'Estiu. Però nosaltres creiem que "Prada" sempre s'ha de fer a Prada.

En definitiva, "Prada" són onze dies intensos i ben aprofitats, de convivència amb gent de tot el nostre territori lingüístic, amb gent que pensa com nosaltres. És com la realització d'un somni utòpic, de quelcom que voldríem veure durant tots els dies de l'any. I "Prada '93" ja és al tombant. □

VIa Pujada al Port de Salau

1 d'agost de 1993

ORGANITZA:

- Associació de Fallaires d'Isil
- Consell Cultural de les Valls d'Àneu
- Cercle d'Agermanament Occitano-Català (Barcelona / Foix)
- Ajuntament d'Alt Àneu
- Ajuntament de Coflents-Salau

COL·LABOREN

Ajuntament d'Estre d'Àneu • Consell Comarcal Pallars Sobirà • Consell Comarcal Pallars Jussà • Dept. de Cultura de la Generalitat de Catalunya • Diputació Provincial de Lleida • Ajuntament de Lleida • Societat d'Amics del Túnel de Salau • Cambra Oficial de Comerç de Lleida

V CURS INTERNACIONAL DE MÚSICA VILA DE SANTANYÍ DEL 15 AL 23 DE JULIOL DE 1993

ORGANITZAT PER

L'ASSOCIACIÓ AMICS DE LA MÚSICA DE SANTANYÍ
MEMBRE FUNDADOR DE LA FEDERACIÓ DE BANDES DE MÚSICA I ASSOCIACIONS MUSICALS

CALA D'OR 93 MALLORCA

ESPECIALITATS:

Flauta - Clarinet - Saxòfon - Trompeta - Trombó - Bombardí - Percussió - Piano - Violí

AJUNTAMENT DE SANTANYÍ • ASSOCIACIÓ DE VEÏNS DE CALA D'OR
ASSOCIACIÓ D'HOTELERS DE CALA D'OR

INSCRIPCIÓ: fins al dia 25 de juny.

INFORMACIÓ: tel. 65 95 14 - de les 15'00 a les 17'30 hores.

CONSELL INSULAR
DE MALLORCA

GOVERN BALEAR

Conselleria Adjunta a la Presidència

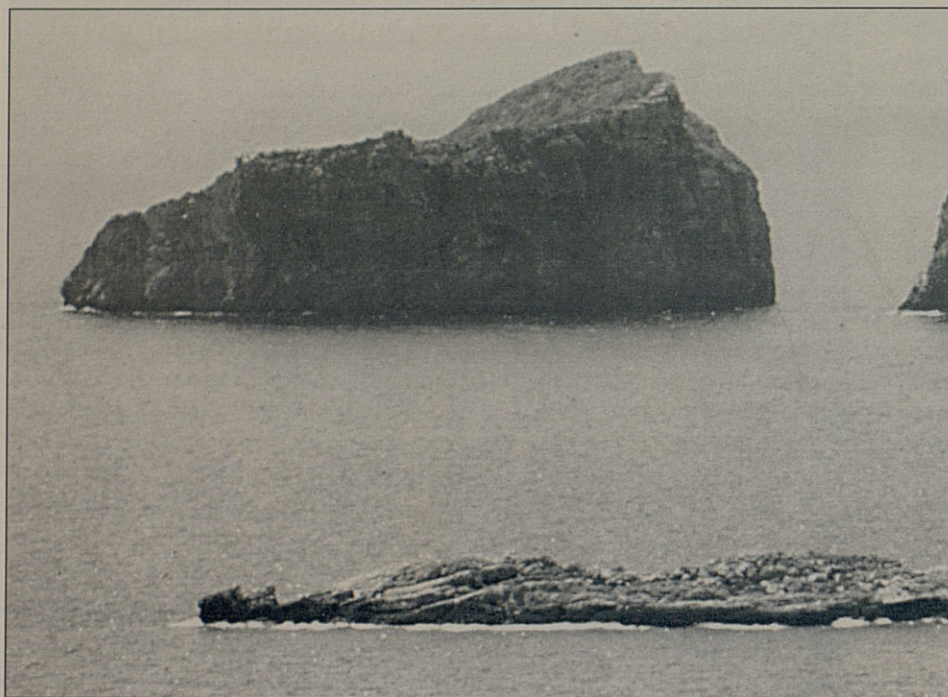

GOVERN BALEAR

Conselleria de Cultura, Educació
i Esports

Sobre el nom inexplicat d'una illa de Cabrera: l'Imperial

COSME AGUILÓ

L'Imperial alça el seu rocam magestuós a curta distància de a l'arxipèlag de Cabrera. (Foto Cosme Aguiló)

Al sud-est de l'illa de Cabrera, separada per un freu d'una vuitantena de metres, s'hi troba una de les illes més singulars de tot l'arxipèlag. És petita, ja que el seu diàmetre no deu passar dels 200 metres, però la seva altura deu aproximar-se als 60. Quasi tot el seu litoral és constituït per una paret d'una verticalitat absoluta, essent només accessible per la part de llevant, ja que per aquest costat hi desemboca el torrentell que, des del cim, drena tota la superfície de la roca. L'innegable atractiu dels seus penyalars fa que hagi estat sempre una illa mítica. Des de les cales santanyineres és l'única que s'albira separada de l'illa major. Hi ha dies

que la tens a call de mà, però sovint es colombrava com un penyal llunyà i misteriós. D'alguna manera un fil de la càrrega de misteri dels seus espats ens arriba a través de la cançó popular:

Viro! si vas a Cabrera,
diràs a l'Emperial
que tenc es braç que em fa mal
d'estirar sa llampuguera.

Sí, la gent de mar sempre n'ha dit *l'Emperial*. Aquest adjectiu sol aparèixer així, amb la primera vocal canviada per assimilació, en la documentació antiga. Vet ací alguns exemples (referents al substantiu)

extrets de la *Crònica* de Ramon Muntaner: "que fos megaduc de l'emperi"; "les altres gents del nostre emperi"; "el féu almirall de l'emperi"; "l'alegre fo tant per l'emperi".¹

¿Per què s'anomena així aquesta illa? No em consta que ningú s'hagi pronunciat mai al respecte. És absurd pensar en el nom de l'àguila *imperial*, que mai no ha nidi-ficat a les terres baleàriques. No tendria tampoc gaire fonament la relació que hom pogués imaginar amb el peix *Helicolenus dactylopterus dactylopterus* (Delaroche 1809), conegut a casa nostra amb el nom de *serrà imperial*, tot i que és un peix de captura habitual en les aigües profundes de la part de fora

de l'illot.

Cal que observem d'antuvi que som davant un adjectiu substantivat que acompanya un nom sobreentès: *l'[illa] imperial*. La tendència de la llengua a l'economia propicia la reducció del sintagma. Ens serviran d'exemplificació paral·lela les variants no reduïdes que ofereix el cançoner de noms d'altres illes del mateix arxipèlag: *s'Illa Foradada* > *na Foradada*, *s'Illa Conillera* > *sa Conillera*.²

Joan Veny ens assenyala que l'adjectiu present en el sintagma *serrà imperial* aporta un sema de superioritat qualitativa aplicable al substantiu que acompanya.³ Aquesta

crec que és la clau per a una correcta interpretació.

Per a indicar aquesta superioritat qualitativa la llengua se serveix de diversos recursos, en alguns dels quals és possible destriar-hi una gradació.

En el món de les plantes l'adjectiu *ver* (*pi ver, esparguera vera*) s'oposa a *bord* (*figuera borda, llampúdol bord*). També s'aplica als animals: *pop ver*.

Una altra manera de remarcar les excel·lències d'una espècie és a través de l'adjectiu *reial*. El DCVB s.v. ens en dóna les mostres següents: *falcó reial, tigre reial, palma reial, malva reial*. La GECat. s.v. hi afegeix: *llorer reial, àguila reial, antílop reial*. Encara hi puc annexar alguns zoònims recollits en el terme de Santanyí:⁴ *ànnera reial, garsa reial, passerell reial, cranc reial*. Totes aquestes espècies són considerades superiors a les que s'anomenen prescindint de l'adjectiu.

L'extrem més alt de l'escalafó és indicat per l'adjectiu *imperial*.

(Evidentment perquè l'emperador representa més que el rei). El DCVB s.v. duu aquesta relació: *àguila imperial, te imperial, taronja imperial, figa imperial, cuiro imperial, teles imperials*. L'incrementa la GECat s.v: *aigua imperial, paper imperial*. És òbvia la gradació qualitativa, de menor a major, que hi ha entre l'*àguila peixetera*, l'*àguila reial* i l'*àguila imperial*.

Si he encertat doncs el bon camí, l'*Imperial* (sempre amb l'article derivat d'ILLU) és, entre les illes de Cabrera, l'illa 'millor' (o l'illot, si es vol, ja que ni l'article ni l'adjectiu no ens aclareixen el gènere), l'illa 'espectacular', l'illa 'magestuosa', l'illa 'sobirana'.

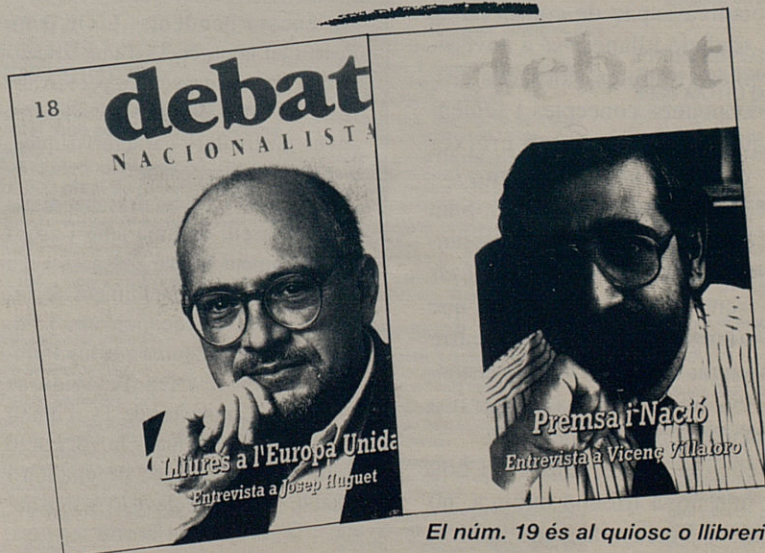
Recordem que entre les possibilitats d'interpretació del nom de l'illot des Vedrà, cal no perdre de vista la d'illot 'veterà', illot 'antic', illot 'primer', amb la mateixa idea de superioritat sobre les altres illes eivissenques⁵. □

Santanyí, 19 d'octubre de 1992

1. RAMON MUNTANER, *Crònica II*, Edicions 62 i "la Caixa", primera edició, (Barcelona, 1979), pàgs. 67-73.
2. COSME AGUILÓ, *Cabrera i el cançoner*, in "El Mirall", núm. 6, (Palma, abril 1987), pàgs. 18-20.
3. J. VENY i CLAR, *Problemas de ictionimia catalana*, in "Actas del V Congreso Internacional de estudios Lingüísticos del Mediterráneo", (Madrid, 1977), pàgs. 315-329.
4. Recull inèdit realitzat per A. MESTRE i per l'autor.
5. COSME AGUILÓ, *Una nova via d'escalada cap a l'etimologia d'Es Vedrà*, in "Societat d'Onomàstica, Butlletí interior", vol. XLII, (Sant Hipòlit de Voltregà, desembre 1990), p. 77. Qui vulgui aprofundir en la qüestió controvertida del nom d'aquest illot no pot deixar de llegir l'article d'E. RIBAS MARÍ, *Es Vedrà: a la recerca d'una etimologia*, in "Societat d'Onomàstica, Butlletí interior", vol. XXXVIII, (Sant Hipòlit de Voltregà, 1980), pàgs. 39-46.

Cosme Aguiló és un estudiós de la toponímia.

El nacionalisme és a debat.

Revista
trimestral

debat
NACIONALISTA

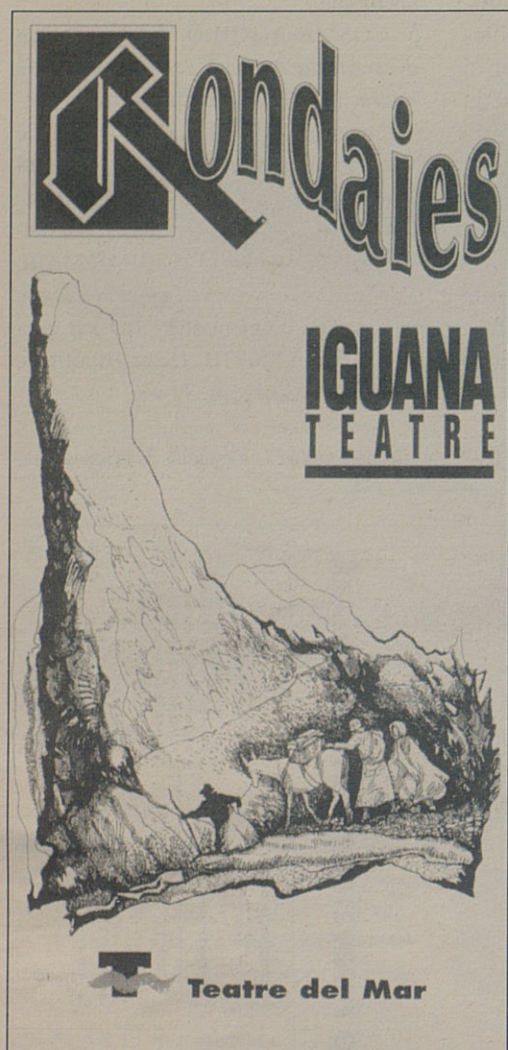
"*Pretén ésser una eina més al servei de la reconstrucció nacional dels Països Catalans oberta a totes les tendències i ideologies que vulguin, sense complexos, construir la nació catalana*".

Subscriu-te i participa en el debat.

TARGETA DE SUBSCRIPCIÓ Nom _____ Adreça _____ Població _____ Tel. _____ ☐ Subscripció normal 2.500 Ptas. ☐ Subscripció suport 3.500 Ptas. Altres formes de pagament: ☐ Xec bancari adjunt núm. _____ ☐ Contra reemborsament _____ ☐ Gir postal _____		Distingit senyor, Us preguem que fins a una nova ordre feu efectiu a Fundació CDP amb càrrec al meu compte corrent/libreta d'estalvis els rebuts anuals, que per a aquesta entitat us siguin presents. Cordialment, Signat Gran Via de les Corts Catalanes, 570, entressol Tel. 454 97 02 Fax. 454 97 03 08011 Barcelona
Domiciliació a Banc o Caixa de _____ de 199 _____ Sr. Director Banc o Caixa _____ Sucursal _____ Adreça _____ Compte corrent/libreta d'estalvis núm. _____ A nom de _____		CDP Centre Documentació Política

En temps de crisi, la utopia

VICENÇ CALONGE I GUSTÀ

Qui pot cantar a la desesperança quan encara queden homes capaços d'aconseguir els seus somnis, somnis de Cyrano o d'Arlequí?

I què millor que començar amb unes Rondaies mallorquines plenes de gràcia a la recerca d'una Flor Romanial que guareixi les greus ferides del nostre teatre?

O és que la paraula fa tanta por que al nostre petit país sols hi cap la música i el ball de bot?

Evidentment, encara no ens han prohibit pensar ni parlar, però els "pastors" ens condueixen cap on ells volen. I el seu voler no és el d'un poble amb opinió pròpia, ans el contrari, més desgavell, més confusió, més superficialitat. Per això mateix, reductes, meravelles, com el del Teatre del Mar són d'agrar. Perquè la paraula té necessitat de "ser" per així complir la seva funció, una funció de revolta tan interna com externa, una funció educativa capaç de conservar la tradició i llançar-se a novíssimes aventures, horitzons desconeguts, conceptes i sentències que ens faran créixer com a persones que som.

Cyranos, Arlequins, Sant Jordis, Joanets, juntau-vos, juntau les vostres forces perquè els vents siguin venturosos i que aquesta nova nau de Teatre pugui tenir una llarga existència, un bellíssim viatge per una Mar feta malbé per tants de lags.

Gent del poble: tenim un nou teatre, una nova tribuna pública, no ho oblideu! I menys ara que la Mort sembla fer costat als de "sempre" en manllevar-nos veus tan necessàries per a tots nosaltres: Joan Fuster, Josep Mª Llompart, Vicent Andrés Estellés. Hora és de despertar! □

L'OCB demana al ministre Borrell la consolidació de la recepció dels canals de TV en català a les Illes Balears

Antoni Mir i Maties Oliver, en nom de l'Obra Cultural Balear i de l'Associació Volor, han demanat personalment a Josep Borrell, Ministre de Comunicacions del Govern Espanyol, aprofitant la visita que ha fet a Mallorca, la més ràpida solució dels conflictes derivats de la falta de legalització formal a Madrid de la recepció dels canals públics de televisió que es reben a les Illes Balears i la garantia que romandrà sense problemes, sobretot a Menorca, Eivissa/Formentera i Nord de Mallorca.

Borrell ha reiterat a Mir i Oliver la necessitat i voluntat de resoldre aquest problema, situant-lo en la propera regulació legislativa dels sistemes de comunicació de televisió encara pendents. L'OCB ha insistit en la urgència d'una solució ràpida i potser específica pel territori de les Illes Balears, donades les seves particulars característiques, que han estat exposades.

OCB/Volor ha demanat així a Josep Borrell, en línia amb l'acord del Parlament Balear del passat dia 16 de març, el manteniment de les freqüències de recepció de TV3, C33 i C-9 a Menorca i a les Pitiuses; el suport a les Televisions Locals i als projectes de Tv d'àmbit d'illa al país balear; la recepció d'un senyal suficient, de qualitat i estable per a la Televisió Valenciana; i la recepció al nostre territori, com havia estat tradicional, de la programació del circuit català de TVE.

Palma, 3 de maig de 1993.

XV Premis BALDIRI REIXAC

D'ESTÍMUL A L'ESCOLA CATALANA

VEREDICTE 1992-93

Dotació total: 10.650.000 ptes.

PREMIS A ESCOLES

12 premis de 500.000 ptes.
cadascun

C.P. MESTRE EMILI LUNA,
d'Alginet (La Ribera Alta)

**INSTITUT DE FORMACIÓ PROFESSIONAL
MONTSIÀ,**
d'Àmposta (Montsià)

C.P. SALVADOR ESPRIU,
de Badalona (Barcelonès)

ESCOLA PÚBLICA CARLES DE FORTUNY,
d'Esponellà (Pla de l'Estanty)

ESCOLA PÚBLICA MESTRES MONTAÑA,
de Granollers (Vallès Oriental)

**COL·LEGI EPISCOPAL MARE DE DÉU DE
L'ACADEMIA,**
de Lleida (Segrià)

COL·LEGI PUIGBERENGUER
de Manresa (Bages)

**ESCOLES BRESSOL TABALET I
LES FIGUERETES**
de Mataró (Maresme)

C.P. D'EDUCACIÓ ESPECIAL ELS ÀNGELS,
de Palamós (Baix Empordà)

C.P. MAS D'ESCOTO,
de Riba-roja de Túria (Camp de Túria)

C.P. BENVIURE,
de Sant Boi de Llobregat (Baix Llobregat)

C.P. LOLA ANGLADA,
de Tiana (Maresme)

PREMI A MESTRES I PROFESSORS

1 premi dotat amb 800.000 ptes.
en total, que es distribueixen com
segueix:
400.000 ptes. al treball guardonat,
i 400.000 ptes. de subvenció per a
contribuir a la seva edició.

Ha estat atorgat al treball:

**EL PLA DE MALLORCA.
DIDÀCTICA PER A L'ESTUDI
DE LA COMARCA**

Els autors del qual són:
Antoni Ballester Vallori
Miquel Grimalt Gelabert
Joana Mª Petrus Bey
Raquel Rodríguez Gomila,
de Calvià (Mallorca)

Es un estudi dirigit a alumnes dels darrers
cursos de Primària i primers de Secundària
Obligatòria que pot servir com a model per al
coneixement de l'entorn més immediat.
L'obra aplega molta informació com a base
de consulta dels alumnes i del professorat i
ofereix aleshores una àmplia gamma de pautes
per a generar activitats d'ensenyament-
aprenentatge.

PREMIS ALS ALUMNES

50 premis en lots de llibres per
valor de 75.000 ptes. cadascun, i
un premi especial de 100.000
ptes. a un treball sobre les Bases
de Manresa realitzat per alumnes
de 12 anys en avant

PARVULARI I CICLE INICIAL

El paper reciclat a parvulari. Alumnes
de parvulari. Escola Puigberenguer, de
Manresa.

Endevina quin animal és. Alumnes de
parvulari. C.P. Monsenyor Gibert, de
Sant Fruitós de Bages.

**Explicar contes amb un codi de
colors.** Alumnes de parvulari. Escola
Bressol Les Figueretes, de Mataró.

Diari de la classe: la pluja. Alumnes de
1r. d'EGB. Escola Santa Maria d'Artes,
d'Artes.

Les erugues. Alumnes de 1r. d'EGB.
C.P. Lloriana, de Sant Vicenç de Torelló.

Els sentits. Els titelles. Alumnes de
parvulari, 1r. i 2n. d'EGB. Escola l'Espill,
de Manresa.

CICLE MITJÀ

Els aliments. Alumnes de 4t. d'EGB.
C.P. Ciutat de Reus, de Reus.

El Delta de l'Ebre. Alumnes de 4t.
d'EGB. Escola Montsant, de Reus.

És veritat o és mentida? Alumnes de
4t. d'EGB

L'ordinador xafarder. Alumnes de 5è
d'EGB. C.P. Monsenyor Gibert, de Sant
Fruitós de Bages.

Qui parla...? escolta! Alumnes de 5è
d'EGB. Col·legi Mare de Déu del Carme,
de l'Espluga de Francolí.

El riu Segre. Alumnes de 5è d'EGB.
C.P. Joc de la Bola, de Lleida.

**Treball sobre les campanes, amb
motiu de la diada de Santa Cecília.**
Alumnes de 5è d'EGB. Col·legi públic de
pràctiques, de Tarragona.

**Sense oblidar el passat, fent present
cap el futur.** Alumnes de 5è d'EGB.
C.P. Platero y yo, d'Aldaia.

La Vall d'Uixó. Alumnes de 5è d'EGB.
C.P. La Moleta, de la Vall d'Uixó.

CICLE SUPERIOR

Ús del català a la Pobla de Lillet.
Alumnes de 6è d'EGB. C.P. Lillet a
Guell, de La Pobla de Lillet.

De la Prehistòria a la Reconquesta.
Alumnes de 6è d'EGB. C.P. Dr. Fortià
Solà, de Torelló.

Grup de treballs de Ciències Socials.
Alumnes de 6è i 7è d'EGB. Escola
Montsant, de Reus.

**Els contes: El nostre homenatge a
Joan Amades.** Alumnes de 6è i 7è
d'EGB. C.P. Baltasar Segú, de Valls.

La importància del suro a Palafrugell.
Alumnes de 7è d'EGB. Escola Vedruna,
de Palafrugell.

La indústria a Vilanova i la Geltrú.
Alumnes de 7è d'EGB. Escola
Cossetània C.P. de Vilanova i
la Geltrú

18 contes mòbils. Alumnes de 7è i 8è.
C.P. Pius XII, de Cornellà de Llobregat.

Grup de treballs de Ciències Socials.
Alumnes de 7è i 8è d'EGB. Escola
Vedruna, de Girona.

Col·lectiu de treballs de 7è i 8è.

Alumnes de 7è i 8è d'EGB. C.P.
Segimon Comas Codinach, de Sant
Quirze de Besora.

Treball de Toponímia. Alumnes de 8è.
C.P. Sant Ramon, del Pla de Santa
Maria.

Grup de Treballs sobre Reus.
Alumnes de 8è d'EGB. Escola Montsant,
de Reus.

Nit de malsons. Alumnes de 8è. C.P.
Bac de Cerdanya, d'Alp.

**La Fira de Sant Miquel. La fruita
catalana.** Alumnes de 8è d'EGB.
Col·legi Nostra Senyora del Carme, de
Balaguer.

Ruta Verdaguèria. Alumnes de 8è.
C.P. Joan XXIII, d'El Hostalet de
Balenya.

Juguem? Jocs populars i de carrer.
Alumnes de 8è d'EGB. C.P. Rico-
Sapena, de Castalla.

**Les capelletes: una expressió de la
religió a Benicarló.** Alumnes de 8è
d'EGB. C.P. Jaume I, de Benicarló.

Evolució en acetats. Alumnes de 8è
d'EGB. C.P. Garganes Foietà, d'Altea.

PREMI ESPECIAL

Dotat amb 100.000 ptes.
**AMB MOTIU DEL CENTENARI DE
LES BASES DE MANRESA**

Les Bases de Manresa. Alumnes de 8è
d'EGB. C.P. Flama, de Sant Fruitós de
Bages.

CICLES DIVERSOS

El temps. Alumnes de tots els nivells.
C.P. Bisbe Martí, d'El Milà.

Ens comuniquem. Alumnes de tots els
nivells. C.P. Les Moreres, de Les
Pobles.

Adràll, el nostre poble. Alumnes de 1r.
2n. 4t. i 5è. d'EGB. Escola Pública,
d'Adrall.

Fem llibres vius. Alumnes de tots els
nivells. C.P. Sant Josep de Calassanç,
de Súria.

Mil·lenari de Corbera. Alumnes de tots
els nivells. C.P. Jaume Balmes, de
Corbera de Llobregat.

**Les nostres escoles són les més
petitones.** Alumnes de tots els nivells
dels col·legis públics Antoni Tous, de
Pira; Tirant lo Blanc, de Passanant i
Sant Roc, de Rocafort de Queralt.

EDUCACIÓ ESPECIAL

Fem els rètols de l'escola. Alumnes
d'educació especial. C.P. Les Aigües,
de Mataró.

BUP, COU I FP

**Memòries sobre el treball del món
radiofònic.** Alumnes de 1r. d'E.S.O.
Institut d'Ensenyament Secundari,
d'Abrera.

Homenatge a Montserrat Roig.

Alumnes de 1r. de B.U.P. Institut
d'Ensenyament Secundari Mercè
Rodoreda, de l'Hospitalet de
Llobregat.

**El comte Arnau: mite, llegenda i
literatura. Ruta literària.** Alumnes de
2n. de B.U.P. Institut de Batxillerat
Alexandre Satorras, de Mataró.

Generació de corbes fractals.

Alumnes de 2n. de B.U.P.
Dos drames sobre el rei Assuer.
Alumnes de 3r. de B.U.P. i COU, i
**Països Baixos. La ciència i el comerç
al servei d'un Poble. Reflexions
històriques amb Catalunya.** Alumnes
de B.U.P. i COU. Escola l'Horitzó, de
Barcelona.

La cultura dels aliments. Alumnes de
3r. de B.U.P. I.B. Montserrat, de
Barcelona.

El trall. Alumnes de 3r. de BUP. I. d'E.
Secundari Pere Barnils, de Centelles.

Treballs de l'àrea de ciències socials.
15 treballs d'alumnes de B.U.P. Centre
d'Estudis Gresol, de Terrassa.

**Antropologia i cultura popular a
Torrent.** Alumnes de 3r. de B.U.P.
I. B. Serra Perenxisa, de Torrent.

**Anàlisi de l'alimentació d'un grup
d'adolescents de la Marina Alta.**
Anàlisi de la relació entre els
sòls, la vegetació i alguns
artròpodes edífics en alguns
ecosistemes de la Marina Alta.
Alumnes de 3r. de B.U.P. I. B.
Historiador Chabàs, de Dénia.

Boira, revista. Alumnes de B.U.P. i
COU. Institut de Batxillerat, de Xàbia.

**Determinació experimental d'una
constant universal.** Alumnes de 3r. de
2on. cicle F.P. Institut de F.P.
Guindàvols, de Lleida.

**Els fruits secs: el Camp de
Tarragona.** Alumnes de 5è administratiu
2n. grau F.P. I. d'E. Secundari, de
Torredembarra.

JURAT

Carme Alcoverro i Pedrola
Rosa Boixaderas i Sáez
Ramon Bosch i Costa
Margarida Cambra i Giné
Josep González-Agápit
Antoni Moga i Ferrés
Bartomeu Palau i Redon
Roser Ros i Vilanova
Josep Tió i Casacuberta

ACTES DE LLIURAMENT

Premis a Escoles i a Mestres i Professors

10 de juny, dijous, 2/4 de 8 del vespre. Al Saló de Sant Jordi del Palau de la Generalitat.
Es imprescindible una INVITACIÓ NOMINAL per accedir al Palau.

Premis a ALUMNES

13 de juny, diumenge. Al Casal de l'Espluga de Francolí (Conca de Barberà)

FEIM FEINA PER POSAR LA CULTURA A L'ABAST DE TOTHOM

A través del Centre
Coordinador de
Biblioteques i amb la seva
xarxa de 52 biblioteques,
el CONSELL INSULAR DE
MALLORCA apropa, dia a
dia, la cultura a tots els
ciutadans.

Aquest Centre, que va
nèixer l'any 1985 amb tan
sols onze biblioteques, en
l'actualitat cobreix
gairebé la totalitat de
l'àmbit insular, refermant
la decidida voluntat i la
tasca continuada del
CONSELL INSULAR DE
MALLORCA a l'hora de
posar la cultura a l'abast
de tothom.

**CONSELL INSULAR
DE MALLORCA**